Національна бібліотека України для дітей
Українська асоціація працівників бібліотек для дітей
Щоквартальний науково-практичний журнал

БІБЛІОТЕКА У ФОРМАТІ Д

2/2020

Всеукраїнський конкурс дитячого фотомалюнка «МРІЙНИК РОКУ»

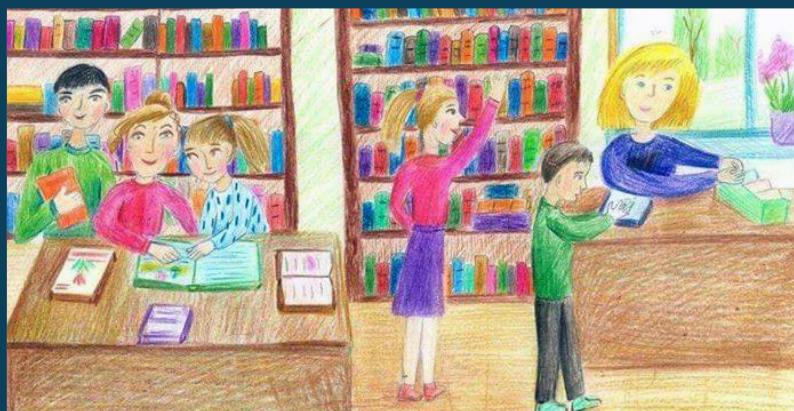

Національна бібліотека України для дітей

СЛОВО ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА	3
ПРОФЕСІЙНЕ СПІЛКУВАННЯ	
Євгенія КРУТОГОЛОВ **Новий виток еволюції чи початок занепаду?**	5
Олена АНТОНОВА **Порядок проведення рецензування наукових публікацій та врахування зауважень рецензентів**	7
АЛЕФТИНА ЛОТОЦЬКА **Роз'яснення щодо реалізації права людини і громадянина на рівний доступ до освіти, зокрема під час проведення зовнішнього незалежного оцінювання у 2020 році**	9
ОЛЕНА МІЦЕРУК **Роз'яснення щодо реалізації права людини і громадянина на рівний доступ до освіти, зокрема під час проведення єдиного фахового вступного випробування (ЄФВВ) та єдиного вступного іспиту (ЄВІ) у 2020 році**	12
СВІТЛАНА МОЛЧАНОВА **Сервіси веб 2.0 в умовах дистанційної роботи**	14
IBBY	
ОЛЬГА ДУБОВА **Письменники та ілюстратори з Короткого списку номінантів на Міжнародну премію імені Г.К. Андерсена**	17
СЛОВО ТВОРЦЯМ ДИТЯЧОЇ КНИГИ	
МИРОСЛАВ ЛАЗАРУК **Як я став дитячим письменником**	25
ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД	
ІРИНА ШАРОВСЬКА **Бібліофайли «Флешчитання»**	27
КАТЕРИНА ТОЛОКНОВА, ІРИНА БАЗИЛЕНКО, **Нові можливості: миколаївські бібліотеки для дітей під час карантину**	30
ЛАРИСА ЛУГОВА **Література як мікстура, або Як ми в карантин працювали**	34
ЮЛІЯ ВАСИЛЕНКО **Бібліотека в умовах карантину: нові виклики і нові можливості**	36
ІРИНА КОВАЧ **Формування базових навичок медійної та інформаційної культури у дітей дошкільного віку**	39
ОЛЬГА АНТОНЮК **Бібліокідзанія, або Хочу – можу – треба**	42
ГАЛИНА ВЕЧЕРСЬКА **ONLINE-бібліотека для дітей**	44
ПАМ'ЯТНІ ДАТИ	
ЮЛІЯ ОСАДЧА **Воля голодна, сила пропаща…** (до 145-річчя роману Панаса Мирного та Івана Білика «Хіба ревуть воли, як ясла повні?»)	46
Потрійний автопортрет, або Декілька історій від Оскара Вайльда (до 130-річчя роману «Портрет Доріана Грея»)	47
«До добра добра додати, трохи гумору змішати...» (літературний квест за віршами Г. Фальковича)	49
ТЕТЯНА ПЕРВАК **Лиш храм збудуй, а люди в нього прийдуть** (до 135-річчя від дня народження С.П. Постернака)	52
НАШІ ЮВІЛЯРИ	
ЛЮБОВ СТАШКО **Дозвольте зізнатись у любові**	56
КНИГИ-НОВИНИ	
ВАЛЕНТИНА КРАСНОЖОН, НАТАЛІЯ ЗАГОРУЙКО **Книжкові новинки Національної бібліотеки України для дітей**	57

Щоквартальний науково-практичний журнал.
Заснований у 2015 р.

Головний редактор
ГОРДІЄНКО Алла Іванівна, *генеральний директор Національної бібліотеки України для дітей, президент Української асоціації працівників бібліотек для дітей, президент Національної секції Міжнародної ради з дитячої та юнацької книги (IBBY), кандидат культурології, заслужений працівник культури України.*

РЕДАКЦІЙНА РАДА:

БАРДАШЕВСЬКА Анна Іванівна — директор КЗ «Херсонська обласна бібліотека для дітей ім. Дніпрової Чайки» Херсонської обласної ради, заслужений працівник культури України.

ВАСЬКІВ Микола Степанович — український літературознавець, педагог, доктор філологічних наук, професор.

ГЛУЩЕНКО Світлана Аркадіївна — директор Департаменту моніторингу соціальних прав Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, кандидат юридичних наук.

ГРАНІЧ Наталія Василівна — директор Волинської обласної бібліотеки для дітей, українська письменниця, член Національної спілки письменників України.

ДОБКО Тетяна Василівна — український науковець у галузі бібліографознавства, бібліотекознавства, книгознавства, завідувач відділу науково-бібліографічної інформації НБУ ім. В.І. Вернадського, доктор наук із соціальних комунікацій, старший науковий співробітник, член Національної спілки письменників України.

ЗНІЩЕНКО Микола Павлович — генеральний директор Київської обласної бібліотеки для дітей, віцепрезидент Української асоціації працівників бібліотек для дітей, кандидат історичних наук, заслужений працівник культури України.

МАРЧЕНКО Наталія Петрівна — провідний бібліограф науково-бібліографічного відділу Національної бібліотеки України для дітей, старший науковий співробітник Інституту біографічних досліджень НБУ ім. В.І. Вернадського, книгознавець, кандидат історичних наук.

МОРОЗЕНКО Марія Миколаївна — українська поетеса, голова КО Національної спілки письменників України, лауреат Премії Кабінету Міністрів України імені Лесі Українки.

НІКІФОРЕНКО Лариса Степанівна — генеральний директор Директорату державної мовної політики Міністерства культури України.

ПОЛІКАРПОВА Людмила Петрівна — заступник генерального директора з науково-методичної роботи Національної бібліотеки України для дітей, заслужений працівник культури України.

СКОРИК Адріана Ярославівна — доктор мистецтвознавства, професор, член Національної спілки журналістів, автор наукових праць і монографії з питань медіакомунікацій.

ЧЕРНОУС Валентина Юхимівна — директор Хмельницької обласної бібліотеки для дітей ім. Т.Г. Шевченка, заслужений працівник культури України.

Літературні редактори:
КАДЬКАЛЕНКО Олена Анатоліївна,
ЗЕЛЕНСЬКА Віта Вікторівна.

Дизайн та верстка ЯРЧАК Наталія Володимирівна.

Посилання на видання обов'язкові. Редакція залишає за собою право літературного редагування і скорочення статей. Матеріали друкуються мовою оригіналу (українською, російською). Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Алла ГОРДІЄНКО

генеральний директор
Національної бібліотеки України
для дітей,
президент Української асоціації
працівників бібліотек для дітей,
президент Національної секції
Міжнародної ради з дитячої
та юнацької книги (IBBY),
кандидат культурології,
заслужений працівник культури
України

СВІТОВА ПАНДЕМІЯ:
ДИТЯЧІ БІБЛІОТЕКИ У НОВИХ РЕАЛІЯХ

Наразі людство переживає пандемію, а миттєве поширення інформації (відео з лікарень і охоплених епідемією мегаполісів, дані наукових досліджень і звернення науковців, лікарів, політиків) впливає на думки та поведінку людей. У процесі «приручення» коронавірусу ми та наші діти маємо засвоїти надважливі для свого виживання уроки, бо COVID-19 – це перевірка людства на здатність протидіяти загальноцивілізаційним загрозам, організовуватися для вирішення нагальних проблем і робити правильні висновки. Відповідно, це дає необмежені можливості, а разом із тим посилює ризики. Карантин створив нові умови життя, а тим самим вплинув на емоційне самопочуття. Особливо нестерпним цей період видався для дітей та молоді, які не звикли так довго бути ізольованими.

ДИТЯЧІ БІБЛІОТЕКИ У РЕЖИМІ 24/7

Карантин повністю змінив плани роботи бібліотек для дітей – вони почали працювати в онлайн-режимі, популяризуючи дитячу літературу і читання різними формами і методами – конкурси, віртуальні виставки, відеочитання, ляльокові вистави у запису, вікторини, книжкові ребуси і кросворди, майстер-класи та ін. Дитячі бібліотеки представляють свої електронні ресурси у режимі 24/7. Завдяки цьому діти мають можливість будь-якої хвилини підібрати книги для читання, ознайомитися з повнотекстовими виданнями, здобути та перевірити нові знання за допомогою інтерактивних вправ, отримати допомогу віртуальних бібліографів, знайти необхідні матеріали для дистанційного навчання.

Задля отримання позитивних емоцій, активізації творчого потенціалу дітей, сприяння їхньої самореалізації та розвитку творчості, а також залучення до спільного дозвілля з батьками у цей період бібліотекою ініційовано і реалізовано два Всеукраїнські онлайн-проєкти, а саме конкурс дитячого фотомалюнка «Мрій-

«Наразі бібліотеки тримають постійні виклики, та об’єднавшись, обмінюючись своїми досягненнями і напрацьованим досвідом, ми зможемо успішно їх подолати»

ник року» та марафон дитячого читання «Єднаймо душі словом Кобзаря».

Неочікувана активність та величезна кількість дитячих робіт, шалене різнобарв'я, різноманіття фантазій та дитячих мрій; нескінченний потік відеопривітань зі сторінки у фейсбуці з різними побажаннями – серйозними та жартівливими, пізнавальними та повчальними, в прозі, у віршах і навіть музичними – ось, що відбувалося у Міжнародний день захисту дітей у нашій бібліотеці. А в день народження Т.Г. Шевченка в усіх спеціалізованих бібліотеках для дітей України в прямому ефірі діти читали твори з «Кобзаря».

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЗАКОНОДАВЧОГО ПРОСТОРУ

Нещодавно пройшло громадське обговорення профільних законів, зокрема проєкту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про культуру» та проєкту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» (нова редакція), підготовлених Міністерством культури та інформаційної політики України.

Проєкт Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про культуру» розроблено на виконання Концепції реформування системи забезпечення населення культурними послугами, схваленої згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 січня 2019 р. № 27, підпункту 1 пункту 1 Плану заходів щодо реалізації Концепції реформування системи забезпечення населення культурними послугами, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22 травня 2019 р. № 355.

Усі бібліотеки брали активну участь в обговоренні ряду важливих питань, зокрема:

- введення у правове поле понять «культурна послуга», «мінімальні стандарти забезпечення населення культурними послугами», «центр культурних послуг»;
- запровадження механізму моніторингу та оцінювання реалізації державної політики у сфері культури;
- перегляд пріоритетів державної культурної політики;
- визначення повноважень органів державної влади, спрямованих на впровадження реформи забезпечення громадян культурними послугами, зокрема щодо прийняття необхідних для реалізації реформи підзаконних актів.

З метою впорядкування на законодавчому рівні бібліотечної сфери, приведення законодавства у відповідність до міжнародних стандартів та забезпечення громадян якісними бібліотечними послугами розроблено проєкт Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» (нова редакція). В цілому проєкт визначається рядом статей, поданих у новій редакції, також внесені нові статті, які не передбачені у діючому законі, та повністю відсутні статті, які регламентують діяльність мережі спеціалізованих бібліотек, а саме бібліотек для дітей. Національною бібліотекою України для дітей надані пропозиції до розділу ІІІ «Бібліотечна система України» про включення у проєкт статей «Обласні бібліотеки для дітей», «Спеціалізовані бібліотеки для дітей». Адже саме ці бібліотеки є державним гарантом захисту прав дітей на культурне і духовне життя та на вільний доступ до інформації. Саме ці державні установи приділяють маленьким громадянам необхідну увагу щодо розвитку їхньої самосвідомості та почуттів, патріотичних цінностей, переконань і поваги до культурного й історичного минулого України, а також формуванню толерантного ставлення до інших культур і традицій. Формування дитячого світогляду має бути під пильним наглядом батьків та держави, зокрема її структур – мережі бібліотек для дітей.

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ КОНКУРС ДИТЯЧОГО ФОТОМАЛЮНКА «МРІЙНИК РОКУ»: всього надійшло 1885 робіт; за результатами народного голосування обрано 15 кращих малюнків; з них професійне журі у складі відомих художників визначило 5 переможців; визначено п'ятірку топ-переможців у номінації «Бібліотечні симпатії».

ДО ВІДЕОПРИВІТАНЬ У МІЖНАРОДНИЙ ДЕНЬ ЗАХИСТУ ДІТЕЙ долучилося 28 учасників, серед яких державні посадовці, дипломати та представники іноземних культурних осередків, письменники, телеведучі, музиканти.

У ВСЕУКРАЇНСЬКОМУ МАРАФОНІ ДИТЯЧОГО ЧИТАННЯ «ЄДНАЙМО ДУШІ СЛОВОМ КОБЗАРЯ» взяло участь 2013 дітей (найменшому учаснику 5 років, найстаршому – 17). Виступи висвітлювалися на бібліотечних сайтах, у соціальних мережах, блогах із хештегом #ДітиЧитаютьКобзаря_2020. Усього зроблено 1625 фото та відео з конкурсантами.

Масово прозвучали: «Думка» («Нащо мені чорні брови..»), «Садок вишневий коло хати», «Світає, край неба палає», «Реве та стогне Дніпр широкий», «Заповіт», «Тече вода з-під явора», «Зацвіла в долині червона калина», «Зоре моя вечірняя», «Думи мої, думи мої», «Сон», «Мені тринадцятий минало», «Учітеся, брати мої!», «По діброві вітер виє», «І виріс я на чужині».

В одиночних варіантах продекламовані: «Мені здається, я незнаю...», «Якби зострілися ми знову», «Перебендя», «Доля», «Сліпий», «І золотої й дорогої», «Давно те діялось», «І досі сниться: під горою», «На Великдень, на соломі», «Маленькій Мар'яні», «Вітер віє-повіває», «Встала весна», «Неначе писанка село», «Сонце заходить, гори чорніють», «За сонцем хмаронька пливе», «Зацвіла в долині червона калина», «І досі сниться», «Ой діброво – темний гай», «Тече вода з-під явора», «І на оновленій землі», «Чорна хмара з-за Лиману», «Сонце гріє, вітер віє…», «Попрощалось ясне сонце», «І вам слава, сині гори» (уривок з поеми «Кавказ»), «Думка», «Серце мліло не хотіло співать на чужині…», «Чи ми ще зійдемося знову», «Вітер з гаєм розмовляє», «Встала весна, чорну землю сонну розбудила», «Лілея».

Євгенія КРУТОГОЛОВ

начальник головного управління медіа та інформаційної політики Директорату медіа та інформаційної політики Міністерства культури та інформаційної політики України

НОВИЙ ВИТОК ЕВОЛЮЦІЇ ЧИ ПОЧАТОК ЗАНЕПАДУ?

В умовах глобалізації та переходу суспільства на новий рівень технологій і наукових звершень світ пізнає новий спосіб життя, який йому досі був невідомим – самоізоляція людей, обмеження пересування, закриття кордонів, заборона масових зборів, дотримання суворих правил гігієни тощо.

Як результат, нові обставини болісно вдарили по найчутливішій сфері життя людства – культурі. Виховна, освітня та просвітницька діяльність, яку щоденно забезпечують заклади культури (театри, концертні організації, філармонії, бібліотеки, клуби, кінотеатри тощо), упродовж десятків років залежить від економічних та політичних коливань, що відбуваються в державі, а глобальні зміни, яких раніше Україна не знала, зокрема поширений світом коронавірус COVID-19, взагалі змусив їх припинити роботу в повній мірі.

У нашій історії існує чимало подій минулого, що докорінно змінювали тогочасний світ. Сучасники добре пам'ятають Чорнобильську трагедію, падіння економіки 2008 року (девальвацію грошей і тотальну бідність громадян), Революцію гідності з численними жертвами та щоденними втратами наших солдатів на Донбасі тощо.

Досвід попередніх поколінь доводить, що за даних обставин ні в якому разі не можна складати руки в очікуванні кращих часів, потрібно знаходити нові можливості, форми роботи та шляхи розвитку. Стає зрозумілим, що світ уже не буде таким, яким був раніше, діяти потрібно зараз.

Життя людей в обмеженому просторі є ідеальним часом для перегляду пріоритетів, приведення до ладу своїх думок, означення своїх цілей та шляхів їх досягнення. Головне, що потрібно пам'ятати, – хоч би як було важко, депресія не веде до нових звершень, лише саморозвиток, культурне самозбагачення та самоосвіта можуть перетворити круте піке занепаду на швидкий зліт.

Впевнена, що саме розвиток культури дозволить суспільству вийти на новий рівень самоусвідомлення, продуктивно використовувати нові технології, нові форми роботи.

У малих деталях криються глобальні рішення. Якщо кожен громадянин держави замислиться над новими викликами, почне ретельно аналізувати ситуацію та налаштовувати своє життя на розвиток – результат не змусить на себе довго чекати; українське суспільство вийде на новий рівень кращого життя, почне нову історію свого культурного, економічного, політичного майбутнього.

Навіть в умовах карантину заклади культури не залишилися пасивними і пропонують усім бажаючим ознайомитися з новими формами роботи

та крок за кроком вкорінюють їх у повсякденне життя. У час технічних можливостей, коли відбуваються відеоконференції, віртуальні подорожі, онлайн-трансляції, творчі працівники можуть навіть у домашніх умовах перенести вас у світ високого мистецтва, долучити до перегляду як архівних вистав, так і трансляцій діючого репертуару.

Тож творімо наше майбутнє уже сьогодні, адже наше життя залежить від нас самих!

ЗНАЙОМТЕСЯ З РЕПЕРТУАРОМ МУЗИЧНИХ І ДРАМАТИЧНИХ ТЕАТРІВ ТА ЦИРКОВИХ УСТАНОВ НА ЇХНІХ ОФІЦІЙНИХ ВЕБСАЙТАХ

НАЦІОНАЛЬНИЙ АКАДЕМІЧНИЙ ТЕАТР ОПЕРИ ТА БАЛЕТУ УКРАЇНИ ІМЕНІ Т. Г. ШЕВЧЕНКА
офіційний сайт opera.com.ua,
YouTube-канал театру https://www.youtube.com/watch?v=W1wPEKwqZXc,
під тегом #театрвдома усі публікації з артистами театру, які розповідають,
як краще пережити карантин, та що для цього роблять самі;

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АКАДЕМІЧНИЙ ТЕАТР ОПЕРИ ТА БАЛЕТУ ІМЕНІ СОЛОМІЇ КРУШЕЛЬНИЦЬКОЇ
офіційний сайт opera.lviv.ua,
кожної п'ятниці, суботи та неділі о 19.00 транслює онлайн-вистави
з репертуару театру https://www.youtube.com/user/OperaLviv/videos;

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АКАДЕМІЧНИЙ ТЕАТР ОПЕРИ ТА БАЛЕТУ ІМЕНІ М. В. ЛИСЕНКА
офіційний сайт hatob.com.ua, надає можливість переглянути уривки з
улюблених вистав і повномасштабні постановки
https://www.youtube.com/channel/UCxUj6XoM373GQj7AUmQlJmw/videos?sort=dd&view=0&shelf_id=0;

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АКАДЕМІЧНИЙ ТЕАТР ОПЕРИ ТА БАЛЕТУ
офіційний сайт opera.odessa.ua,
висвітлює анонси нових відеозаписів на YouTube-каналі https://www.youtube.com/channel/UCUTC3Mpzdqgm0uonn7UVsMQ, Facebook https://www.facebook.com/OdesaOperaBallet/
та Instagram https://www.instagram.com/operaballetodessa/?hl=ru;

НАЦІОНАЛЬНИЙ АКАДЕМІЧНИЙ ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
офіційний сайт ft.org.ua, презентує онлайн-бібліотеку http://ft.org.ua/ua/about/history/library?fbclid=IwAR2LxnP_U20JqFmCclgHVGn3Ng8QxDuf83x6l5cMidMaSc0KrKaXnEsqgPc,
а також прямі ефіри акторів в Instagram https://www.instagram.com/explore/locations/670622662/,
Facebook https://www.facebook.com/frankotheatre/
на YouTube-каналі https://www.youtube.com/channel/UC6PLkJPkrioar9d_FUuNf3A
(театр запустив пробний проєкт платних переглядів вистав діючого репертуару);

НАЦІОНАЛЬНИЙ АКАДЕМІЧНИЙ ТЕАТР РОСІЙСЬКОЇ ДРАМИ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
офіційний сайт https://www.rusdram.com.ua/,
YouTube-канал https://www.youtube.com/channel/UC-Rnl3Pvm5n-oz786NpZ9qg;

НАЦІОНАЛЬНИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМЕНІ М. ЗАНЬКОВЕЦЬКОЇ
офіційний сайт zankovetska.com.ua, YouTube-канал
https://www.youtube.com/channel/UC5dLzpm1eHDbsqGaqljr45Q/videos?disable_polymer=1;

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЦИРК УКРАЇНИ
офіційний сайт circus.kiev.ua, трансляція відеозаписів циркових вистав на YouTube-каналі
https://www.youtube.com/channel/UCrYughUFAmzRXEYMhamr5qA

ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЦИРК
офіційний сайт circus.zp.ua, трансляція відеозаписів циркових вистав на YouTube-каналі
https://www.youtube.com/channel/UC3ei2A3f4ZAk_OjxI6sN5cw

Олена АНТОНОВА

головний спеціаліст відділу права на освіту та культуру Департаменту моніторингу соціальних прав Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини

Порядок проведення рецензування наукових публікацій та врахування зауважень рецензентів

До Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини надійшло звернення громадян щодо можливості опублікування дослідження у науковому виданні.

Враховуючи межі повноважень Уповноваженого з прав людини, визначені Конституцією України та Законом України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», інформуємо населення про правові підстави опублікування прикладних досліджень і науково-технічних розробок, у тому числі з урахуванням результатів процедури рецензування наукової публікації та порядку врахування зауважень рецензентів.

У контексті зазначеного повідомляємо, що метою процедури рецензування є покращення якості наукових досліджень шляхом проведення експертного оцінювання відповідно до визначеного порядку їх рецензування та з метою дотримання балансу інтересів авторів, читачів, редакційної колегії, рецензентів та установи, в якій виконувалося дослідження.

Рецензуванню підлягають наукові публікації, які відповідають науковому інтересу видання та правилам підготовки публікацій і рефератів до друкування. Рукописи, які не відповідають визначеним вимогам, не реєструються та не допускаються до подальшого розгляду, про що повідомляється їхнім авторам.

При дотриманні всіх вимог до оформлення наукової публікації за рішенням головного редактора наукового видання (відповідального (провідного) редактора, редакційної колегії) призначається один, а за необхідності – два рецензента. Одночасно редактор здійснює кодування наукової публікації.

Рецензентами наукових публікацій можуть виступати як члени редакційної колегії наукового видання, так і незалежні висококваліфіковані фахівці, які володіють глибокими професійними знаннями й досвідом роботи за конкретним науковим напрямом, як правило, доктори наук, професори.

Упродовж п’яти діб із моменту отримання наукової публікації рецензент може відмовитися від рецензування, обґрунтувавши та повідомивши головного чи відповідального (провідного) редактора.

Рецензенти оцінюють теоретико-методологічний рівень наукової публікації, її практичну цінність та наукову значущість, надають рекомендації щодо усунення недоліків.

Як правило, строк рецензування наукової публікації рецензентом не повинен перевищувати 14 діб. Втім, у кожному окремому випадку строки рецензування можуть змінюватися з урахуванням умов для максимально об’єктивного оцінювання якості наданих матеріалів.

Рецензія надається у редакцію в письмовому вигляді. Вона повинна містити кваліфікований

аналіз матеріалу наукової публікації, його об'єктивну аргументовану оцінку і обґрунтовані зауваження та рекомендації.

Процедура рецензування проводиться конфіденційно у вигляді «сліпої» оцінки наукової публікації за принципом double-blind. Співпраця автора з рецензентом проходить за безпосередньої участі відповідального секретаря наукового видання електронною поштою або завдяки безкоштовній системі організації рецензування статей (EasyChairConferenceSystem). Разом із тим, на прохання рецензента та за погодженням із робочою групою редакційної колегії, взаємодія автора та рецензента може відбуватися у відкритому режимі. Таке рішення приймається тільки у випадку, якщо відкрита співпраця допоможе удосконалити викладений матеріал наукової публікації.

Через можливість виникнення конфлікту інтересів як автор наукової публікації, так і рецензент можуть пояснити свою позицію щодо певних обмежень у процесі рецензування.

Якщо у рецензента з'явилися підозри щодо плагіату, він в обов'язковому порядку має апелювати до головного редактора або відповідального (провідного) редактора наукового видання з побажанням колективного розгляду авторського наукового дослідження редакційною колегією. Обвинувачення у плагіаті вимагає від рецензента доказового обґрунтування власних зауважень, що повинно супроводжуватися належними посиланнями.

Після остаточного аналізу наукової публікації рецензент заповнює стандартизовану форму, яка включає підсумкові рекомендації. Редакція, як правило, електронною поштою повідомляє автору наукової публікації результати рецензування.

У разі виявлення недоліків у науковій публікації, рецензент вказує на необхідність внесення до неї певних коректив. При цьому наукова публікація направляється автору з офертою врахувати зауваження при підготовці оновленого варіанту. Виправлений варіант повторно надається рецензенту для прийняття рішення й підготовки умотивованого висновку про можливість публікації.

Датою прийняття наукової публікації до друку вважається дата отримання редакцією позитивного висновку (або прийняття рішення редакційною колегією) щодо доцільності й можливості опублікування дослідження.

Якщо автор не погоджується з думкою рецензента, він має право надати переконливе пояснення у редакцію наукового видання. За таких умов наукова публікація аналізується на засіданні робочої групи редакційної колегії. В свою чергу редакційна колегія може направити наукову публікацію на додаткове або нове рецензування іншому фахівцю з дотриманням принципу double-blind рецензування. Редакційна колегія залишає за собою право відхилення наукової публікації у разі ігнорування автором вимог та зауважень рецензентів.

Кінцеве рішення щодо перспективи публікації приймається головним редактором або за його дорученням – членом редакційної колегії, а за потреби – і на засіданні редакційної колегії. Про допуск наукової публікації до друку автору повідомляє відповідальний секретар, він же вказує передбачуваний термін публікації.

У разі отримання ствердного рішення про можливість опублікування робота надходить до редакційного посту наукового видання для подальшого його опублікування у порядку черги та актуальності.

Незначні корективи стилістичного характеру, які не впливають на сутність наукового дослідження, вносяться технічним редактором без погодження з автором. За бажанням автора матеріали публікації повертаються йому для погодження.

Відповідальність за порушення авторських прав та недотримання наявних стандартів у матеріалах наукового дослідження покладається на автора. Відповідальність за достовірність наведених фактів, обґрунтованість висновків та пропозицій, рівень наукового дослідження покладається на автора та рецензента.

Процедура рецензування наукової публікації, що має обмеження доступу, відбувається за окремими вимогами з дотриманням основоположних правил, викладених вище.

Процедура рецензування за рішенням головного редактора може бути змінена.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ:

Конституція України від 28 червня 1996 р. Редакція від 22.02.2014. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 26.11.2015 р. № 848-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19 (дата звернення: 16.04.2020).

Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 (дата звернення: 16.04.2020).

Про науково-технічну інформацію : Закон України від 25.06.1993 р. № 3322-XII. Відомості Верховної Ради України. 1993. № 33. Ст. 345.

Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки : Закон України від 11.07. 2001 р. № 2623-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 48. Ст. 253.

Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів : постанова Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show (дата звернення: 16.04.2020).

Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук : наказ Міністерства освіти і науки України від 23.09.2019 р. №1220. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1086-19 (дата звернення: 16.04.2020).

Алефтина ЛОТОЦЬКА

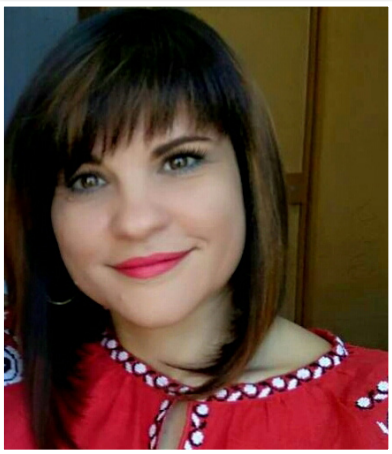

головний спеціаліст відділу права на освіту та культуру Департаменту моніторингу соціальних прав Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини

РОЗ'ЯСНЕННЯ ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА НА РІВНИЙ ДОСТУП ДО ОСВІТИ, ЗОКРЕМА ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ У 2020 РОЦІ

Зважаючи на пандемію коронавірусу та вимушений карантин у закладах освіти, виникають особливості щодо реалізації права людини і громадянина на рівний доступ до освіти, зокрема під час проведення зовнішнього незалежного оцінювання.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Закон України «Про освіту»:
статтею 47 цього Закону визначено:
зовнішнє незалежне оцінювання – це оцінювання результатів навчання, здобутих особою на певному рівні освіти, що проводиться спеціально уповноваженою державою установою (організацією);
процедура, форма та порядок проведення зовнішнього незалежного оцінювання визначаються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у відповідній сфері з урахуванням можливостей осіб з особливими освітніми потребами.

Положення про Міністерство освіти і науки України, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 р. № 630:
Міністерство освіти і науки України затверджує програми зовнішнього незалежного оцінювання, перелік навчальних предметів та строки проведення зовнішнього незалежного оцінювання за погодженням з громадськими об'єднаннями керівників закладів вищої освіти.
Порядок проведення державної підсумкової атестації, затверджений наказом Міністерства освіти і науки України від 07 грудня 2018 р. № 1369 (зареєстрований у Міністерстві юстиції України 02 січня 2019 р. за № 8/32979).

УСТАНОВИ, ЩО ПРОВОДЯТЬ ЗОВНІШНЄ НЕЗАЛЕЖНЕ ОЦІНЮВАННЯ (ЗНО):

Державна установа – Український центр оцінювання якості освіти (УЦОЯО) (https://testportal.gov.ua/);
Вінницький регіональний центр оцінювання якості освіти (https://vintest.org.ua/);
Дніпропетровський регіональний центр оцінювання якості освіти (https://dneprtest.dp.ua/cms/index.php);
Донецький регіональний центр оцінювання якості освіти (https://test.dn.ua/);

Івано-Франківський регіональний центр оцінювання якості освіти (https://www.test.if.ua/);
Київський регіональний центр оцінювання якості освіти (https://kyivtest.org.ua/);
Львівський регіональний центр оцінювання якості освіти (https://lv.testportal.gov.ua/);
Одеський регіональний центр оцінювання якості освіти (https://test-center.od.ua/);
Харківський регіональний центр оцінювання якості освіти (https://zno-kharkiv.org.ua/);
Херсонський регіональний центр оцінювання якості освіти (https://khersontest.org.ua/).
У 2020 році формат і процедура проведення зовнішнього незалежного оцінювання не змінюються.
Пунктом 5 розділу І Порядку проведення державної підсумкової атестації передбачено дві форми проведення державної підсумкової атестації:

1) в закладі освіти;
2) у формі зовнішнього незалежного оцінювання.

ЕТАПИ ПРОВЕДЕННЯ ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ:

1 – пробне тестування;
2 – основна сесія;
3 – додаткова сесія.

ТЕРМІНИ ПРОВЕДЕННЯ ЗНО У 2020 РОЦІ

залежать від тривалості карантину в Україні.
Важливо! Рекомендуємо слідкувати за рішенням Уряду щодо скасування чи подовження тривалості карантину.
Терміни проведення ЗНО визначено УЦОЯО за погодженням з МОН України.

ЩОДО ТЕРМІНІВ ПРОВЕДЕННЯ ПРОБНОГО ТЕСТУВАННЯ

Проведення пробного ЗНО залежить від тривалості карантину. Після завершення карантину всі зареєстровані учасники зможуть у звичному форматі пройти пробне ЗНО.

ЩОДО ТЕРМІНІВ ПРОВЕДЕННЯ ОСНОВНОЇ СЕСІЇ ЗНО

За повідомленням МОН України, у разі, якщо карантин завершиться не пізніше початку червня, основну сесію ЗНО буде проведено орієнтовно 25 червня – 17 липня. Результати державної підсумкової атестації та ЗНО учасники отримають до 31 липня.
У випадку, якщо карантин триватиме до початку серпня, основна сесія ЗНО відбудеться орієнтовно 17 серпня – 4 вересня. Результати буде оприлюднено до 17 вересня.
Проведення додаткової сесії ЗНО у 2020 році заплановано на 28 липня – 11 серпня, якщо карантин завершиться у червні. В іншому випадку додаткову сесію буде організовано протягом 22 вересня – 6 жовтня.

ЩОДО ТЕРМІНІВ ПРОВЕДЕННЯ ДОДАТКОВОЇ СЕСІЇ ЗНО

З 25 травня до 09 червня 2020 року триватиме додатковий період реєстрації для участі в додатковій сесії ЗНО для окремих категорій осіб.

ПРАВО ЩОДО РЕЄСТРАЦІЇ НА ДОДАТКОВУ СЕСІЮ ЗНО МАЮТЬ

Особи, які були і є учасниками антитерористичної операції (операції об'єднаних сил) та/або брали участь у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки й оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях і не зареєструвалися під час основного періоду реєстрації;

- особи, які живуть на тимчасово окупованій території Автономної Республіки Крим, міста Севастополя або на території Донецької чи Луганської областей, де органи державної влади тимчасово не здійснюють своїх повноважень;
- особи, які за рішенням судів перебувають в установах виконання покарань, слідчих ізоляторах;
- особи, які мали проходити державну підсумкову атестацію у формі ЗНО, але через поважні причини не змогли зареєструватися під час основного періоду реєстрації (такі особи реєструються для участі в додатковій сесії лише з навчальних предметів, з яких їм буде зараховано результати зовнішнього незалежного оцінювання як оцінки за державну підсумкову атестацію);
- особи, які проживають (перебувають) на території, на якій у порядку, визначеному законодавством, встановлено карантин, режим надзвичайної ситуації або надзвичайного стану. Така реєстрація можлива, якщо особи не зареєструвалися для проходження ЗНО під час основного періоду реєстрації.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ЗНО ДЛЯ ОСІБ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ

Учасникам ЗНО з особливими освітніми потребами мають бути забезпечені спеціальні умови для проходження ЗНО. Для створення таких умов учасник має надати відповідний медичний висновок.
Для осіб, які використовують рельєфно-крапковий шрифт Брайля, мають бути створені

адаптовані версії характеристик сертифікаційних робіт з української мови і літератури, математики, історії України, біології, а також критерії оцінювання завдань відкритої форми з української мови і літератури та математики (https://testportal.gov.ua/osobam-yaki-v-protsesi-navchannya-vykorystovuyut-relyefno-krapkovyj-shryft-brajlya/).

ВАЖЛИВО!

У 2020 році особи з порушеннями зору зможуть пройти ЗНО з використанням завдань, надрукованих рельєфно-крапковим шрифтом Брайля, з української мови і літератури, математики, історії України та біології.

Особливості проведення ЗНО для вступників, які мешкають на тимчасово окупованій території Автономної Республіки Крим, міста Севастополя або на окупованій території Донецької та Луганської областей

Зважаючи на ситуацію, що становить загрозу для життя та здоров'я мешканців Автономної Республіки Крим, міста Севастополя та окремих територій Донецької та Луганської областей, створено додаткові умови реєстрації та участі таких громадян у зовнішньому незалежному оцінюванні (https://testportal.gov.ua/zhitelyam-donbasu-i-krimu/).

Громадяни з неконтрольованих територій, які не мають можливості відправити документи для реєстрації поштою, повинні в установлений строк надіслати скан-копії фотокартки та інших необхідних документів на електронну адресу відповідного регіонального центру оцінювання якості освіти, що зазначена вище.

Якщо особа не може вказати адресу в Україні для отримання поштового повідомлення, інформація про результати реєстрації надсилається на її електронну адресу. В такому випадку сертифікати зовнішнього незалежного оцінювання зберігаються в регіональному центрі оцінювання якості освіти. Їх можна забрати в будь-який зручний час або отримати безпосередньо в пункті проведення зовнішнього оцінювання під час проходження першого тестування.

Щоб взяти участь у зовнішньому незалежному оцінюванні, цьогорічним випускникам, які проживають на непідконтрольних українській владі територіях, достатньо бути зарахованим за будь-якою формою навчання (денна, вечірня, дистанційна, екстернатна тощо) у закладі загальної середньої освіти на території України.

Рекомендації щодо реєстрації для участі в ЗНО розміщено в розділі «Процедура реєстрації» (https://testportal.gov.ua/registr/).

ЩОДО ЗМІНИ МІСЦЯ ПРОХОДЖЕННЯ ЗНО

За умов, що склалися, випускники закладів освіти можуть змінити місце проходження ЗНО. Здобувачі освіти, які навчаються в закладах загальної середньої освіти інтернатного типу, закладах професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої освіти в цей період часу перебувають за місцем постійного проживання, що може знаходитись на значній відстані від населеного пункту, у якому розташований заклад освіти.

За таких умов для зручності зазначеній категорії учасників ЗНО під час доїзду до пунктів проведення ЗНО буде надано можливість у період з 6 по 18 травня 2020 року внести зміни до реєстраційних даних щодо місця проходження тестувань. Це стосуватиметься випускників, місце проживання яких і місце розташування закладу освіти розміщені в різних областях, або відстань між ними перевищує 150 км.

Механізм внесення змін до реєстраційних даних для окремих випускників поточного року розміщено в «Кабінеті керівника закладу освіти» (https://zno.testportal.com.ua/edu/login).

Для внесення змін випускнику потрібно звернутися до особи, відповідальної за реєстрацію у закладі освіти, де він навчається. Адміністратори закладів освіти мають подати інформацію про внесення змін до відповідного регіонального центру оцінювання якості освіти (https://testportal.gov.ua/regions/) не пізніше 18 травня 2020 року.

З питань організації та порядку проведення ЗНО можна звертатися до місцевих органів управління освітою та до Міністерства освіти та науки України (адреса: проспект Перемоги, 10, м. Київ, 01135).

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЗНО-2020: основні дати

Предмет	Дата тестування	Визначення порогу "склав/не склав" та результатів	Результати на сторінках учасників
Математика	25 червня	до 16 липня	до 17 липня
Українська мова і література	30 червня	до 24 липня	до 25 липня
Фізика	2 липня	до 16 липня	до 17 липня
Іспанська, німецька, французька мови	6 липня	до 24 липня	до 25 липня
Англійська мова	7 липня		
Історія України	9 липня		
Біологія	13 липня		
Географія	15 липня	до 28 липня	до 29 липня
Хімія	17 липня		

Додаткова сесія: **23 липня – 11 серпня**
Результати додаткової сесії **– до 14 серпня**

Олена МІЦЕРУК

начальник відділу права на освіту та культуру Департаменту моніторингу соціальних прав Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини

РОЗ'ЯСНЕННЯ ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА НА РІВНИЙ ДОСТУП ДО ОСВІТИ, ЗОКРЕМА ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ЄДИНОГО ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ (ЄФВВ) ТА ЄДИНОГО ВСТУПНОГО ІСПИТУ (ЄВІ) У 2020 РОЦІ

Зважаючи на пандемію коронавірусу та вимушений карантин у закладах освіти, виникають особливості щодо реалізації права людини і громадянина на рівний доступ до освіти, зокрема під час проведення єдиного фахового вступного випробування (ЄФВВ) та єдиного вступного іспиту (ЄВІ).

Нормативно-правове забезпечення

Закон України «Про вищу освіту»:

статтею 44 цього Закону визначено:

прийом на основі ступеня бакалавра на навчання для здобуття ступеня магістра здійснюється за результатами вступних випробувань з використанням організаційно-технологічних процесів зовнішнього незалежного оцінювання та вступних іспитів у закладі вищої освіти або творчих конкурсів з предметів (дисциплін), з яких не проводяться вступні іспити, з використанням організаційно-технологічних процесів зовнішнього незалежного оцінювання, включаючи єдиний вступний іспит з іноземної мови з використанням організаційно-технологічних процесів зовнішнього незалежного оцінювання.

Особа може вступити до закладу вищої освіти для здобуття ступеня магістра на основі ступеня бакалавра чи магістра, здобутих за іншою спеціальністю, за умови успішного проходження вступних випробувань із використанням організаційно-технологічних процесів зовнішнього незалежного оцінювання та вступних іспитів у закладі вищої освіти або творчих конкурсів із предметів (дисциплін), з яких не проводяться вступні іспити, з використанням організаційно-технологічних процесів зовнішнього незалежного оцінювання;

статтею 45 цього Закону визначено:

зовнішнє незалежне оцінювання результатів навчання, здобутих на основі профільної середньої освіти та фахової передвищої освіти (за освітньо-кваліфікаційним рівнем молодшого

спеціаліста), на першому (бакалаврському) рівні (за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста), поряд з іншими результатами, визначеними умовами прийому на навчання для здобуття вищої освіти, використовується для прийому до закладів вищої освіти на конкурсній основі. Центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки (Міністерство освіти і науки України) може приймати рішення про використання зовнішнього незалежного оцінювання з метою проведення атестації здобувачів вищої освіти для проведення єдиного державного кваліфікаційного іспиту або його окремих компонентів.

Постанова Кабінету Міністрів України від 17 липня 2019 р. № 684 «Деякі питання атестації осіб, які здобувають ступінь магістра, у формі єдиного державного кваліфікаційного іспиту», якою затверджено Порядок атестації осіб, які здобувають ступінь магістра, у формі єдиного державного кваліфікаційного іспиту.

Наказ Міністерства освіти і науки України від 07.02.2020 № 152, яким затверджено програму з права єдиного фахового вступного випробування (https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2020/02/Nakaz-MON-152_07.02.2020.pdf).

ЄФВВ передбачає виконання тесту з права та загальних навчальних правничих компетентностей.

ЄВІ – це тестування з іноземної мови (англійської, німецької, французької або іспанської).

Установи, що проводять зовнішнє незалежне оцінювання (ЗНО):

Український центр оцінювання якості освіти (УЦОЯО) (https://testportal.gov.ua/);

Вінницький регіональний центр оцінювання якості освіти (https://vintest.org.ua/);

Дніпропетровський регіональний центр оцінювання якості освіти (https://dneprtest.dp.ua/cms/index.php);

Донецький регіональний центр оцінювання якості освіти (https://test.dn.ua/);

Івано-Франківський регіональний центр оцінювання якості освіти (https://www.test.if.ua/);

Київський регіональний центр оцінювання якості освіти (https://kyivtest.org.ua/);

Львівський регіональний центр оцінювання якості освіти (https://lv.testportal.gov.ua/);

Одеський регіональний центр оцінювання якості освіти (https://test-center.od.ua/);

Харківський регіональний центр оцінювання якості освіти (https://zno-kharkiv.org.ua/);

Херсонський регіональний центр оцінювання якості освіти (https://khersontest.org.ua/).

Терміни проведення:

єдиного вступного іспиту – 1 липня; єдиного фахового вступного випробування – 3 липня.

Реєстрація на ЄФВВ та ЄВІ:

Реєстрація розпочалася 12 травня та завершилася 05 червня 2020 року о 18.00.

Реєстрації на ЄФВВ/ ЄВІ вступників на навчання для здобуття ступеня магістра на основі ступеня вищої освіти (освітньо-кваліфікаційного рівня), здобутого за іншою спеціальністю (напрямом підготовки), передувало складання додаткових фахових випробувань.

Необхідність проведення додаткових фахових вступних випробувань визначається Правилами прийому до закладу вищої освіти.

Для успішної реєстрації вступнику потрібно надіслати на електронну адресу Приймальної комісії закладу вищої освіти (або з використанням іншого, визначеного закладом, каналу зв'язку) скановані копії або фотокопії:

- заповненої заяви-анкети (https://testportal.gov.ua/yevi-yevff-zminy-v-reyestratsiyi/) з інформацією, необхідною для оформлення екзаменаційного листка;
- документа, що посвідчує особу;
- облікової картки платника податків (крім осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються отримувати реєстраційний номер облікової картки платника податків);
- документа про здобутий ступінь вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень) (для осіб, які завершили навчання в минулих роках);
- фотокартки для документів (кольорової або чорно-білої) із зображенням, що відповідає досягнутому віку вступника;
- медичного висновку за формою первинної облікової документації 086-3/о (у разі потреби створення особливих умов для складання ЄВІ/ЄФВВ);
- довідки, виданої за місцем навчання, щодо планового завершення навчання та отримання диплома в рік вступу (лише для осіб, які завершують навчання в поточному році у вищих військових навчальних закладах (закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання) та персональні дані яких не вносяться до ЄДЕБО).

У темі листа вступник обов'язково зазначає прізвище, ім'я, по батькові, а в тексті листа – прізвище, ім'я, по батькові та номер облікової картки платника податків (за наявності).

У разі успішної реєстрації учаснику буде надіслано скановану копію екзаменаційного листка на електронну адресу, зазначену в заяві-анкеті. Оригінал екзаменаційного листка зберігатиметься у Приймальній комісії. Якщо в екзаменаційному листку учасник виявить помилки, він має право звернутися до Приймальної комісії.

Якщо ж під час перевірки документів буде встановлено, що особа не має права брати участь у конкурсному відборі, то на електронну адресу, з якої надійшли документи, представник Приймальної комісії надішле повідомлення про відмову в реєстрації із зазначенням причини відмови.

Зауважимо: якщо ж вступник не має доступу до електронних ресурсів, і приймальна комісія закладу вищої освіти працює з відвідувачами, зареєструватися для участі в ЄВІ/ЄФВВ можна в Приймальній комісії.

Світлана МОЛЧАНОВА

завідувач інформаційно-бібліографічного відділу КЗ «Рівненська обласна бібліотека для дітей» Рівненської обласної ради

СЕРВІСИ ВЕБ 2.0
В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ РОБОТИ

Для інформаційно-бібліографічного відділу карантин не став занадто важким випробуванням, тому що значна частина роботи за звичних умов пов'язана з використанням інтернет-ресурсів, у т. ч. сервісів веб 2.0. Безумовно, каталогізування документів, створення баз даних статей електронного каталогу було призупинено, натомість відповідно до плану роботи бібліографи спрямували свої зусилля на створення різноманітних електронних ресурсів.

Сучасна ситуація знову довела актуальність створення у 2015 році корпорації «Бібліоігротека». Зріс інтерес до однойменного сайту, збільшилася кількість підписників сторінки «Facebook». Вже п'ятий рік поспіль інформаційно-бібліографічний відділ Рівненської ОБД адмініструє роботу об'єднання бібліотек для дітей Рівненської області зі створення інтерактивних ресурсів. За час існування корпорації зустрічі з учасниками на базі обласної книгозбірні відбувалися лише двічі: проведено тренінг з опанування сервісом LearningApps.org та семінар «Корпорація «Бібліоігротека»: стан та перспективи розвитку» за підсумками першого року діяльності.

Вся інша комунікація як раніше, так і в умовах карантину здійснюється в онлайн-режимі: через електронне листування та віртуальну дошку для спільної роботи з використанням сервісу **Padlet**. Особливо незамінним цей сервіс є при плануванні тематики інтерактивних завдань на наступний рік.

Питання актуальності SMM (social media marketing) для бібліотек було розглянуто на семінарі за підсумками першого року роботи. Створена на Facebook сторінка сайту «Бібліоігротека», яка популяризує інтерактивні ресурси та сприяє їхньому використанню бібліотеками України.

Основа наповнення сайту «Бібліоігротека» – інтерактивні завдання **LearningApps.org**. У зв'язку з переходом на дистанційну освіту в Європі та інших країнах світу цей сервіс на початку карантину мав деякі проблеми з функціонуванням. Створений для підтримки процесів навчання ресурс почав використовуватися в рази більше, а його творці досить оперативно впоралися з проблемами.

Дітям різного віку подобаються онлайн-пазли та ребуси. Створювати їх також допомагають сервіси веб 2.0. У **Jigsaw Planet** є можливість перетворити завантажене зображення (логотип, скановану обкладинку книги тощо) на онлайн-пазл, отримати код для вставки на сайт або блог. Сервіс «**Ребуси українською»** має корисну опцію генерування ребусів. Це допомагає без порушення авторських прав створювати власні в комп'ютерних програмах.

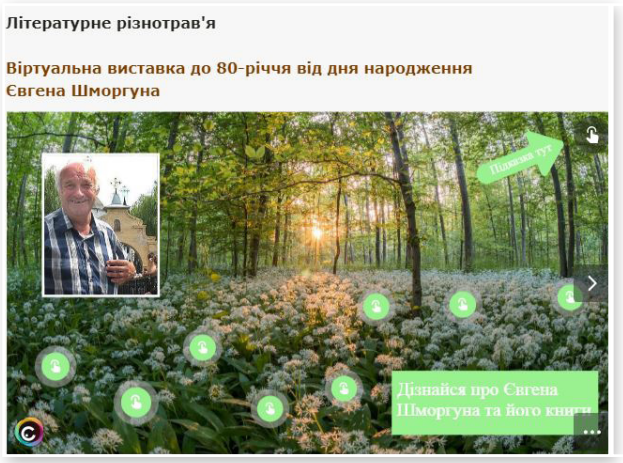

Щодо презентацій, то за винятком традиційного PowerPoint працівники відділу використовують сучасні можливості сервісу **Powtoon** для створення анімованих презентацій. Недоліком безкоштовної версії ресурсу можна назвати лише присутність на слайдах логотипу, але простота у використанні та можливість завантажити презентацію на YouTube заслуговують на те, щоб скористатися ресурсом.

В умовах дистанційної роботи працівники відділу продовжували популяризувати літературу за допомогою інформаційних списків, віртуальних виставок. Дорослих користувачів, які приводять малечу в бібліотеку, інформує віртуальна виставка-порада «Для вас, батьки!». Два розділи виставки пропонують класику й сучасні книжкові новинки українських та зарубіжних авторів, третій розділ допомагає батькам визначитися з вибором літератури для читання дітям. Віртуальна виставка створена на сайті Tilda, перевагою якого є сучасний дизайн, інтуїтивно зрозумілий інтерфейс тощо.

Гарні приклади віртуальних виставок Львівської та Миколаївської ОБД ім. В.О. Лягіна надихнули випробувати ще один сервіс – **Genially** – для виставки «Літературне різнотрав'я» (до ювілею відомого рівненського письменника Євгена Шморгуна). Через карантин та відсутність доступу користувачів до бібліотечних фондів інтерактивні елементи віртуальної виставки, крім бібліографічної інформації про видання, містять посилання на тексти оповідань письменника, аудіофайли його творів у проєкті «Почитайко» Національної бібліотеки України для дітей, відеозаписи програм місцевого телебачення, які присвячені Євгену Шморгуну.

В епоху інформаційного перенавантаження все популярнішими стають графічні методи подання інформації, зокрема у форматі інфографіки. Спроби використання інфографіки в роботі відділу застосовувалися раніше для візуалізації річних звітів про роботу, інструкцій

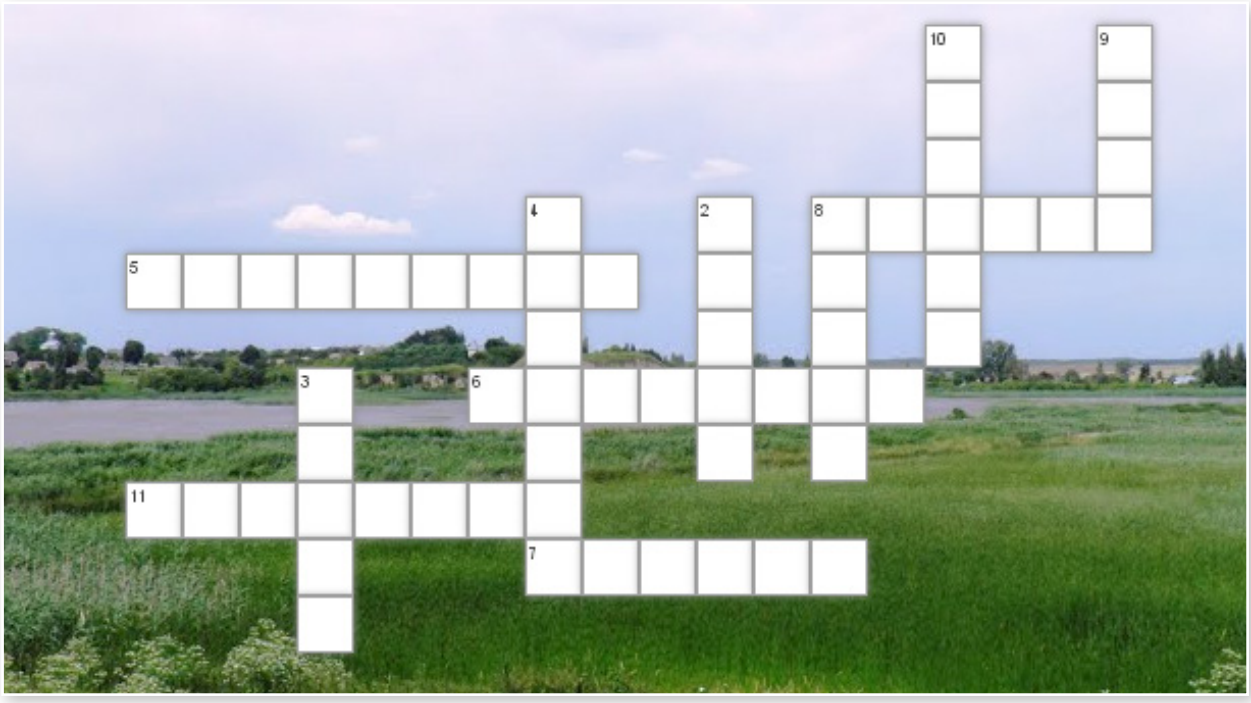

до проходження вебквестів. Для цього використовувався сервіс **Piktochart**. Новий досвід застосування інфографіки в бібліографічній діяльності – це плакати, які лаконічно знайомлять дітей із рівненськими письменниками. Файли, розміщені на сайті інформаційного відділу, доступні для завантаження: тобто бібліотекарі області можуть скористатися ними для наповнення інформаційного середовища своїх бібліотек та популяризації краєзнавчої літератури. Створено плакати у сервісі **Canva**. Це без перебільшення чудовий ресурс, який допомагає зробити будь-який електронний продукт – від логотипу до вітальної листівки чи банера.

Наостанок хочу згадати ще два сервіси, які допомагають ілюструвати, робити візуально більш привабливими не тільки друковану продукцію і комп'ютерні презентації, а й публікації в соцмережах. Це **WordArt.com**, де можна за лічені хвилини без реєстрації створити хмаринку слів, а також безкоштовний фотосток **Pixabay** з пошуком зображень за потрібною темою. Звісно, в інтернеті є багато подібних ресурсів, проте згадуємо тут лише ті, які звикли використовувати.

Інтернет-технології дають нам сьогодні безліч можливостей для роботи і навчання. Це стало особливо актуальним в умовах пандемії, коли цілі країни перейшли в онлайн-режим. Тому тільки через постійне самовдосконалення та пошук нових ідей, у т. ч. за допомогою сервісів веб 2.0, бібліотеки зможуть і сьогодні, і в майбутньому залишатися сучасними й привабливими для користувачів.

КОРИСНІ ПОСИЛАННЯ:

padlet
Сервіс для спільної роботи.
URL: https://padlet.com/

pixabay
Безкоштовний фотосток.
URL: https://pixabay.com/.

Learning Apps.org
Створення інтерактивних завдань.
URL: https://learningapps.org/.

rebus1.com РЕБУСИ УКРАЇНСЬКОЮ
Ребуси.
URL: http://rebus1.com/ua/.

WORDART .com
Хмаринки слів.
URL: https://wordart.com/.

Tilda Publishing
Сайти.
URL: https://tilda.cc/ua/.

Інфографіка.
URL: https://piktochart.com/.

genially
Віртуальні виставки.
URL: https://genial.ly/.

Canva
Інфографіка.
URL: https://www.canva.com/uk_ua/.

POWTOON
Анімовані презентації.
URL: https://www.powtoon.com/index/.

JIGSAW PLANET PUZZLE
Онлайн-пазли.
URL: https://www.jigsawplanet.com/.

Ольга ДУБОВА

завідувач відділу документів іноземними мовами Національної бібліотеки України для дітей

ПИСЬМЕННИКИ ТА ІЛЮСТРАТОРИ З КОРОТКОГО СПИСКУ НОМІНАНТІВ НА МІЖНАРОДНУ ПРЕМІЮ ІМЕНІ Г.К. АНДЕРСЕНА

У спеціальному повнокольоровому випуску журналу «Bookbird», який публікується за ініціативи IBBY, представлено 34 дивовижно талановитих авторів і 36 надзвичайних ілюстраторів, яких номінували національні секції IBBY із 39 країн як кращих кандидатів на Міжнародну премію імені Г.К. Андерсена 2020 року.

Не без почуття гумору для обкладинки цього номера було обрано ілюстрацію до казки Г.К. Андерсена «Гидке каченя», яку виконав Тео ван Гойнема у нідерландському виданні книги 1893 року. Кожен читач може сам інтерпретувати цю ілюстрацію до тематики видання: віднайти кращого з кращих, щоб увіковічити його ім'я.

Премія імені Ганса Крістіана Андерсена – це найвище міжнародне визнання, що означає пошану до прижиттєвих досягнень автора й ілюстратора, чиї роботи зробили важливий внесок у світову дитячу літературу. Цю премію присуджує один раз на два роки організація IBBY і обране з усього світу журі.

Історія Премії для авторів розпочалася у 1956 році, з 1966 року нагороди розширили для ілюстраторів. Премія включає у себе золоту медаль і диплом, які вручають під час урочистої церемонії на бієнале конгресу IBBY. Спонсор премії – Nami Island Inc., голова – Її Величність королева Данії Маргрете II.

До складу журі Премії 2020 р. увійшли представники з різних країн: Жунко Йокота, (США, президент журі), Маріелла Бертеллі (Канада, у минулому бібліотекар, наразі сторітелер), Денис Безносов (Росія, завідувач відділу культурних програм Державної бібліотеки для дітей у Москві), Тіна Білбан (Словенія, кандидат наук, літературний критик, письменниця і перекладач), Ясуко Доі (Японія, директор Міжнародного інституту дитячої літератури в Осаці), Надія Ел Холі (Єгипет, професор кафедри англійської мови і літератури Каїрського університету), Вів'єне Езратті (Франція, бібліотекар і директор публічної бібліотеки в Парижі), Єва Каліскамі (Греція, перекладач, викладач англійської мови в приватній школі в Афінах), Робін Морроу

(Австралія, засновниця першого книжкового магазину дитячих книжок у Новому Південному Уельсі, викладала курс дитячої літератури в австралійських університетах), Сесиліа Ана Репетті (Аргентина, головний редактор журналу про дитячу і юнацьку літературу), Ула Рхедін (Швеція, науковець, лектор, критик дитячої літератури, доктор з теорії історії книжок-картинок). У журі додатково входять Елда Ногуера (Ріо-де-Жанейро, Бразилія, колишня віцепрезидент IBBY) і Ліз Пейдж (Базель, Швейцарія, виконавчий директор IBBY). Кожна національна секція IBBY має право подати двох кандидатів на здобуття премії (одного ілюстратора та одного письменника). Заявка включає у себе розлоге досьє англійською мовою з прикладами ілюстрацій або перекладами частини творів.

Журнал, який став основою для цієї статті, вміщує односторінкові скорочені досьє кожного автора та ілюстратора. Опис включає цитату, портретну фотографію, обкладинку книжки і список із п'яти важливих книжок у доробку кандидата. Це швидке знайомство з біографією і творчістю може стати першим джерелом занурення у дивосвіт їхніх мистецьких творів.

У цій статті, присвяченій Міжнародній премії ім. Г.К. Андерсена–2020, ми розповідаємо про дванадцять постатей, які увійшли до Короткого списку здобувачів Премії. Це означає, що було обрано шестеро письменників і шестеро ілюстраторів, серед яких визначать того, чиє ім'я стане в один ряд із попередніми здобувачами Премії: Морісом Сендаком, Туве Янсон, Юттою Бауер, Вольфом Ельбрухом, Астрід Ліндгрен, Джані Родарі тощо.

Ті ж, хто не отримає Премію, теж не залишаться поза увагою, адже бути включеним у такий список – це велика честь, справжнє поціновування творчості й особистого внеску в розвиток національної і світової літератури для дітей. Це також нагода отримати визнання читачів і видавництв у всьому світі.

Читачі нашого журналу, які стежать за сторінкою Національної бібліотеки України для дітей у фейсбуці, мабуть запам'ятали рубрику #UAIBBY «Короткий список номінантів на премію імені Г.К. Андерсена», в якій ми упродовж місяця три рази на тиждень публікували біографії, цитати й обкладинки книжок номінантів. Базуючись на цих публікаціях, ми сформували цю статтю.

Зверніть увагу! Описуючи кожного номінанта, ми спочатку подаємо імена англійською, щоб у разі зацікавленості ви змогли знайти більше інформації про них у мережі «Інтернет» або на сайті іншої бібліотеки у розділі «Національна секція IBBY».

ПИСЬМЕННИКИ

Розпочнемо огляд із життя і творчості письменниці з Аргентини **Maria Cristina Ramos.**

За словами Марії-Христини Рамос, «дитинство не може бути осягнутим повністю, але його потрібно прийняти, привітати і обійняти. Якщо ми можемо надати відкритий простір для дитинства, я не можу уявити затишнішого місця, ніж гніздо, звите зі слів, віршів, історій, ілюстрацій і музики».

Марія-Христина народилася у 1952 році в Сан-Рафаелі, Мендоза. Вчитель літератури за освітою, отримала першу премію Леонардо Маречаля, яку організував відомий автор Антоніо ді Бенедетто за рік до того, як до влади прийшла диктатура (був затриманий, а згодом взагалі зник безвісти). Її коротка, легка, тендітна поезія вміщує таємниці, які може розкрити кожен, а особливо діти, які не бояться забруднити руки, піти на річку, залізти на дерево, доторкнутися до жуків, збирати насіння і пелюстки... Три книжки її авторства були перекладені китайською, корейською і португальською мовами, а твори вивчають в аргентинських університетах. Письменниця одержала низку нагород і премій. У 2016 році Марія-Христина Рамос отримала Ibero-American SM Award for Children's and Young Adult Literature.

Визнаю, що для нас стало відкриттям життя і творчий шлях письменника з Бельгії **Bart Moeyaert.** Важко не погодитися з його словами: «У цьому світі ми занадто часто сфокусовані на активному жестикулюванні і голосних голосах. Натомість я надаю перевагу тому, щоб за один раз звертати увагу на маленьку частинку інформації. Думки дитини – це дивовижний мікрокосм, якщо його вивчати під мікроскопом».

Барт Мойярт – сьомий син у сім'ї, де народжувалися лише хлопчики. Він народився у Брюгге у 1964 році. Там і виріс – у великому будинку на околиці міста. З дитинства любив читати і малювати, будувати будиночки на деревах. Письменницький дебют відбувся у 1983 році, а вже наступного – книжка «Duet met valse noten» («Дует не у мотиві») здобула звання кращої книги року. Її переклали німецькою, каталонською та японською мовами. Книжка стала бестселером, класикою, основою для вистави і мюзиклу. Барт одразу здобув популярність у Фландрії і Нідерландах. Цікаво, що його книжки люблять діти, підлітки, дорослі і навіть критики. Герої Мойярта критично мислять, озираються навколо і намагаються знайти своє місце у світі. Вони думають, споглядають, відчувають і знаходять, а щоб їх зрозуміти, варто читати поміж рядками і занурюватися вглиб історії.

До творчого доробку письменника належать сценарії до вистав і фільмів, переклади з німецької, англійської і французької, статті про дизайн до журналу De Standaard Magazine. У 2003 році відбувся поетичний дебют письменника.

Серія його книжок «De Schepping» («Створення»), «Het Paradijs» («Рай»), «De Hemel» («Небо») – це проєкти, в яких поєднуються текст, ілюстрація і музика. Перформанси і музичні диски стають єдиним цілим з його творами. Автор – це оповідач, якому акомпанують оркестр і виконавці.

Більшість книжок письменника отримали вагомі міжнародні відзнаки. Торік здобув почесну нагороду від шведського уряду – Премію пам'яті Астрід Ліндгрен–2019.

Письменниця з Франції **Marie-Aude Murail** давно відома російськомовному читачеві, бо героїв її книжок полюбили діти віком від 12 років. Детектив Нільс Лазар і Міс Черіті так детально і майстерно описані, що починаєш вірити у їхнє існування.

Марі-Од Мюрай з повагою ставиться до дітей: «Я слухала їх (дітей) на їхній висоті. Те, що вони хотіли розказати, здавалося значно цікавішим, ніж те, що міг розповісти будь-хто. Сяючі, сильні, чутливі, хвилюючі. Це сила дитинства, яку я намагаюся показати у власних романах».

Марі-Од народилася у 1954 році у Гаврі, Франція. Її батько – поет, мати – журналіст, брат Тристан – композитор, брат Лоріс і сестра Ельвіра – дитячі письменники. Вивчала літературу в Сорбонні, її кандидатська робота розкривала тему адаптації класичних романів для юних читачів. Творчий дебют письменниці відбувся у 1986 році, коли вона розпочала писати короткі історії для таких журналів, як Astrapi, J`aime Lire і Je Bouquine. За тридцять років, які вона присвятила виключно літературі, написала майже сто книжок для дітей і підлітків. Створює у своїх романах особливих героїв, яких легко впізнавати і яких люблять діти. Її романи порушують різні теми: політика, історія, любов, пригоди і фантазії. Книжки письменниці перекладені 23 мовами.

Марі-Од зустрічається зі своїми читачами не лише у Франції, а й у різних країнах, тому вона часто подорожує. Як соціальний активіст виступає за грамотність для усіх і розвиток навичок читання серед дітей. Вона захищає права біженців і дітей-імігрантів. Її книжка «Oh, Boy!», що торкається теми гомофобії та інстинктивного відчуження від гомосексуальних почуттів, стала основою для театральної постановки, яка не пройшла цензуру академічної інспекції Франції. Ця історія знайшла втілення у музичній комедії, яку грають у «Бродвеї». Це історія про трьох хлопців-сиріток (старший хворий на лейкемію), які бояться, що їх розділять і відправлять у різні притулки. Щоб цього не сталося, вони готові піти на все і випадково дізна-

ються, що у них є зведений брат. Він стає їхньою головною надією на возз'єднання сім'ї, хоч у того зовсім інші плани.

У 1996 та 1998 роках Марі-Од була номінована на Міжнародну премію імені Г.К. Андерсена, у 2018 році увійшла до Короткого списку. За внесок у літературу Франції отримала Орден почесного легіону у 2004 році.

Письменник, який стоїть відокремлено від усіх номінантів на премію, чия історія і творчість надихають силою духу, викликають резонанс серед тих, хто стикнувся з жахіттями війни у власній домівці, походить з Ірану. Його звати **Farhad Hassanzadeh**, і його життя було сповнене втрат і переживань. Під час написання історій і казок він використовує здобутий досвід.

Письменник упевнений, що «діти повинні знати історію власної країни, досліджувати важкі епохи. Це не означає, що варто читати лише підручники з історії. Романи й оповідання переплітаються з ними в особливій суміші правди і життя».

Фархад Хасанзаде народився у 1962 році у Абадані – місті на кордоні Ірану з Іраком. На початку восьмирічної війни (1980–1988 рр.) Абадан став зоною бойових дій, і тому його жителям довелося стати біженцями або внутрішньо переміщеними особами. Після того, як Фархад покинув свій дім і поневірявся по різних роботах, він все ж таки зміг зайнятися своєю улюбленою справою – письменницькою діяльністю. Різноманітний життєвий досвід дав основу для створення широкого спектра характерів, подій і місць.

Фархад став одним із найбільш визнаних письменників сучасного Ірану. Своїми романами, історіями, переписами старих оповідей, поем, біографій і журналістських есе він зміг залучити до читання людей різного віку. Він пише про вплив війни на мирне населення, міграцію, бродяжництво жителів нетрів, особливий світ юності, підліткову любов, смішні випадки, жарти, соціальні табу, описуючи різні географічні регіони і міста.

Одна з тем, яку часто порушує письменник, – восьмирічна війна. Він зрідка описує битви або заворушення, здебільшого фокусується на зображенні і поясненні наслідків війни для цивільного населення. Він дистанціювався від пропагандистської, офіційної військової літератури і пише про деструктивізм війни як справжній пацифіст.

Фархад піднімає ті незручні питання, які важко обговорювати, їх майже не порушують у дитячій і підлітковій літературі: сексуальні наруги і зґвалтування (особливо хлопчиків), незадоволення дівчат своєю гендерною роллю (це ті гендерні питання, що табуйовані в Ірані). Він постійно використовує гумор і анекдоти навіть в описі важких ситуацій.

Фархад опублікував серію історій для маленьких дітей з героєм, якого полюбили діти: чарівний сороканіжка наповнив історії притаманним йому гумором і позитивним поглядом на життя.

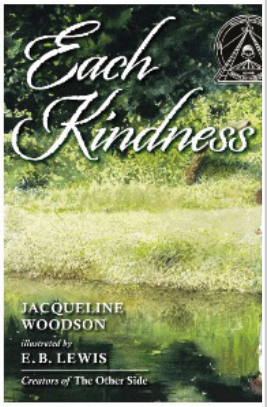

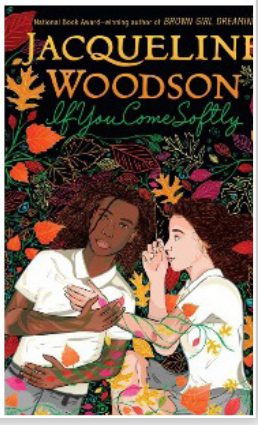

Загалом опублікував понад 80 книжок і отримав майже 30 національних нагород. Його історії адаптували до фільмів і мультфільмів. Номінувався на премію Астрід Ліндгрен.

Кожен із письменників, які потрапили до Короткого списку, вартий міжнародної уваги читачів і видавців з усього світу. Письменник із Словенії **Peter Svetina** теж вражає своїм творчим доробком і манерою написання історій та віршів, адже він філолог, знавець історії словенської мови та історичних оповідань.

Петер Свєтіна каже, що «кожна дитина народжується зацікавленою і допитливою – а ще й більш або менш нахабною; але я впевнений, що у кожній дитині живе інтерес. Якщо його годувати, він зростатиме, якщо ні, то зупинить свій розвиток».

Петер Свєтіна народився у 1970 році в Любляні, вивчав словенську мову і захистив кандидатську на тему словенської поезії у 2001 р. Він професор слов'янської літератури в інституті слов'янських мов в Alpen-Adria University в Австрії. Петер Свєтіна пише для дітей, підлітків і дорослих. Його твори – міжвікові, цікаві одночасно для читачів різного віку. Його письменницький дебют відбувся з книжкою «Морж, який не хотів зрізати нігті», яка лягла в основу ляльковой вистави.

У творчості поєднує лінгвістичні експерименти, нонсенс і реалізм, фольклор і жарти, події і місця щоденного життя. Його поезія зображує його рідне місто і міста, які він відвідав, включно з надбаннями дослідження літератури для дітей і підлітків, які він здійснює у царині словенської поезії.

Петер Свєтіна здобув славу своїми історіями у стилі нонсенс, у яких дивовижні істоти з такими ж дивними іменами наповнені зачаруванням світом, а мудрість їхнього існування полягає у можливості вести себе як дитина, ставити абсурдні питання і отримувати у відповідь таку ж нісенітницю. Книжки письменника перекладені багатьма мовами світу: англійською, німецькою, іспанською, корейською, польською, латвійською, естонською і литовською.

Шостий претендент на премію – це письменниця з США, одна з небагатьох, хто пише про і для афроамериканців. **Jacqueline Woodson** каже «Для тих підлітків, які перебувають у стресовому стані через побоювання майбутнього, відчувають утиск своїх прав, не знають, чого чекати, моя головна мета полягає у тому, щоб вони залишалися сповненими надії. Коли ти відкриваєш для себе світ літератури, вона дає змогу тобі втекти від світу, якщо тобі цього хочеться, але водночас вона змінює тебе. Ти вже інший, ніж був до того, як прочитав цю книжку».

Жаклін Вудсон народилася в Коламбусі, штат Огайо, у 1963 році. Майже відразу переїхала до Південної Кароліни, де нею опікувалися бабуся і дідусь. У сім років переїхала до Брукліна, Нью-Йорк. Вона радіє, що у дитинстві отримала досвід переїздів з одного штату до іншого. Адже у різних штатах спосіб життя відрізняється: спокійний, сфокусований на житті громади у Південній Кароліні і активний, мультикультурний у Нью-Йорку. Вона відчула, що мріє стати письменницею у 7 років, адже її мама постійно підводила до бібліотеки і перевіряла, що Жаклін прочитала за день.

Письменниця проводить безкоштовні читання у школах, особливо у тих, які не отримують належного фінансування і не вважаються престижними. У її творчому доробку 36 книжок для молодших читачів і підлітків.

У творчості піднімає теми міжрасових шлюбів, наркоманії, програми протекції свідків, життя у прийомних сім'ях. Те, що її виокремлює як автора, – присутність надії на краще у кожній книзі.

Книги Вудсон – дуже реалістичні, оскільки для кожної з них вона ретельно збирає фактичний матеріал. Книга «Диво-хлопчики» (2000) розповідає про 22-річного хлопця, який після раптової смерті матері змушений опікуватися двома братами-підлітками. Працюючи над книгою, Вудсон багато розмовляла як з людьми, які опинялися у схожих ситуаціях, так і з юристами. Для неї важливо було дізнатися, чи дійсно молода людина може заробити гроші на життя своїх братів або сестер, чи має вона право отримати над ними опіку.

А дія повісті «Пір'я» (2007) розгортається у 70-і роки в містечку, де живуть тільки афроамериканці, і куди одного разу приїжджає білий хлопчик. Вудсон ставить низку гострих питань: «Як прийняти і зрозуміти людину іншої культури?», «Як побачити за зовнішньою чужою оболонкою близькі тобі риси характеру?», і нарешті «Як прийняти самого себе?».

Жаклін Вудсон здобула низку важливих премій, серед яких книжкова премія Коретти Скотт Кінг за книги «Я не хотіла тобі цього розповідати» (1995), «Із зошитів Меланін Сан» (1996), «Диво-хлопчики» (2001), «Локомоція» (2004), «Кожна доброта» (2013), «Коричнева дівчина мріє» (2015); Почесна премія Кальдекотта за книгу «Незабаром прийдеш додому», Премія Маргарет А. Едвардс як відзнака видатного довічного вкладу в письменство для підлітків (2006), Книга Честі Медалі Джона Ньюбері (2008, 2009, 2015); вихід у фіналісти (2002, 2003, 2016) та перемога у престижній американській нагороді «Національна книга» (2014); Меморіальна премія Астрід Ліндгрен (2018). У 2014 році її було номіновано на Міжнародну премію імені Г.К. Андерсена.

ІЛЮСТРАТОРИ

Наступні шестеро номінантів – це художники-ілюстратори, які потрапили до Короткого списку. Як ви вже помітили, прочитавши інформацію про письменників, кожен обраний до Короткого списку – самобутній творець, їхні стилі не схожі між собою. Художники теж зовсім різні за характером: починаючи з тих, хто найбільше цінує усамітнення і не фокусується на майбутніх читачах, до тих, хто соціально активний, публічний та втілює мрію докорінно змінити концепцію дитячої ілюстрації.

Ми продовжимо знайомити з номінантами у латинському алфавітному порядку, згідно з назвами країн і відповідно до Національних секцій IBBY, з яких вони походять.

І перший, з ким ми познайомимося, – це ілюстратор з Канади **Isabelle Arsenault**. Художниця в одному зі своїх інтерв'ю зазначила: «Я створюю ілюстрації залежно від того, наскільки історія мене надихає. Я люблю переносити текст на новий рівень через візуальні прийоми. Це принцип створення таких зображень, які сподобаються очам і мозку».

Ізабель Арсено ілюструє світову класику і власні книжки. Її поважають критики, адже вона створює власний новий світ для кожної історії, її виразні яскраві резонуючі образи додають нових змістів навіть звичним текстам (наприклад, книжкам Вірджинії Вульф, Емілі Діккінсон). У творчому доробку художниці 17 книжок, але критики вже відзначають, що її ілюстрації ввійшли в історію і будуть актуальними навіть через сто років. У 2018 році журі Міжнародної премії імені Г.К. Андерсена рекомендували її серед 15 ілюстраторів, які варті світової уваги. Книжка з її ілюстраціями «Cloth Lullaby» отримала нагороду Болонья Рагацці у 2017 році. Дві книжки з її ілюстраціями увійшли в список «Десять найкраще ілюстрованих книжок» за версією The New York Yimes. Познайомитися з ілюстраціями Ізабель Арсено український читач уперше зміг у 2017 році, коли видавництво «Vivat» опублікувало книжку Фанні Брит з її ілюстраціями «Джейн, лисиця і я».

Справжній бунтар у дитячій ілюстрації, той, хто знищує канони і звичне сприйняття, – це ілюстратор з Японії **Seizo Tashima**. У його цитованих словах криється головна ідея його багаторічної праці: «Діти ростуть, щоб стати дорослими. Вони виростають і згадують минуле, відшуковують ті книжки, які любили в дитинстві. Я не хочу, щоб вони були засмученими, коли побачать, що ті історії були нічим більшим, ніж дешевими книжечками, пристроями для розваги малолітніх. Немає сенсу в простеньких книжках-картинках, у них є сенс, якщо діти зможуть читати їх знову і знову вже у дорослому віці і цього разу вже бути зачарованими ними як величними витворами мистецтва. Книжки-картинки заслуговують бути окремим видом мистецтва».

Сейзо Ташима опублікував майже 150 книжок різного характеру: смішні історії, серйозні історії про війну, народні казки, книжки для немовлят. Джерело його мистецтва – це гнів і життя. Вогонь його гніву продовжує горіти. Він продовжує пламеніти, починаючи зі сторінок вручну промальованої у 1962 році книжки Shibaten («Монстр Шибатен») до книжки-картинки з використанням комп'ютерної графіки Kaizoku («Пірат»). Цілі його гніву – це війни, знищення природи, дискримінація і логіка сильного. Його книжки – це не пропаганда. Він вірить, що книжки-картинки мають знаходитися поза пропагандою і бути мистецтвом заради дітей.

Сейзо Ташима народився у 1940 році в Осаці. Його брат Юкіхіко Таджима теж автор книжок-картинок. У 1960 році у віці 20 років отримав Золоту нагороду й Особливу нагороду на Національній виставці постерів із зображеннями пам'яток архітектури. Сейзо закінчив факультет дизайну Мистецького коледжу Тама у 1962 році. У 1965 році опублікував першу книжку-картинку. У 1980 році він спричинив великий резонанс своїм новим мистецьким стилем у книзі «Hora ishikorogaokkochitayo ne wasureyou yo» («Кинь камінь і забудь»). У 1990 році долучився до страйків проти створення великого полігону сміття у Хіноде заради збереження лісу міста Хіноде від вирубки і хімічного забруднення. На жаль, боротьба не привела до успіху. В 1998 р. у нього було виявлено рак, який спричинили хімічні сполуки із заводу і полігону сміття. Заради лікування він був змушений переїхати до іншої префектури.

У 1999 році його книгу «Daisuki» («Мій найулюбленіший») було внесено до списку IBBY Особливих книжок для дітей з інвалідністю.

Через 50 років після дивовижного дебюту його книжки-картинки продовжують бути потужними, інноваційними, ніжними і пристрастними. Хоча Сейзо Ташима отримав низку важливих нагород, він скептично ставиться до визнання і популярності, адже бореться проти визнаних стилів. У віці 77 років він залишається одним із тих, хто продовжує знищувати старі концепції книжок-картинок. «Мої ілюстрації намальовані «милом», звареним з мого життя», – каже Ташима. Уся його творча діяльність – це доказ твердження, що робота, яка резонує з читачами, це не просто продукт фарб і пензлів. Його мистецтво книжок-картинок – це продукт нерозривного злиття духу, техніки і дії.

Кардинально інший стиль ілюстрацій – легкий і світлий, витончений і невловимий – притаманний творам ілюстратора з Нідерландів **Sylvia Weve**.

Сильвія визнає, що «малювання у моїх генах, яке передалося у спадок від моєї сім'ї. Мене з дитинства стимулювали і давали багато матеріалів, щоб я могла виразити себе на папері. Коли я була ще малою дитиною, то вже знала: як виросту, то стану ілюстратором».

Сильвія Вейве народилася у 1954 році в Утрехті (Нідерланди). Вивчала графічний дизайн в Академії мистецтв в Арнемі. З 1987 року розпочала кар'єру незалежного ілюстратора в Амстердамі. Після роботи у низці журналів і газет у 1980 році проілюструвала свою першу книжку «Гном у школі». У її творчому доробку – ілюстрації для 150 книжок, серед яких більшість для дітей. З 1986 до 1993 роки викладала дизайн ілюстрації в Академії мистецтв в Арнемі. Наразі почала поєднувати малювання з використанням графічних ілюстраторів. З 1999 року успішно співпрацює з автором Bette Westera. У 2012 році її було включено до Списку пошани IBBY. Була номінована на премію Астрід Ліндгрен у 2018 і 2019 роках.

Самобутній ілюстратор, який поєднує європейську і східну школи ілюстрації, чиї твори такі життєствердні, смішні, наївні, кмітливі і тому дарують надію, – це **Iwona Chmielewska** з Польщі.

«Я в основному надихаюся простими щоденними речами. Якщо ми беремо прості речі і звичних героїв, надаємо їм незвичних якостей, ставимо у неочікувані ситуації, ми можемо таким чином пов'язати реальний і уявний світи».

Івона Хмєлевська – польська ілюстраторка, яка здобула світову славу, її творчістю захоплюються у Південній Кореї, Німеччині, Португалії, Іспанії, Мексиці, Китаї, Тайвані та Японії. Отримала низку престижних нагород у Варшаві, Сеулі та Мехіко. Двічі (2011, 2013) має нагороди Болонья Рагацці. У творчому доробку – понад 40 книжок, ілюстрації до таких класичних творів, як «Маленький принц», «Таємний сад», «Анна з Зелених дахів».

Івона Хмєлевська народилася у 1960 році у м. Паб'яніце, здобула професійну освіту в університеті ім. Миколи Коперніка в Торуні (місті Коперника). У 1990 році розпочала кар'єру ілюстратора.

У 2003 році на Болонській ярмарці дитячих книжок познайомилася з корейським істориком і літературним агентом Ювоною Лі, з того часу розпочалася їхня співпраця, і роботи польського ілюстратора почали активно публікувати у Південній Кореї.

Ставить собі за мету навчити широку аудиторію читати вдумливо, уважно розглядати ілюстрації і роздумувати розважливо, щоб зрозуміти світ і все, що нас оточує. Опублікувала понад 40 книжок у Польщі та інших країнах.

Івона Хмєлевська використовує найпростіші техніки і форми, стиль і наповнення. Часто використовує олівці; її малюнки світлі, наївні, завжди приємні і студійні, з великою кількістю повітря в ілюстраціях. Вона використовує ніжні, іноді зовсім бліді відтінки, таким чином переносячи увагу на маленькі деталі, які можуть стати візуальним ключем до усієї історії.

Вона пише книжки про людей і відносини між ними. Емоції, відчуття, досвіди одночасно прості і унікальні, як саме наше буття.

Ілюстратор, який часто використовує техніку театру, театру тіней і графічну обробку – **Elena Odriozola** з Іспанії.

«Я хочу виразити почуття й емоції, сум і радість, використовуючи абсолютний мінімум. Поглядом, жестами, позами... ось, що найважливіше».

Єлєна Одріозола народилася у Сан-Себастьяні у 1967 році. Каже, що вплив на неї мали батько і дідусь, які були художниками; тітка, яка була гарним оповідачем; і Бастан – гарне місце, де у дитинстві проводила своє літо. Після здобуття

вищої освіти у 1989 році вісім років працювала в рекламній агенції, з 1997 року присвятила себе виключно ілюстрації.

Єлєна Одріозола проілюструвала понад сотню книжок, які вийшли друком у різних країнах різними мовами (баскською, іспанською, галісійською, каталонською, англійською, французькою, португальською, китайською, японською, корейською, німецькою, італійською, бразильсько-португальською, голландською, польською і турецькою).

У 2005 і 2010 роках на Болонській книжковій ярмарці було проведено виставки її ілюстрацій, у 2006 році була внесена до Почесного списку IBBY, номінувалася на премію Астрід Ліндгрен у 2012, 2013, 2014, 2015, 2016 роках.

Єлєну вважають ілюстратором-індивідуалістом, вона переважно малює для себе. Постійно тримає блокнот для замальовок при собі, а під час створення ілюстрацій використовує олівці, акварель, туш і останнім часом акрил. Її хвалять за вміння так інтерпретувати текст, що герої отримують життя навіть поза історією.

Під час підготовки матеріалу про ілюстратора виявилося, що Єлєна Одріозола навчає своїй техніці усіх охочих. На іспанській онлайновій освітній платформі Domestika можна придбати її курс «Ілюстрація і створення паперового театру» (іспанською мовою з англійськими субтитрами). Ілюстратор щиро розповідає про речі, ілюстраторів і сайти, які її надихають, історію створення ілюстрацій до найпопулярніших книжок і навчає ілюстрації у стилі паперового театру, який використала під час ілюстрування «Франкенштейну» Мері Шеллі. До її освітнього курсу приєдналося вже майже дві тисячі поціновувачів.

Завершуємо огляд творчого шляху номінантів на Міжнародну премію імені Г.К. Андерсена ілюстратором зі Швейцарії **Albertine Zullo** (відома у професійному колі як Albertine). Альбертіне спонтанна й елегантна, і це відчувається у її ілюстраціях. Вона каже: «Дитинство – це дуже інтенсивний, дуже короткий момент у житті. Мабуть, коли ми ще діти, ми граємося, щоб репродукувати те, що бачимо у світі, який нас оточує. Винахідництво – це серйозна гра, це побудова світу у світі».

Альбертіне народилася у 1967 році в селищі Дардагн поблизу Женеви. Вивчала декоративне й візуальне мистецтво в університеті Женеви. Отримавши диплом у 1990 році, відкрила студію трафаретного друку і відтоді бере участь у виставках як у Женеві, так і по всьому світу. У 1991 році розпочала кар'єру журнального ілюстратора, співпрацювала з багатьма видавництвами у Швейцарії та Франції. У 1996 році одружилася з письменником Джермано Зулло, їхня співпраця стала прикладом успішної сімейної справи. З 1996 до 2016 роки викладала трафаретний друк у Haute Ecole d'art et de Design у Женеві.

Альбертіне визнає, що не думає про читачів, коли працює над книжкою. Всю увагу приділяє малюнку, щоб ідея, історія і наратив поєдналися в одне органічне ціле. Альбертіне вважає себе у першу чергу художницею — авторство своїх книг вона розділяє з чоловіком. «Я можу скласти історію, вигадати персонажів, але тільки Джермано може створити хорошу сюжетну канву». Втім, деякі книгознавці вважають її повноцінним автором книжок: «Вона надає кожному зображенню різні шари, які у свою чергу пропонують читачеві кілька рівнів інтерпретації. Вона може бути спочатку ілюстратором, але вона також є повноцінним автором». Першим великим успіхом творчо-сімейного дуету була книга про корову-спортсменку «Марта та велосипед» (1999). Після першої книги були й інші: художниця відправляла відважну Марту подорожувати іншими способами: пішки, на повітряній кулі і навіть у батискафі. Разом із чоловіком опублікувала майже 30 книжок для дітей. Особливість цих книжок полягає у тому, що в них постійно щось запитується, але немає відповіді. І більшість історій завершуються саме питаннями, даючи змогу читачам самостійно рефлексувати після того, як останню сторінку вже перегорнуто. В ілюстраціях Альбертіне колір не менш важливий за малюнок: навіть альбом без слів про зиму в горах у неї вийшов яскравим. Її улюблена техніка – гуаш у поєднанні з кольоровими олівцями. Художниця не проти малювання на комп'ютері, але переконана, що за красивою акуратною картинкою ні в якому разі не можна забувати про логіку оповіді, про зміст і про те, що ж автор хоче сказати читачам. Творчість художниці неодноразово відзначена різноманітними нагородами, серед яких премія «Золоте яблуко» на Братиславському бієнале за книгу «Марта та велосипед» (1999), Швейцарська дитяча та молодіжна медіапремія за книгу «Чутка про Венецію» (2009), «Приз Відьом» за книги «Птахи» та «Радість читання» (2011), визнання книги «Маленька пташка» однією з 10 найкращих ілюстрованих книг 2012 року за версією «Нью-Йорк Таймс», перемога у номінації «Художня література» на Болонському книжковому ярмарку за книгу «Мій маленький» (2016).

Ми розповіли про усіх номінантів на Премію імені Г.К. Андерсена з Короткого списку. Вивчення творчості цих діячів культури важливе для активного входження нашої держави у світовий літературний процес.

У наступних двох статтях ми розповімо про номінантів на Премію імені Г.К. Андерсена–2020 від Національних секції IBBY з усього світу.

P.S. 4 травня 2020 року під час онлайнової трансляції журі IBBY оголосило переможців Премії:
Автор – Жаклін ВУДСОН, США.
Ілюстратор – АЛЬБЕРТІНЕ, Швейцарія.

Мирослав ЛАЗАРУК

письменник, директор Чернівецького обласного меморіального музею Володимира Івасюка, головний редактор журналу «Буковинський журнал»

ЯК Я СТАВ ДИТЯЧИМ ПИСЬМЕННИКОМ

Дуже давно, коли мені виповнилось якихось 8-9 рочків, я роздобув цілий несписаний зошит, і в руки потрапила простенька ручка, слова самі лягли на чистий папір. Вони були дуже дивними.

Я почав описувати ситуацію, що відбулася з малою дітворою, яка випадково знайшла мертву ластівку. Тоді я ще не знав, що воно означає в житті. Проте дітворі заманулося поховати пташку, а хтось навіть примостив крихітний хрестик. Так її й поховали. Більше нічого. На інше фантазії й не вистачило. Проте відіграло непросту роль у житті.

Згодом почалося стихійне віршування. Чим воно було викликане? Легко собі уявити – школярські почуття і відчуття, які згодом почали переростати в бажання усе продовжувати, навчаючись на факультеті журналістики Львівського університету імені Івана Франка, де віршів не дозволяли писати – маєш стати заідеологізованим газетярем або ж працівником видавництва. Та віршування чомусь брало верх, уперто й наполегливо. На молодших курсах очолив літературну студію університету «Франкова кузня». Захоплення тільки посилювалося, що врешті-решт переросло у щось таке, без чого не міг себе навіть уявити. Охолодив його посилений «інтерес» кагебе, що викликало на «дружню розмову» про те, навіщо хотів організувати Шевченківський вечір в університеті, після якої таки повернувся до навчання, потім – розподіл на роботу. Було не до літератури, тим паче до дитячих віршів. Здавалося, що газетярська робота в чернівецькій газеті «Молодий буковинець» геть вичавила тривкий потяг до літератури. Але не зникло бажання видати першу поетичну книжку «Коломия», на вихід якої чекав ледь не десять років (знову ж «послуги» кагебе!), і побачила вона світ у київському видавництві «Молодь» 1988 року. Хоча затяжний, але прорив стався. А далі, з прийняттям Незалежності України, працювати було куди простіше.

Почали виходити одна за одною спершу поетичні, а згодом і прозові книжки: романи «Покрова», «Ночі з амазонкою», «Містечкові містерії», «Збирачі маку», «Пантір», «Цісарська дорога», «Покуття», «Ріка»; есеї про художників і письменників Петра Яковенка, Миколу Вінграновського, Ігоря Римарука – «Через терни до любови», «Степовий Сварог», «Забуті письмена». Роман у новелах «Посаг для приречених» успішно номінувався на здобуття Національної премії імені Т. Шевченка 2015 року.

Коли ж прокинувся інтерес до дитячої літератури? Як не парадоксально, не з народженням двох синів Тараса й Мар'яна (хоч і їм щось при-

свячував, але скоріш дорослe, ніж дитяче!), а їхніх внучаточок – Євдокії, Анастасії, Андрійка, Ганнусі й Марка. Точніше, з їхніми дивно-дивовижними звуками, словами, співами, піснями, які й почали формувати власну дитячу мову.

Віддавна в мене був і залишається великий навчитель і геніальний письменник, актор, кіносценарист Микола Вінграновський, з яким довго товаришував, написавши про нього не одну книжку. А ще 1984 року Микола Вінграновський був удостоєний державної премії України імені Тараса Шевченка за збірки творів для дітей («Літній ранок», «Літній вечір», «Ластівка біля вікна», «На добраніч»). Я запропонував львівському видавництву «Апріорі» видати збірку вибраного «Микола Вінграновський – дітям» (Львів, 2017), де поезія та проза – під однією обкладинкою.

Одна за одною виходять мої дитячі збірки «Де поділися горішки?», а на звороті – повість дитинства «Голуб на черешні» (трохи конфліктував, коли дехто заперечував, мовляв, не можна під однією книжкою, хоча й з двома обкладинками, вміщувати вірші для різних категорій дитячих читачів, щоправда пізніше збірка була визнана кращого книгою року), також «Абетка для Євдокійки». Цьогоріч підготував нову дитячу збірку «Хрущограй». Чекаю, коли художниця з Одеси Лариса Дем'янишина підготує малюнки, адже для дитячого видання – оформлення так само важливе, як і оригінальні тексти.

Збагнув ще одну істину – діти геть не проста аудиторія, до них треба йти, проводити зустрічі, загадки, вікторини, з усіх сил домагатись, аби вони якомога далі втікали від електронних засобів спілкування, зокрема гаджетів, а читали книжки, особливо художні, і ніколи не переставали думати (бо як сказав Великий Кобзар: «Учітеся, брати мої, думайте, читайте»). Подивіться на тих дітей, які їздять у тролейбусах, метро, поїздах, у їхніх вухах – навушники, що відгороджують їх від живого світу, пропонують вигадливу віртуальність, те, чого не побачиш у реальності.

Часті зустрічі з дітворою у школах, гімназіях, бібліотеках неймовірно зближують письменника з дитячим світом, розкривають те, що не завжди доступне юному поколінню, яке хоче і пояснень, і чогось додаткового – малюнків, подарунків, чим часто займаються і мої внучата, самі читаючи і даруючи слухачам дідусеві книжечки, дитячі журнали. Тоді два світи – дорослий і дитячий – зближуються, об'єднуються, стають єдиним спільним для всіх.

Ледь згадав ластівочку, про яку колись написав у шкільному зошиті. Вона так і не змогла мене залишити. Згодом дізнався, що ніхто не має права піднімати руку на цю пташку, яка навіть не торкається землі, не ходить нею, тільки спочиває на електричних проводах. Ось такий у ластівки посаг! Вона першою повертається додому, аби провіщати весну і радість, щастя, злагоду і мир у нашій Україні.

Ірина ШАРОВСЬКА

заступник директора ЦБС для дітей, м. Запоріжжя

Бібліофайли «Флешчитання»

Всесвітня пандемія COVID-19 внесла свої корективи у звичний ритм життя. Багато людей перейшли на дистанційні форми роботи.

Дитячі бібліотеки Запоріжжя також працюють в онлайн-форматі, спрямовуючи свою діяльність на виконання найважливішого завдання сьогодення — підтримати членів громади, надавши їм можливість комфортного перебування в умовах ізоляції, залучити родини до сумісного читання та самовдосконалення. Розуміючи всі складнощі, з якими зіштовхуються родини з дітьми під час карантину, бібліотекарі допомагають їм зберігати спокій, пропонують змістовні, безкоштовні, зручні та перевірені вебджерела, які збагатять читацький досвід.

Пам'ятаючи вислів Ніла Геймана – «Найпростіший спосіб виховати грамотних дітей – навчити їх читати і показати, що це приємна розвага...», бібліотекарі в умовах карантину активізували роботу з промоції читання та впроваджують власні інноваційні напрацювання в інтернеті.

Вже реалізується низка вебпроєктів. Серед них «Фокус на читання», він включає огляди-знайомства «Книги незвичного формату: інтерактивні, книжки-алігати, книжки-квести». Зацікавила користувачів серія онлайн-презентацій «Дитяче читання: 12 книг про видатних людей». Представляємо до уваги вебдобірки книг для сімейного читання, що дарують усмішку. Юним читачам пропонуємо зануритися онлайн у таємничий світ книжок М. Павленко, пригодницьких романів-фентезі, активно готуватися до літніх пригод із захоплюючими детективами для дітей від А. Кокотюхи. Інтригуємо користувачів вебоглядами-принадами «ТОП-10 довгоочікуваних новинок». Для гарного самопочуття рекомендуємо «вживати» книжкові вітамінчики, яких доволі, наприклад, у казці З. Мензатюк «Зварю тобі борщику». А тим, хто не має можливості прочитати цю «смачну» книгу, запропонували чудову альтернативу – переглянути мультфільм, де казку читає актор В. Горянський. Аби трохи розважитися, запрошуємо до читання та перегляду тизеру книги В. Нікітенко «210 добрих справ» або буктрейлерів, створених бібліотекарями.

Доброю традицією ЦБС для дітей м. Запоріжжя є проведення будь-яких свят разом зі своїми читачами. І навіть карантин не перешкода цьому. Ми лише перенесли місце зустрічі з наших приміщень до домівок читачів і запропонували їхній увазі проєкт «Інформаційний календар читайлика». В його рамках у **Міжнародний день дитячої книги** та **Всесвітній день книги і авторського права** здійснили екскурс в історію дитячої книги, розповіли про маловідомі, але дуже цікаві факти про книги, переглянули ляльмові вистави у виконанні юних акторів-читачів.

День мультфільмів відсвяткували онлайн-переглядом мультільмів, створених за сюжетами дитячих книг.

У **Всесвітній день сміху** запропоновали вебдобірку кумедних книжок.
Відзначили **День їжі на паличці**, пригостивши родини смачною пригодою за книгою З. Бейзер і Д. Шарп «Навколо світу з Інгридиками. Атлас смаків».
У **День авіації і космонавтики** познайомили допитливих читачів із космічним всесвітом за допомогою дитячих енциклопедій, в онлайн-форматі зіграли з майбутніми астрономами та космотуристами в інтерактивну гру-плакат «Гайда у космос!», розроблену бібліотекарями.
До **Дня довкілл**я презентували «ТОП-10 книг про котів» і «Маст-гав-лист», для тих, хто любить песиків. Юні знавці тваринного світу перевіряли знання у вебвікторині «Дивосвіт природи», згадували про важливість бережливого ставлення до природи. Сподобалась інтернет-відвідувачам і добірка «Здорові книжки для здорової малечі», які вчать турбуватися про своє здоров'я.
Великдень — улюблене свято українців, тому ми підготували запорізьким родинам святкові великодні забави: гру-вікторину «Великодні дзвони», кросворд «Смакуючи пасочку», майстер-класи з виготовлення великоднього віночка та писанок «Великодній дивосвіт».
Завчасно підготуватися до **Міжнародного дня астрономії** (2 травня), аби дізнатися про зірки і галактики, найбільший астероїд, дивовижні мандрівки, допомогли тематична добірка книжок разом із романтичною презентацією «Астрономія в поезії» та інтерактивні вправи (кросворд «Подорож планетами», вікторина «Як місяць до сонця в гості ходив»).
Попереду ще багато святкових подій, а відповідно і нових онлайн-активностей разом із запорізькими дитячими бібліотеками.
Аби урізноманітнити карантинне дозвілля, дитячі бібліотеки запровадили проєкт «Надзвичайні вебекскурси». Інтернет-користувачі вже здійснили віртуальні екскурсії до 8 відомих музеїв світу, мандрували Японією за допомогою книги З. Фабяновської-Міцик «Банзай. Японія для допитливих»; подорожували Україною разом із «Книгою-мандрівкою» та ознайомилися із загадковим минулим рідного краю за допомогою циклу вебподорожей «Топ-10 легенд запорізького краю» та онлайн-екскурсій від Національного заповідника «Хортиця». Та на цьому проєкт не вичерпано. Далі буде ще цікавіше!
Щоб не сумувати в умовах карантину, а проводити час з користю, бібліотеки для дітей м. Запоріжжя пропонують пізнавальні розваги в межах проєкту «Бібліотека не дасть нудьгувати – запрошуємо разом читати і грати!»: родинну вікторину «Відгадай книжкове РЕТРО», краєзнавчу вебгру «Моє Запоріжжя» та інші різноманітні онлайн-вікторини з цікавими питаннями та відповідями. Вони об'єднані певними темами й адаптовані відповідно до віку дитини.
Пам'ятаємо й про навчання. За підтримки Dinternal Education та видавництва Pearson надаємо безкоштовні послуги з вивчення англійської мови учням 1-4-х класів, підліткам 11-15 років та підготовки з англійської мови до ДПА та ЗНО.
Сьогодні в усьому світі тривають стрімкі процеси діджиталізації. Не секрет, що найбільше полюбляють «комп'ютерні штучки» саме діти та підлітки. Адже їм властиво швидко освоювати все нове і навіть вигадувати власні новації. Тож пропонуємо вебресурси і знайомимо з книжками, що допоможуть юним програмістам-початківцям опанувати мистецтво програмування.
А ще радимо звернути увагу на мікс-листівку «Кодекс вихованого інтернет-користувача», аби правильно написати електронного листа, спілкуватися в чаті, висловлюючи свою думку, знайти нових друзів.
До вподоби юним городянам прийшовся і проєкт «Помічений за читанням», ініційований Центральною бібліотекою. Побачивши, що юні читачі активні, але усамітнені на карантині, що їм не вистачає творчих активностей, до яких вони звикли в наших закладах, бібліотекарі запропонували челендж: зробити і викласти на фейсбуці своє фото або фото близьких з книгою з хештегом #поміченийзачитанням. Спочатку до проєкту долучилися активні читачі запорізьких дитячих бібліотек, потім й інші міста, а далі проєкт набрав обертів. Наразі у челенджі понад 200 шанувальників читання не тільки з України, а й з інших держав. Віковий діапазон учасників теж досить широкий – найменшому учаснику 4 місяці, а найдорослішому – 92 роки. Проєкт зацікавив і місцеві ЗМІ. Інформацією ділилися «Z канал», «Суспільне Запоріжжя», «ТВ 5», портал «Акцент».
Зважаючи на таку затребуваність, багаточисельні відгуки і подяки, запорізькі дитячі бібліотеки запровадили наступний проєкт – «Маленькі серйозні читання». Для участі в ньому необхідно зняти цікаве відеочитання дітей або дорослих і додати їх у YouTube за хештегом #маленькісерйознічитання. За досить короткий час до проєкту вже долучилися понад 30 читачів. Вони різні за віком та читацькими уподобаннями, але схожі в одному – вони люблять читати!
Тож, ці проєкти не тільки підняли настрій учасникам, об'єднали за інтересами, але й вмотивували читати. І саме головне, що показали – читати дійсно цікаво, корисно і модно!
В умовах карантину бібліотекарі ще й встигають підвищувати кваліфікацію. Вже пройдено навчання на дистанційних курсах і вебінарах на платформах «Дія. Цифрова освіта», «Європростір», «Культура і креативність», «ВУМ online», «Prometheus», «Всеукраїнська онлайн-школа бібліотечного журналіста» та ін. Завдяки набутим знанням співробітники здобули навички роботи з вебресурсами та віддаленими користувачами; зуміли адаптувати

наявні та створити нові розробки для інтернету, систематизувати накопичений досвід.

Тож, на черзі нові проєкти, спрямовані на подальше інформування постійних і потенційних користувачів щодо сучасного дитячого читання, надання їм цікавої та корисної інформації, рекламування ресурсів та інноваційних послуг дитячих бібліотек Запоріжжя.

Також Центральна бібліотека ЦБС для дітей м. Запоріжжя виборола право долучитися до проєкту «Твори культуру: бібліотечні інноваційні послуги», що реалізується ВГО «Українська бібліотечна асоціація» за підтримки Європейського Союзу (програма «Дім Європи»). Партнерами проєкту виступили публічні бібліотеки м. Орхус (Данія) та Білоруська бібліотечна асоціація. У конкурсі брали участь понад 100 учасників. Переможцями стали 26 бібліотек України і 7 бібліотек Білорусі. Це був доволі складний конкурс, який вимагав високого рівня спеціалістів і враховував їхнє креативне мислення, відповідальність та досвід роботи у схожих проєктах. Тож, ідеї представлені Центральною бібліотекою ЦБС для дітей м. Запоріжжя, зацікавили експертів і пройшли відбір.

Наразі переможці розпочали навчання у данських та українських фахівців, за результатами якого кожен учасник розробить і впровадить нову інноваційну послугу для розвитку креативних індустрій у своїй бібліотеці та презентує її на XI Львівському міжнародному бібліотечному форумі. Знання, набуті під час цих навчань, будуть поширені і серед співробітників ЦБС для дітей м. Запоріжжя, а це надалі сприятиме подальшому розвитку дитячих бібліотек, культурної та творчої індустрії міста. Новації, втілені у діяльність ЦБС для дітей, креативний підхід до промоції читання забезпечать юним запоріжцям можливості отримувати культурні послуги на сучасному рівні.

Катерина ТОЛОКНОВА,
провідний методист відділу бібліотечного маркетингу
Центральної бібліотеки для дітей
ім. Ш. Кобера і В. Хоменка м. Миколаєва

Ірина БАЗИЛЕНКО,
завідувач відділу бібліотечного маркетингу
Центральної бібліотеки для дітей
ім. Ш. Кобера і В. Хоменка м. Миколаєва

НОВІ МОЖЛИВОСТІ:

МИКОЛАЇВСЬКІ БІБЛІОТЕКИ ДЛЯ ДІТЕЙ ПІД ЧАС КАРАНТИНУ

Карантин вніс свої корективи в культурне життя країни. Через пандемію коронавірусу було скасовано всі масові заходи, а обслуговування користувачів у бібліотеках заборонено. Цей час бібліотечні фахівці використали для підвищення своєї кваліфікації та впровадження інноваційних форм роботи з використанням новітніх технологій.

ВІРТУАЛЬНА РЕАЛЬНІСТЬ

Центральна міська бібліотека для дітей ім. Ш. Кобера і В. Хоменка м. Миколаєва та її філії весь цей час спілкувалися з користувачами дистанційно. Всі без виключення дитячі бібліотеки працювали у віддаленому режимі та надавали віртуальні послуги, брали участь у загальноміських та всеукраїнських онлайн-марафонах, челенджах та флешмобах, присвячених знаменним подіям. А ще створювали для користувачів ресурси на допомогу навчанню і дозвіллю: бази даних, віртуальні путівники та виставки, буктрейлери, інтерактивні плакати та постери, подорожі цікавими ресурсами інтернету та багато іншого. Користувачі стали учасниками віртуальних вікторин, конкурсів малюнків та фотоконкурсів, онлайн майстер-класів та квестів тощо. Інтернет-представництвом для такої роботи став вебсайт Центральної міської бібліотеки для дітей ім. Ш. Кобера і В. Хоменка **www.kinder.mksat.net, бібліотечні блоги «Библиотека города N», «Vbiblioteke», «Віконце в Америку», «Ш@фа методиста»** та сторінки дитячих бібліотек у соціальній мережі «Facebook». Не скасовувались зустрічі в рамках бібліотечного проєкту «АртГурман», який було започатковано в Центральній бібліотеці для знайомства з талановитою та неординарною молоддю на-

шого міста. З перших днів карантину наші читачі могли поспілкуватися з миколаївськими художниками Василем Нікітіним, Стефанією та Германом Чаплигіними, Алісою Грабко, Лілією Запотоцькою у віртуальному форматі на сторінці нашої бібліотеки у фейсбуці.

Постійна рубрика дитячих бібліотек на сторінках у соціальній мережі «Фейсбук» під хештегом **#Читання.Карантин.Бібліотека** систематично поповнювалась онлайн-оглядами літературних новинок, цікавих журналів, віртуальними майстер-класами, які проводили бібліотечні працівники для своїх користувачів.

Для тих, хто полюбляє спорт, започатковано цикл онлайн-зустрічей з Марією – нашою читачкою, призеркою чемпіонату України з естафетного бігу та рекордсменкою Миколаївської області. Її відеорозминки допомагали всім охочим підтримувати себе у формі, вести здоровий спосіб життя.

Бібліотечні працівники знають давно, що діти без казок та театру не уявляють свого дозвілля, тому ми маємо чудових друзів і партнерів – **акторів Миколаївського академічного обласного театру ляльок.** Онлайн-вистави за творами улюблених дитячих письменників прикрашали дозвілля маленьких глядачів.

Інформаційно-ресурсний центр «Вікно в Америку для майбутніх лідерів» – спільний проєкт Посольства США та бібліотек України – багато років працює в Центральній бібліотеці. Отримувати цікаву, актуальну та корисну інформацію про США користувачі мали змогу у віртуальному форматі. Наприклад, для старших користувачів створено цикл відеооглядів навчальної та художньої літератури, а для найменших – вебогляд книг англійською мовою «Читаємо разом з Білосніжкою!» та відеопрезентацію нової серії книг SmartKoala: розумна ручка та інтерактивні книжки для вивчення англійської мови у формі гри. Працівники центру активно спілкуються зі своїми читачами на сторінках фейсбук. Для них бібліотекарі створили нову рубрику «Dance with us». У цій рубриці пропонували огляд танців та музики для різних вікових груп, за допомогою яких можна було не тільки весело рухатись, а й вивчати англійську. Адже всім відомо, що з піснями вивчати мову набагато легше.

Усі без виключення дитячі бібліотеки нашого міста з нетерпінням чекали на закінчення вимушеної паузи в безпосередньому спілкуванні з читачами, запрошуючи їх на сторінки соціальної мережі «Фейсбук», блогів, сайтів, пропонуючи чимало ресурсів, за допомогою яких можна було цікаво та з корисно провести час, залишаючись вдома. Бібліотекарі постійно професійно самовдосконалювалися та безпосередньо брали **участь у багатьох вебінарах.**

МИ БРАЛИ АКТИВНУ УЧАТЬ:

у вебінарах, організованих America House Kyiv та Посольством США в Україні (у рамках проєкту «Вікно в Америку для майбутніх лідерів»); «Діти та інтернет: проблеми та рішення в 2020 році»; «Історична книга для дітей – привід для діалогу»; організованих Представництвом ЄС в Україні в рамках проєкту «Інформаційна підтримка ЄС – бібліотекам для дітей та юнацтва в Україні»;

у громадському обговоренні проєкта Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» та у інтернет-конференції «Бібліотеки в умовах пандемії COVID-19», організованих Українською бібліотечною асоціацією.

ПРОЙШЛИ ОНЛАЙН-КУРС

«Що робити з дітьми та молоддю у громадах під час та після карантину», організатором якого був БФ «Українська Галицька Фундація».

ТИЖДЕНЬ ДИТЯЧОГО ЧИТАННЯ

До найочікуванішої події року — **Всеукраїнського тижня дитячого читання** — зазвичай долучаються усі дитячі бібліотеки. У ці дні відбуваються літературні зустрічі, театралізовані свята, відкриття нових творчих імен, знайомство з новими книгами, проходять акції та конкурси. У бібліотеках завжди гамірно, весело, велелюдно… Цьогоріч свято проходило у новому форматі – на теренах інтернету.

Усі охочі могли скористатися **електронними ресурсами** за творчістю багатьох видатних письменників, а саме віртуальними виставкою «Країна Всеволода Нестайка» та прогулянкою «Фантастичними світами Джона Толкіна», вебекспозицією «Заповідник казок: екранізації книг Станіслава Лема, Володимира Рутківського, Кіра Буличова», вебпостером за творчістю Ж. Верна «Надзвичайні подорожі та фантастичні пригоди». Усі вони отримали багато переглядів та позитивних відгуків наших читачів. Обрати книгу за смаком допомагали кліпи за сюжетом твору: «Снігова королева» Г.К. Андерсена, «Чарівник Смарагдового міста» О. Волкова, «Супер «Б» з фрикадельками» В. Нестайка, «Аліса у країні див» Л. Керолла, «Маленький принц» А. Екзюпері та багато інших.

Карантин не завадив проведенню знакових для міста літературних подій. Традиційна щорічна **виставка місцевих видавництв «Миколаївська книга»** відбулась у дистанційному режимі. Зазвичай під час цієї виставки в бібліотеках ЦМБ для дітей ім. Ш. Кобера і В. Хоменка проходить багато цікавих презентацій книг і творчих зустрічей, а всі дитячі бібліотеки міста разом

із миколаївськими письменниками та поетами долучаються до цієї визначної події. На карантині пройшли літературні зустрічі онлайн. Користувачам дуже сподобалися відеозвернення миколаївських авторів Віри Марущак, Тетяни Купрієвич, Ірини Грунської, Олександра Сичова, Ангеліни Крихелі, Тетяни Свірської, Геннадія Борисова, під час яких вони читали власні твори та охоче ділилися творчими планами.

Дитячі бібліотеки активно долучалися до загальноміських культурно-мистецьких пам'ятних акцій, ініційованих Управлінням з питань культури та охорони культурної спадщини Миколаївської міської ради. Ці заходи також проходили в онлайн-форматі.

НІКОЛИ ЗНОВУ

До Дня визволення Миколаєва від нацистських загарбників у соціальній мережі «Фейсбук» пройшов флешмоб під хештегом #МиколаївПеремога #ЗалишайсяВдома, ініційований Управлінням з питань культури та охорони культурної спадщини Миколаївської міської ради. До цієї події долучилися всі охочі. Користувачі та бібліотекарі декламували вірші, присвячені тим буремним подіям. Активну участь у флешмобі брали школярі та молодь міста Миколаєва. Ми впевнилися, що юне покоління з повагою ставиться до історичного минулого міста.

До 75-річчя перемоги над нацизмом у Другій світовій війні спеціалісти нашої бібліотеки створили відеоролик «Діти війни», який взяв участь у 12-годинному телемарафоні «Миколаїв. Перемога – 75» в ефірі місцевого телеканалу «Март». Цього ж дня ми запросили всіх охочих долучитися до поетично-пісенного флешмобу «Голоси пам'яті», щоб згадати про ті героїчні дні разом із друзями та партнерами – миколаївськими пись-

менниками, поетами, композиторами, акторами, співаками, студентами і, звісно ж, нашими читачами.

ЄС НА КНИЖКОВІЙ ПОЛИЦІ

Дитячі бібліотеки щороку проводять заходи **до Дня Європи,** а також активно долучаються до проведення загальноміських заходів.

Цьогоріч бібліотеки нашої системи долучилися **до проєкту «Інформаційна підтримка ЄС – бібліотекам для дітей та юнацтва в Україні»** (за підтримки представництва Європейського Союзу в Україні) та отримали ресурси для поширення інформації про Європейський Союз, європейську інтеграцію України. В усіх дитячих бібліотеках міста були оформлені інформаційні куточки «ЄС на книжковій полиці», а поки діяли карантинні заходи, наші користувачі здійснювали віртуальні подорожі країнами Європи «Європа нашими очима».

КАЗКОВА КРАЇНА ЗБИРАЄ ДРУЗІВ

Міжнародний день захисту дітей – найулюбленіше свято дітвори – Центральна міська бібліотека для дітей ім. Ш. Кобера та В. Хоменка та її бібліотеки-філії завжди відзначали шумно, весело і драйвово! Багато років поспіль бібліотекарі проводили свято у парку, зоопарку, організовували чудове «Свято на Проспекті» та пропонували читачам театралізовані свята, відкриття нових творчих імен, знайомство з новими книгами, зони для читання просто неба та ще багато чого цікавого.

Цього року наші юні читачі здійснили відеоподорож сторінками улюблених казок «Казкова країна збирає друзів» та повідгадували загадки про казкових героїв. Для старших підготували вебмарафон «Давайте читати хороші книги» та вебліографічний календар «Казки поважного віку». Із задоволенням взяли участь у заходах, ініційованих Національною бібліотекою України для дітей: **Всеукраїнському конкурсі дитячого фотомалюнка «Мрійник року» та Всеукраїнській акції «Під парасолею».**

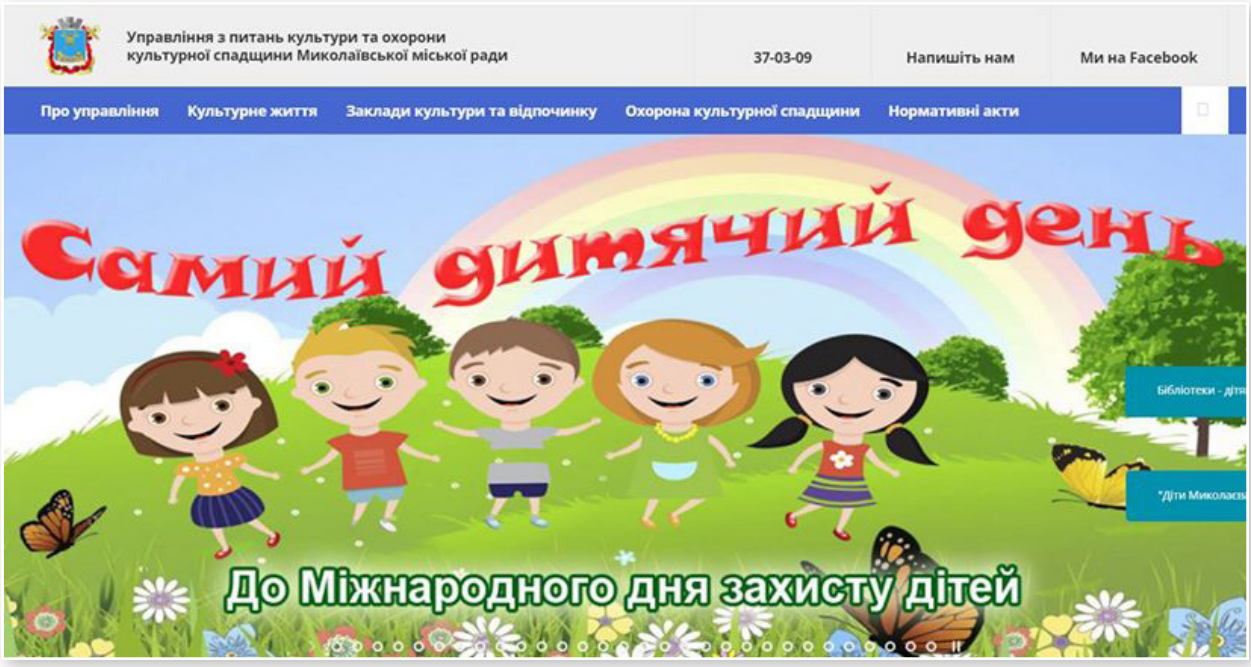

Лариса ЛУГОВА

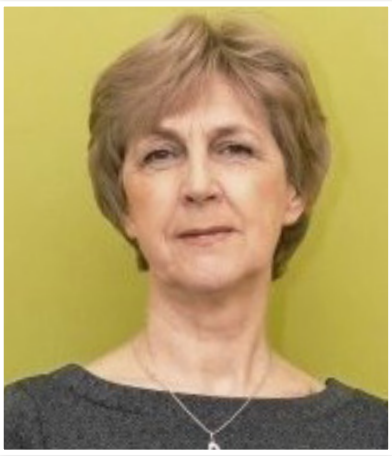

директор
КЗ «Львівська обласна бібліотека
для дітей»
Львівської обласної ради

ЛІТЕРАТУРА ЯК МІКСТУРА, або ЯК МИ В КАРАНТИН ПРАЦЮВАЛИ

Ах, які грандіозні плани були на цю весну!
Які мрії! Які сподівання!
Бібліотеці – 80 років:
ювілейні проєкти, міжнародні зустрічі, святкування з читачами, піар, привітання, подарунки…

Дрібна, невидима оком «істота» все зруйнувала. Причому не тільки в масштабі бібліотеки, в планетарному масштабі! Весь світ зупинився, подумав і… почав жити далі в нових умовах. Ми рухалися разом зі світом...

Бібліотека закрилася на карантин. Перші дні наші читачі не вірили в це і телефонували по декілька разів на день: «Чи правда, що бібліотека не працює?», «Чи можна взяти книжки?», «Чи можна прийти?». А ми тим часом посилено думали, як зробити, щоб бібліотека не зникла з життя читачів, що зробити, щоб прийти до них у дім, чим допомогти тим, хто цієї допомоги потребує?

І бібліотека відкрилася у мережі. Ми розробили чіткий план роботи. Дякуючи АБІС Koha, без діла не залишився ніхто: бібліографи й далі розписують журнали, формують покажчики, створюють дописи для свого аристократичного «БібліоГрафа», обробка і зберігання занурилися в електронний каталог: редагують бібліографічні записи, доставляють обкладинки, сигли зберігання і редагують, редагують… До віртуальної порадні бібліотечного психолога записуються у чергу, онлайн-помічник Левчик на сайті бібліотеки буквально завалений різноманітними питаннями – від правильних відповідей на кросворди до прохання створити бібліографічний список для дипломної роботи. І кожне потребує ретельної відповіді та копіткої роботи бібліотекарів-адміністраторів ресурсу. Методистам у віддаленому режимі працювати не звикати, вони й раніше надавали десятки довідок і консультацій телефоном, електронною поштою, виставляли консультації та огляди у «БлоГноті методиста», тільки тепер обсяг такої роботи зріс у рази.

А ось для тих, хто звик працювати з «живим» читачем, – це була нова і незвична ситуація. Але ідей та задумів з'явилося багато.

Декілька років тому в бібліотеці було організовано бібліотерапевтичну виставку «Література

як мікстура». Пригадавши цю назву, вирішено було розпочати одноіменний проєкт, в якому бібліотекарі обмінюються думками про прочитане, рекомендують книги, які подобаються особисто їм або їхнім дітям. Коли ми проаналізували кількість переглядів і лайків наших дописів, то зрозуміли – ми обрали правильний шлях. Бібліотерапія чи навіть бібліотекотерапія виявилася затребуваною. Тоді ми систематизували наші віртуальні проєкти та розробили «Календар книжкової вакцинації». І ось що у нас вийшло. Щоденна доза книгопорад у проєкті «Література як мікстура». Щопонеділка також з'являється у фейсбуці кілька авторських проєктів-дописів: «Книга з моїм іменем», в якому молода бібліотекарка Галина Гошко розповідає читачам про книги, в назві яких є імена; Валентина Шевченко запрошує до участі у захоплюючих літературних вікторинах; а Надія Лавринів до ювілею бібліотеки вирішила розповісти про читачів із «багаторічним стажем» у проєкті #моїнайвірніші.

По вівторках і п'ятницях «працює» дирекція.

«Бібліотеці – 80 років», – подумала я, та вирішила «обіграти» це число, пограти зі словами, емоціями, почуттями та рефлексіями. Так народився проєкт #моїнайкращі, в якому я пишу свої 80 слів про кожного, хто сьогодні творить бібліотеку.

Надія Кіндрись серед тисяч світлин у наших фотоархівах відбирає для свого фотопроєкту «Бібліовікна» ті, що привезені з чисельних мандрівок бібліотеками України і світу. І це світ, який можна побачити лише з вікна бібліотеки.

Ми вирішили, що залишимо звичний розклад за тими клубами, які полюбилися читачам офлайн, і вже звично щочетверга у прямому ефірі молоді батьки, бабусі та їхні солодкі малюки віртуально присутні на заняттях нашого популярного бебі-клубу «Леопузики», по неділях – на відвідувачів наших інтернет-ресурсів чекають майстер-класи з хенд-мейду в «Майстерні ЧЗ», французька онлайн і Леочитання в клубі любителів голосного читання, систематично виставляється цікава інформація на сторінці проєкту «ЕкоБібліотека», який напередодні ювілею бібліотеки «засвітився» на всесвітній мапі IFLA як приклад успішного проєкту з реалізації цілей сталого розвитку.

Про відділ інформаційних технологій й казати нема що – вони у своїй стихії, як риби у воді. Щоденні онлайн-навчання #Code club Львів, уроки цікавої науки в «Студії розумного школяра Lev-IT», допомога в онлайн-навчанні на заняттях «З 4 у 5 клас», цікаві інформації зі світу новітніх технологій.

Аж ось і 9 травня – день народження бібліотеки, на яке ми так чекали і мали стільки планів щодо його грандіозного святкування. Судячи з кількості лайків, коментарів та привітань у мережі, подія зібрала в стократ більше гостей, ніж фізично могла б вмістити бібліотека, тож масштабності нам не забракло.

Святкова сімейна бібліотекознавчо-книгознавча вікторина, відеоролик, онлайн-трансляція святкування, відеопривітання від користувачів, статті про бібліотеку та її працівників у ЗМІ і, звичайно, пости подяки в соціальних мережах тим, хто створював бібліотеку, хто її відвідує родинами вже кілька поколінь. А ще ювілейний буклет «80 років – 80 кроків» і дуже смачний торт, присвячений бібліотеці. День народження вийшов на славу!

Розгубленість перших днів минула і, чесно кажучи, я була приємно здивована, як швидко ми адаптувалися, як багато вдається зробити у віддаленому режимі. Сайт наповнюється, про читачів не забуваємо, сторінки в соціальних мережах користуються популярністю. А ще карантин надав додаткові можливості для навчання, на яке бракувало часу. І майже всі працівники бібліотеки беруть активну участь у вебінарах, навчаються на онлайн-курсах, читають для душі та для роботи. Це й час «підтягнути хвости»: дописати статті та методички, оновити інформацію для бібліотечної енциклопедії, створити презентації та сценарії для майбутніх заходів, спланувати, як будемо працювати, коли повернемося на свої робочі місця. Карантин показав, що є такі бібліотечні процеси, які можна робити віддалено, звільнивши таким чином фізичний простір бібліотеки для впровадження нових сервісів. Але повстає питання забезпечення технікою, контролю за виконанням роботи працівників, мотивацією бібліотечного «фрілансу». Цьому треба вчитися, продумувати, експериментувати. Карантин не закінчиться за один день. Відвідувачі ще довго боятимуться збиратися великими групами, у закритих приміщеннях, тому на нас чекає повна перебудова «масової» роботи, пошук нових форм спілкування з читачами, письменниками, нові форми донесення інформації про книгу та бібліотеку. Щось залишиться в онлайні, якісь події стануть більш камерними або вийдуть за стіни бібліотеки, і ми, бібліотекарі, маємо бути до цього готові.

…Ми сумуємо один за одним і за бібліотекою. Про це свідчить тональність дописів та активність на закритих чатах бібліотеки та відділів, щотижневих п'ятничних нарадах в Zoomi. Ми сумуємо та маємо надію, що вірус відступить, і наші двері відчиняться знову. До нас повернуться наші великі та маленькі читачі, і здійсняться наші грандіозні плани, мрії, сподівання.

Юлія ВАСИЛЕНКО

директор КЗК «Донецька обласна бібліотека для дітей»

БІБЛІОТЕКА В УМОВАХ КАРАНТИНУ: НОВІ ВИКЛИКИ І НОВІ МОЖЛИВОСТІ

З початком пандемії ми всі опинилися у доволі незвичних та складних умовах: самоізоляція, закриття установ, суттєві обмеження в спілкуванні та пересуванні. А ще було складно зорієнтуватися, як організувати віддалену роботу, як не втратити зв'язок із користувачами, як надати інформаційну підтримку всім, хто її потребує?

Ці виклики стали для нас новим поштовхом для розвитку і самовдосконалення, ми усвідомили свої сильні і слабкі сторони. Але перше і головне, що ми зрозуміли, – піддаватися паніці і зупиняти роботу ми не будемо, а в умовах, коли двері нашої бібліотеки опинилися зачиненими, ми відкриємо віртуальні двері та будемо підтримувати зв'язок із користувачами дистанційно. Донецька обласна бібліотека для дітей розпочала роботу в новому форматі. Щоб читачі не сумували і не нудьгували, ми не тільки продовжили проводити улюблені дітьми та батьками активності у режимі онлайн, але й постійно навчаючись, запропонували нові форми. Ми безперервно інформуємо читачів про нові надходження, щоб і діти, і батьки вже сьогодні планували, які саме книжки вони візьмуть читати, як тільки скінчиться карантин, і ми повернемося до звичного життя. Для привернення уваги до цікавинок бібліотечного фонду постійно створюються буктрейлери, віртуальні виставки, онлайн-огляди періодичних видань, захоплюючі вікторини. А ще ми створили та постійно наповнюємо цікаві рубрики на своїх віртуальних сторінках. І ось декілька з них.

- #РавУля_рекомендує. Серед квітів та книг на підвіконні нашої бібліотеки живе мудра і розумна РавУля – справжня помічниця і порадниця. РавУля дуже любить книги і знає про них все. Кожного дня вона радить дітям книгу до читання, і звісно ж юні читачі прислухаються до її КнигоЛюбческих порад.
- Читання вголос «Казка на ніч»; #родинні_читання «#Читаємо_разом_українське». Розпочати ці цикли нас спонукали самі читачі. Батьки почали звертатися до нас із запитаннями: які книжки можуть зацікавити дітей у тому чи іншому віці; які казки обрати для читання діткам перед сном? Ми вирішили допомогти нашим читачам, і тепер бібліотекарі читають казки для дітей та разом із дітьми. Виходить досить цікаво, а головне – корисно.

- Читацькі поради – це відеопоради наших читачів, де діти розповідають про книжки, які вони читають під час карантину.
- #СімДнівЧитання #ВеселковіПосиденьки, або Читання за кольором настрою (ідея, придбана на ярмарку бібліотечних інновацій «Бібліокреатив-2019» у Херсонської обласної бібліотеки для дітей, реалізована в онлайн-форматі). Це дуже цікава форма роботи, де ми представляємо як нові, так і досить відомі літературні твори, які є в багатьох домашніх бібліотеках. Також є можливість безкоштовно прочитати їх електронну версію в онлайн-бібліотеках. Що ж тут цікавого? Вся справа у забарвленні: всі твори поділені за кольором читання. Наприклад, блакитний – це колір пригод, і ми рекомендуємо дітям до читання пригодницькі історії Всеволода Нестайка; червоний – колір детективних історій. Ми даємо тему, а діти читають книги, які ми пропонуємо, або ті, які є у них вдома – це не принципово. Головне – читати за кольором настрою!
- Цикл #Щосьцікаве. Протягом семи днів дітей знайомлять з цікавими науковими фактами з обраної галузі, про які знає не кожен. Наприклад, на тижні біології діти дізналися про довжину ланцюжка ДНК та про кровоносну систему кита, а на тижні астрономії наші чомусики довідалися, яка відстань від Плутона до Сонця.
- Цикл #Етикет_на_всі_випадки_життя – підбірка корисної інформації, завдяки якій діти дізналися все про дипломатичний та військовий етикет. Особливо цікавим був сюжет – невербальний етикет, адже ця тема дуже актуальна сьогодні. Отже, невербальні знаки використовуються навіть в електронному спілкуванні. Як? А за допомогою емоджі – нам недостатньо просто слів, в нас є потреба показати їх відтінок, і це є додатковим джерелом інформації.

Перейшли в онлайн-формат улюблені читачами рубрики:

- шалена лабораторія «Похімічимо?» – прості, легкі і водночас дивовижні експерименти, які можна зробити вдома, оскільки вони цілком безпечні;
- арт-галерея «Зроби крок» – віртуальні персональні виставки творчих робіт наших користувачів;
- творча студія «Майстер – Я» – майстер-класи онлайн від наших фахівців, які вони самі знімають вдома.

Може здатися, що записати відео просто, але це не так. Воно потребує багато зусиль: написання сценарію, підготовка матеріалів, вичитка тексту, налаштування мобільного телефону для зйомки. Не завжди відео виходить належної якості, і доводиться робити декілька дублів. До початку карантину ми не робили нічого схожого, але часи змінюються, і ми розуміємо, що з'явився попит на новий бібліотечний продукт. А для того, аби бути затребуваними, ми маємо опанувати нові навички. Карантин – це той час, коли нарешті з'явилася можливість для такої важливої роботи, як підготовка різного роду інформаційних видань для фахівців та користувачів. Розроблено багато інформаційних видань, у тому числі правила-поради «Агресія в Інтернеті, або Кібербулінг». Сьогодні, коли наші маленькі читачі більше звичайного проводять час у соціальних мережах, дуже важливо захистити їх від цькування, тролінгу в інтернеті.

Ми допомагаємо користувачам знайти потрібні їм онлайн-ресурси: посилання на онлайн-бібліотеки української та світової літератури. Ресурс «Відкрита книга» – це віртуальна бібліотека, де зібрані твори, які стали суспільним надбанням світової культури. Окремою рубрикою виділені твори зі шкільної програми, тому цей ресурс особливо корисний для учнів. Europeana collections – ресурс культурної спадщини Європи. На цьому сайті розміщені оцифровані матеріали тисячі європейських бібліотек, архівів і музеїв. Для тих, хто втомився від карантину і тривожних новин, відвідування онлайн-галереї допомагає зануритися в дивовижний світ європейського мистецтва, побачити колекції картин, познайомитися з кращими добірками творів популярних авторів. Ніякі обмеження не в змозі зупинити поціновувачів прекрасного. Онлайн-енциклопедія мистецтва – WikiArt, де зібрано 250 тис. експонатів, допомагає нашим користувачам зануритись у світ художніх творів кращих творців світу. Постійно шукаємо безкоштовні ресурси з добірками книг та творів мистецтва, онлайн-платформи з неформальною освітою і знайомимо з ними користувачів. Спілкуємося з читачами не тільки в соціальних мережах, але й по телефону: допомагаємо їм із навчанням, радимо цікаві активності та книги, запрошуємо взяти участь в онлайн-вікторинах, флешмобах та челенджах.

Карантин – не тільки час для самоізоляції, але й час для навчання і оволодіння новими навичками та компетенціями, знайомства з новими онлайн-інструментами для покращення роботи бібліотеки. Отже, використання хмарних сервісів дає можливість створювати унікальний та привабливий власний аудіо-, відео- та візуальний контент. Ось декілька цікавих та корисних ресурсів для створення:

- інтерактивних презентацій: prezi.com;
- колажів: beezmap.com, picmonkey.com, caption.it, befunky.com;
- пазлів: jigsawplanet.com;
- вікторин та віртуальних ігор: triventy.com, learningapps.org;
- інтерактивних плакатів: twiddla.com, idroo.com, thinglink.com;
- презентацій у стилі графіті: graffiticreator.net;
- фотопанорам: dermandar.com;
- постерів: blockposters.com, canva.com;

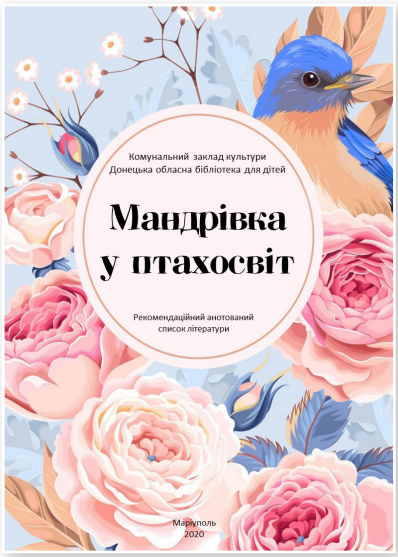

- анімації та коміксів: disapainted.com, benettonplay.com/toys/flipbookdeluxe/guest.php,
- стрічки часу: vizzlo.com, timetoast.com;
- мозаїки слів: wordart.com;
- позначеннь на карті: google.com/ maps.

На період карантинних заходів робота багатьох фахівців залишається «за кадром», насправді ж, робиться чимало: ми продовжуємо запис віртуальних занять, майстер-класів, читань тощо; підтримуємо існуючі та запроваджуємо нові онлайн-послуги; здійснюємо підбір корисних посилань; надаємо консультації; працюємо над розробкою творчих програм та проєктів. Плануємо створити відеовистави за творами дитячої літератури та аудіокниги; оформити нові віртуальні виставки; записати цикли вебінарів для бібліотекарів області; оцифрувати актуальні видання. Намагаємося створити для наших читачів віртуальне середовище для цікавого і розвиваючого дозвілля, отримання неформальної освіти. Наявність технічних засобів та віртуальний простір перетворюють ДОБД на бібліотеку без меж: робочого часу та вихідних, відстані та обмежень, у тому числі і тих, з якими ми маємо справу зараз. Створення віртуального контенту робить бібліотеку доступною для людей з інвалідністю; для тих, хто має обмеження в пересуванні; хто має проблеми із зором; батьків, яким потрібна підтримка, допомога, порада. Про всі наші послуги та сервіси ми інформуємо користувачів через сповіщення, а також використовуючи різні інтернет-майданчики.

Нові умови надали нам нові можливості, ці умови змінили формат нашої роботи, але не змінили головного – ми відкриті і доступні для наших читачів, всіма можливими способами задовольняємо їхні інформаційні та культурні потреби, постійно працюємо та розвиваємося, щоб стати кращими заради свого читача.

Ірина КОВАЧ

завідувач медіацентру
КЗ «Херсонська обласна бібліотека
для дітей ім. Дніпрової Чайки»
Херсонської обласної ради

ФОРМУВАННЯ БАЗОВИХ НАВИЧОК МЕДІЙНОЇ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Медіапростір сьогодні – невід'ємна частина повсякденного життя кожної дитини. Її оточують телебачення, радіо, інтернет, цифрові ресурси – це великі можливості, а разом з тим і серйозні загрози.

Сучасній дитині вже з раннього віку доводиться оперувати великою кількістю нових знань та практичних навичок для успішного й безпечного орієнтування в медіапросторі. Завдання бібліотек, і насамперед спеціалізованих дитячих, – допомогти в набутті та освоєнні цих необхідних для життя навичок.

Херсонська обласна бібліотека для дітей ім. Дніпрової Чайки має активну позицію щодо розбудови бібліотечної медіаосвіти. У цьому нам допомагає значний практичний досвід, набутий у процесі багаторічної діяльності з організації та проведення занять з інформаційної культури дітей та підлітків, бібліотечних медіауроків, діяльності клубних об'єднань відповідного спрямування, різноманітних партнерських проєктів у сфері промоції читання і формування медійної культури користувачів.

Значний обсяг медіаосвітньої роботи бібліотечні працівники виконують у рамках діяльності об'єднань за інтересами. На даний час у бібліотеці працює понад 10 клубних об'єднань та груп для дітей різної тематичної спрямованості:

- мовні («English Club», «Cool English Club», «Deutsch zusammen lernen»);
- творчі (літературна студія «Контур», театр-студія «Чеширський кіт», студія творчого саморозвитку «Мій світ»);
- читацькі та пізнавальні («БібліоК@фе», «Читай-компанія мандрує», «Пізнайко», «CodeClub.KS»);
- медіаосвітні (медіаклуб лідерів шкільного самоврядування «NaVi», творче об'єднання «Медіалабораторія»).

Також на регулярній основі працюють недільна «Школа для батьків» та «Школа медіаграмотності» для працівників бібліотек закладів загальної середньої освіти м. Херсона.

Наші читачі приходять до нас у юному віці. І ми намагаємося забезпечити їх комфортними умовами, найбільш корисними і потрібними на кожному етапі особистісного розвитку можливостями, зосередженими в диференційованих за віком та потребами програмах.

Діти-читачі зростають, розвиваються і дорослішають на очах у бібліотекарів. А потім приходять у бібліотеку вже зі своїми дітьми, онуками, і так вже декілька поколінь, а у випадку бібліотеки імені Дніпрової Чайки – вже протягом 96 років.

На початку 2020 року було відмічене значне зростання кількості користувачів-дошкільників віком від 3 до 6 років – їх прийшло до бібліотеки на 50% більше, ніж торік. Відповідно суттєво зросла й їхня зацікавленість послугами нашої бібліотеки, звісно ж підтримана батьками. Оскільки вік цієї нової групи користувачів виходив за межі цільової аудиторії практично усіх наявних клубів і програм бібліотеки, то перед нами постало завдання запропонувати їм щось нове, необхідне та перспективне.

Шлях до швидкого та ефективного вирішення проблеми ми побачили в організації єдиного проєкту, який би став платформою для інтеграції бібліотечних послуг усіх структурних підрозділів нашого закладу, призначених саме для дітей віком 3-6 років.

Такою платформою стала розвиваюча студія для дошкільників «Бібліомалята», програма якої втілила в собі переваги клубних об'єднань та груп за читацькими інтересами. Презентація програми та перше заняття у студії відбулися 2 лютого 2020 року і були приурочені до дня народження бібліотеки. Програма «Бібліомалята» зосереджена на розвитку пізнавальних процесів молодших дошкільників та комунікативної культури засобами інформаційної та медійної освіти. Основні завдання програми: підвищувати рівень розвитку пам'яті, логічного мислення, сприйняття текстів на слух; формування в дітей уявлення про види медіа і їхню роль у житті людини; розвиток елементарної медіаграмотності дітей, їхньої загальної культури, самостійності й критичності мислення, збагачення й активізація словника; розвиток довільної уваги та швидкості реакції малюків; вдосконалення розвитку дрібної моторики руки; формування позитивних відносин між дітьми.

Програма передбачає: забезпечення активності дитячої аудиторії завдяки опорі на сприйняття дитиною навколишнього світу і реакції на нього; організацію роботи з урахуванням особливостей вікової дитячої психології та наукових досягнень у галузі медіаосвіти; використання медіа: мультиплікації, ігрових фільмів, телепередач, дитячої преси, книг, комп'ютерних ігор, фотографій, радіопередач; забезпечення систематичності в опануванні знань і навичок; доступність і наочність, що забезпечуються добором матеріалів відповідно до вікових особливостей дитини.

Заняття в студії «Бібліомалята» проводяться в ігровій формі, з використанням розвивальних ігор і вправ. До роботи студії залучено шість підрозділів бібліотеки, які чергуються між собою. Варто зазначити також, що у кожній з творчих груп задіяні фахівці, які мають подвійну вищу освіту – з бібліотечної справи та з педагогіки або психології.

Кожне заняття в студії сумарно триває 1 годину і вміщує по три частини за єдиною тематикою, по 15 хвилин на кожну, та люфт на перехід між залами бібліотеки по 5 хвилин.

Наприклад, перше заняття – це заняття-знайомство, зосереджене на самій дитині, її знаннях про себе і вмінні спілкуватися з іншими дітьми:

- «Це – Я. Моє ім'я» (медіацентр);
- «Я і моя сім'я» (відділ естетичного виховання);
- «Таких, як я – більше нема!» – творче завдання (сектор періодики).

Тож заняття складалося з трьох логічно й функціонально взаємопов'язаних частин, які проводилися у різних залах бібліотеки. Це дозволяло через оновлення довкілля та зміну бібліотекаря «освіжити» інтерес дитини до заняття. Крім того, проводячи заняття, бібліотекарі у кожній з його частин використовують обов'язкові вправи для розвитку дрібної моторики рук. Не обходиться також без веселих фізкультхвилинок і вправ на розвиток пізнавальних процесів (сприйняття прочитаного на слух, пам'яті, мислення, уваги), творчого завдання для закріплення освоєної під час заняття інформації та демонстрації батькам своїх успіхів.

Структурно кожне заняття складається з 3 етапів.

1. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ЕТАП:

- створення відповідного емоційного настрою в групі малюків;
- залучення уваги дітей.

2. ПРАКТИЧНИЙ ЕТАП:

- завдання на розвиток пізнавальних процесів (сприйняття, пам'яті, мислення, уваги), дрібної моторики рук;
- застосування отриманих навичок на практиці.

3. РЕФЛЕКСИВНИЙ ЕТАП:

- узагальнення отриманих знань;
- підсумок заняття.

Вступна частина налаштовує на спільну роботу, націлена на встановлення емоційного контакту між учасниками. Ритуал початку заняття включає вітання, розминку, яка має забезпечити «вихід» емоційного напруження дітей, усунути або послабити психологічні бар'єри, що заважають взаємодії групи.

Загальна частина включає основне навантаження заняття, яке полягає у проведенні ігрових, тренінгових вправ, пізнавальних ігор, розвивальних та навчальних вправ, малювання, спрямованих на розвиток психічних процесів пам'яті, уваги, мислення, що спонукає до сприймання інформації різними аналізаторами.

Емоційна розрядка включає вправи психогімнастики та етюди на регуляцію емоцій.
Заключна частина кожного заняття в студії – це особливим чином укладений ритуал завершення діяльності (але не спілкування). Ритуал закріплює позитивні емоції від заняття та готовність дітей до подальшого спілкування в групі та дома.

ОСНОВНІ МЕТОДИ, що використовуються на заняттях

1. Словесні ігри, рухливі ігри, дидактичні ігри.
2. Читання казок. Релаксація та саморегуляція.
3. Оволодіння первинними навичками взаємодії зі світом медіа.
4. Арт-розвиток: малювання, образотворча і музична діяльність, елементи пластики і танцю.
5. Метод модифікації поведінки: вправи на самопізнання, лялькова драматизація.

Крім того, ведеться окрема робота з батьками читачів, які відвідують студію розвитку «Бібліомалята». Це консультативні батьківські збори та окремі зустрічі-бесіди щодо особливостей занять у студії, психологічного та вікового розвитку дітей, поради з організації родинного читання та читання з дитиною – учасником студії.
Наприклад, на перших консультаційних батьківських зборах ми розглядали правила внутрішнього розпорядку розвиваючої студії для дошкільників «Бібліомалята»; провели анкетування батьків, маючи на меті отримати більше інформації про кожну дитину, її особливості, вподобання, прихильності; які очікування батьки покладають на заняття дитини в студії. Організатори проєкту звернули увагу батьків на такі важливі аспекти у розвитку дітей дошкільного віку, як соціалізація та адаптація їх до навколишнього середовища і до шкільного життя в подальшому. Адже, окрім уміння читати і рахувати дитині потрібна психологічна стабільність, висока самооцінка, віра в свої сили і здібності.
Ще одна зустріч із батьками відбулася у формі кейс-практикуму «Навіщо дивитися мультики?». Анімаційні фільми поряд з книгами і розповідями батьків впливають на інтелектуальний і емоційний розвиток дитини, особливо коли це екранізації улюблених для дитини книжок. Адже можна не тільки пофантазувати про свого героя, а й порівняти книжку та екранізацію. Були проаналізовані кращі з нещодавніх мультфільмів і сформована п'ятірка кращих для перегляду усією сім'єю. Окрему зустріч присвятили проблемі комп'ютерних ігор. Разом із батьками аналізували негативні та позитивні сторони захоплення дітей віртуальним світом. Очевидною є користь пізнавальних ігор, з яких діти можуть отримувати нові знання, вчитися читати та рахувати, пізнавати світ рослин і тварин, освоювати іноземні мови. Окрім того, граючи в комп'ютерні ігри, діти можуть навчитися ухвалювати самостійні рішення, оцінювати ситуацію та вирішувати логічні завдання. Головним завданням для батьків є підібрати для своєї дитини відповідні комп'ютерні ігри, і бібліотека завжди допоможе впоратися з таким завданням.
Робота за проєктом висвітлюється на сайті бібліотеки в окремій рубриці http://www.library.kherson.ua/lw/tag/бібліомалята/, тож усі зацікавлені можуть більш детально ознайомитися з методикою та досвідом його реалізації.
Вдалий старт та успіх у проведенні пілотних занять студії «Бібліомалята» спонукають організаторів ретельно готуватися до наступного сезону, розробляючи стратегію діяльності з урахуванням нових викликів, спричинених пандемією коронавірусної хвороби. Зокрема це вироблення альтернативних форматів взаємодії з маленькими учасниками студії та їхніми родинами через телекомунікацію, канали й платформи дистанційного навчання, які могли б за необхідності стати «місточком» між очними зустрічами учасників цього нового проєкту Херсонської обласної бібліотеки для дітей ім. Дніпрової Чайки.

Ольга АНТОНЮК

головний бібліотекар Хмельницької ОБД ім. Т.Г. Шевченка

БІБЛІОКІДЗАНІЯ, АБО ХОЧУ – МОЖУ – ТРЕБА

Куди вступати, який фах обрати? Далеко не всі учні можуть із впевненістю сказати, ким хочуть стати у майбутньому. Тому наша бібліотека допомагає їм «приміряти» на себе доросле життя у дитячих містах KidZania, де можна стати на кілька годин дорослим. Ми представляємо ту чи іншу професію на профі-платформі «Бібліокідзанія, або Хочу – можу – треба».

Тут наші читачі фантазують над професіями майбутнього (молекулярний дієтолог, дизайнер віртуальних світів, IT-генетик, проєктувальник розумного середовища, цифровий лінгвіст та ін.), а також знайомляться з давніми і сучасними професіями банкіра, інженера програмування та комп'ютерного дизайнера, поліцейського, експерта-криміналіста, піротехніка, бібліотекаря.

Форми пізнання професій на профі-платформі різні – ігри, майстер-класи, тренінги, екскурсії, відверті спілкування. Хочу розповісти про деякі з них. Дуже захопливою і пізнавальною для дітей стала професія поліцейського. Адже до нашого закладу завітав цілий підрозділ поліцейського відділку. Його представники наочно показали дітям різноманітну зброю, вміст кейсу експерта-криміналіста, познайомили з прийомами самозахисту, наголосили на фізичній підготовці та витривалості. Дівчаток особливо зацікавив кейс експерта-криміналіста, адже працівник поліції детально розповів і продемонстрував, як за допомогою різних пристроїв можна зробити відбитки пальців, відшукати невидимий слід у приміщені та багато іншого. Хлопці ж цікавилися різноманітними видами зброї. Також вони приміряли бронежилети та іншу амуніцію, брали в руки автомат і в повному обмундируванні спробували пробігти декілька метрів. А ще поліцейські показали роботу піротехніка і розповіли старшокласникам про небезпеку вибухівок. Діти розпитали працівників поліції про особливості здобуття професії і отримали поради щодо подальшого навчання.

Професія банкіра хоч і досить давня, але не втрачає популярності і сьогодні. Тому, звичайно ж, запланували зустрічі з працівниками банку, влаштували підліткам екскурсію в банк і безпосередньо пройшлися всіма кабінетами установи. Банківські працівники розповіли дітям про свою роботу та обов'язки, які вони виконують. У цей день наші читачі в банку рахували «величезні» гроші, відвідали кімнату для переговорів з VIP-клієнтами, виступили у ролі менеджера і клієнта банку. Кожен із дітей отримав від менеджера проспекти навчальних закладів міста та України, де можна навчатися за фахом.

Інформаційні технології – давно звичні для всіх слова, які дуже точно характеризують життя і потре-

би сучасного суспільства. Погляньте на будь-який офіс: жоден з них не обходиться без комп'ютерної техніки. Багато компаній, які навіть не займаються інформаційними технологіями, мають в своєму штаті працівника, який розуміється на комп'ютерних пристроях. Це говорить про велику затребуваність IT-фахівців. Тому на профі-платформі було представлено професію «айтішника». Ми організували зустрічі у нашій бібліотеці з викладачами комп'ютерної академії «Шаг». Це найбільший в Україні недержавний навчальний заклад, який спеціалізується на професійній комп'ютерній освіті. Він готує програмістів, дизайнерів і системних інженерів, яких не можна замінити штучним інтелектом. Для цього, крім глибоких профільних знань, вчать розуміти задачі, мислити готовими проєктами і працювати в команді. Комп'ютерна академія «IT STEP» є сертифікованим навчальним центром Microsoft, CiscoSystems, Autodesk, SunMicrosystems, Linux. В академії здійснюється навчання за трьома напрямами: «Розробка програмного забезпечення», «Комп'ютерна графіка та дизайн», «Мережеві технології та кібербезпека». Розробка сенсорних рукавиць Enable Talk Gloves, які перетворюють мову жестів на слова, ввійшла в десятку кращих винаходів поряд з марсоходом Curiosity, окулярами Google Glass та електромобілем Tesla Model S. Активне спілкування з викладачами академії допомогло дітям поповнити свої знання про програмування та професії програмістів, інженерів та комп'ютерних дизайнерів. Завдяки дорослим діти визначали свої здібності в галузі IT та змоделювали своє майбутнє у професії.

І на останок хочу сказати про професію бібліотекаря. Звичайно ми маємо гарну нагоду не тільки детально розповісти, а й показати підліткам, що включає в себе ця професія сьогодні. Діти спробували самостійно здійснити обслуговування своїх ровесників, підбирали їм книги, записували в електронний формуляр. Та найкраща промоція бібліотеки для дітей та дорослих нашого міста відбувається у Всеукраїнському проєкті «Місто професій». На локації нашої бібліотеки завжди гамірно та пізнавально. Опанувати професію бібліотекаря хочуть чимало дітей. Особливо цікавим для них є сканер, за допомогою якого можна зчитувати штрих-коди з книг та електронних читацьких квитків. Крім того, у нашій локації діти малюють, розфарбовують улюблених казкових героїв та розвивають свої акторські здібності, створюючи власні оповідки за допомогою ляльок із бібліотеатру.

Це лише декілька професій, з якими ми знайомимо наших юних користувачів профі-платформі, і що допомагає дітям налаштувати себе на вибір професії у майбутньому. А правильно зроблений вибір професії приносить людині задоволення, забезпечує швидке професійне зростання, робить працю радісною та творчою. Тому ми акцентуємо, що одним із компонентів формули вибору професії є «хочу», тобто це інтереси, нахили, мотиви, наміри, та «можу» – це здібності, характерологічні риси, воля, темперамент тощо. І найголовніше – «треба»!

Галина ВЕЧЕРСЬКА

заступник директора з наукової роботи
КЗ «Чернігівська обласна бібліотека для дітей» Чернігівської обласної ради

ONLINE-бібліотека для дітей

Умови карантину змінили звичний режим роботи Чернігівської обласної бібліотеки для дітей, змусили знаходити нові форми спілкування з читачами, перейти в режим дистанційної роботи. Щоб наші читачі не відчували себе відірваними від життя і світу, ми запрошуємо їх до віртуального спілкування.

Сайт бібліотеки і сім блогів: «Hello, Європо», «Бібліотечний мікс», «Новинки від інформинки», «Мій край – частинка України», «Чернігів eko-library», «Краєзнавчі дайджести», «Бібліотечна формула успіху» у сучасних умовах мають на меті допомогти дітям, батькам, учителям отримати інформацію, цікаво і корисно провести час на карантині.

Для наших найменших читайликів – пізнавально-розважальний проєкт «З днем народження, книго!» (книги-ювіляри 2020 року), адже книги теж мають свої іменини; а ще звертаємо увагу на конкурс «Подарунок літературному герою», який буде пізнавальним для всієї родини. Для дітвори продовжує працювати школа безпеки для маленьких «Захисти себе сам» і радить переглянути повчальний мультфільм «Гігієна для дітей: як уберегтися від злих мікробів». Звичайно ж, тема коронавірусу залишається найактуальнішою на сьогодні, і наші відвідувачі мають можливість безкоштовно прочитати і завантажити книгу «Коронавірус. Книга для дітей». Великою популярністю на сайті користується казка для дітей у соціальній ізоляції «Чому мені не можна до бабусі?» (4700 переглядів за тиждень). Мультфільм роз'яснює малюкам, чому їм треба утриматися від гостин до бабусь.

Не залишає бібліотека поза увагою батьків, для них корисними будуть поради, коли і як краще привчати малюка до книги і читання, переглянути цікавинки і погратися в рубриці «Граючись, читаємо разом із журналом «Колобочок». Тести і поради батькам «Чи готова ваша дитина до школи?» допоможуть підготувати дитину до навчання.

Бібліотекарі в умовах карантину створюють власні інтернет-продукти, зокрема «Казки з Бабусею Ягусею!» – це новий віртуально-казковий проєкт Чернігівської обласної бібліотеки для дітей. Наша Бабуся Ягуся дуже засумувала у пустій бібліотеці, тому вирішила читати казки онлайн своїм любим читачам! Ми пропонуємо малечі поринути у світ казки разом із цим персонажем. На сайті можна подивитися і послухати уже вісім випусків: народні казки «Заєць хвалько», «Пшеничний колосок», «Цап та баран», «Заяча хатка», «Вовк та семеро козенят», літературні казки В. Титечка «Справжній друг»,

Т. Лучинської «Як Михасик допоміг качиній родині», Н. Книшової «Що таке весна?». А ще наша Бабуся Ягуся може прочитати казку на замовлення для маленьких читачів.

Авторським продуктом є віртуальний проєкт «Мандруємо Європою разом із бібліотечним котом Кексом», який знайомить дітвору з країнами Європи: відеоподорожі «Нідерланди – квітково-сирне королівство», «Норвегія – королівство вікінгів і фіордів», «Дізнаємося про Естонію» та ін. Продовжуємо також знайомити дітей з дитячими письменниками Європи та їхніми творами.

Пропонуємо нашим відвідувачам віртуальні подорожі для всієї родини у проєкті «Подорожуємо, не виходячи з дому», наприклад 3D-екскурсії «Віртуальний тур до Білого Дому США», «Ейфелева вежа у Парижі», «1000 міст. Віртуальні тури містами світу». В умовах ізоляції з'явилася можливість подорожувати Україною, дізнаватися про неймовірно красиві куточки країни у проєкті «Подорожі Україною онлайн».

Відеожурнал «Караван цікавих історій» – проєкт про геніальних митців різних часів і країн, які завжди залишаються цікавими для нових поколінь.

Проєкт «Професії різні потрібні» допоможе дітям разом із батьками краще дізнатися про творчі професії (художник, режисер, актор, архітектор, композитор) і вибрати майбутню.

У своїй роботі ми приділяємо увагу всім віковим категоріям користувачів, зокрема для підлітків розроблені публікації «Захоплююче читання для підлітків», «Читання – простий і ефективний засіб проти стресу». Оскільки усі школярі сьогодні знаходяться на дистанційному навчанні, матеріали на сторінках нашого сайту допоможуть у виконанні домашніх завдань. Наприклад, твори Ліни Костенко, Максима Рильського можна прослухати у виконанні відомих людей. На підліткову категорію розрахований віртуальний проєкт «Галерея історичних портретів. Великі українці».

Віртуально-інформаційний проєкт «Новинки від видавництв» знайомить із українськими видавництвами і має на меті познайомити інтернет-користувачів із новою книжковою продукцією для дітей. Це відомі українські видавництва «А-ба-ба-га-ла-ма-га», «Ранок», «Навчальна книга – Богдан», «Школа», «Зелений пес» та інші.

Чернігівська обласна бібліотека для дітей та практикуючий психолог, арт-терапевт, консультант за методами позитивної психотерапії, арт-терапії запустили спільний проєкт «Психолог радить». Його мета – підтримати наших численних читачів у непростий час, навчити долати стреси, а головне – мислити позитивно і надихати своїм прикладом інших. Перші важливі теми – «Коронавірусна психологія: як заспокоїтися у розпал пандемії», «Тримай п'ять порад від психолога! Інформаційна гігієна: не треба панікувати». Психолог пропонує індивідуальні консультації онлайн.

Блог «Бібліотечний мікс» – лідер з відвідування – допоможе читачам зорієнтуватися у сучасних непростих умовах. Особливо популярними стали публікації для вчителів, які проводять онлайн-уроки, зокрема інформація «Навчаємося вдома — ресурси для дистанційного навчання», розклади онлайн-уроків, «180 відеоуроків з основних предметів початкової школи», з можливістю безкоштовного завантаження (37450 відвідувань за тиждень).

Оскільки родини залишаються вдома через пандемію, діти і батьки мають більше часу, щоб дізнатися про історію рідного краю. Працівники бібліотеки вирішили скористуватися ситуацією і надати більше інформації з цієї теми. Блог «Мій край – частинка України» пропонує не тільки віртуальні подорожі Чернігівщиною, а й запрошує пройти краєзнавчі інтернет-квести «Подорож у давнину», переглянути віртуальні книжкові виставки. Бібліотека продовжує відкривати життєписи своїх земляків у видавничому проєкті «Роде красний, роде наш прекрасний», випуск 36: «Не мислю життя без науки: Максим Гулий»; дайджест-читання «Новели мого життя: Ілля Сац»; прес-дос'є «Лесь Гомін».

На сторінках блогу «Hello, Європо» користувачі мають змогу віртуально подорожувати Європою, дізнаватися про новини і цікаві події світу.

Незважаючи на карантинні умови, читачі старшого віку бажають продовжувати навчання на курсах комп'ютерної грамотності «Із комп'ютером на ТИ». Заняття перенесені в онлайн-режим за допомогою skype-спілкування; наші бабусі й дідусі навчаються працювати за комп'ютером, оплачувати комунальні послуги онлайн, замовляти товари і послуги. Для новачків вийшло 11 уроків «Комп'ютерні історії».

Блог дитячих бібліотек Чернігівщини «Бібліотечна формула успіху» публікує рекомендації щодо безпечного відновлення роботи бібліотек; публікації «Права працівників під час карантину; відповіді на основні запитання», «Бібліотечні фонди в період пандемії» допоможуть колегам знайти відповіді на актуальні питання і допомогти у роботі в сучасних умовах. Колегам-бібліотекарям стануть у пригоді методичні поради, рекомендації та корисні інформаційні джерела «Стоп булінг! Світ без насильства», адже тема цькування залишається актуальною в усьому світі.

А ще під час вимушеного карантину бібліотекарі займаються самоосвітою, удосконалюють знання державної мови, отримують сертифікати, пишуть гранти.

Щоденне відвідування сайту, окрім блогів, складає 500-600 користувачів. Телерадіоагенція «Новий Чернігів» запросила працівників бібліотеки на прямий ефір програми «Вечірній Чернігів» з інформацією про роботу в нових умовах.

Юлія ОСАДЧА

провідний методист відділу
науково-методичної роботи
та бібліотечного маркетингу
Національної бібліотеки України
для дітей

Воля голодна, сила пропаща...

(до 145-річчя роману Панаса Мирного та Івана Білика «Хіба ревуть воли, як ясла повні?»)

«Хрест стояв при дорозі... Щось дике було у тому, що навкруги буяє весна, а під ним лежить вісім загублених душ, ціла родина не менш як у трьох поколіннях. Як розповів Панасу Яковичу хлопчик-візник, який віз пана з Полтави до Гадяча, вирізав їх в одну ніч розбійник на ймення Василь Гнидка.

— А самого на каторжні роботи відправили... Нещасний чоловік... ».

Оте слово «нещасний» залишилося у пам'яті як іржавий цвях, вчепилося у серце болем і десятком питань: тягни – не витягнеш, шукай відповіді — не знайдеш… Може, і тому спершу героя повісті, а потім і роману, він назвав Ничипором — Чіпкою...

«Пропаща сила», — перша назва прозвучала як вирок. Брат Іван Білик, якому надіслав рукопис, і який із часом став не лише редактором, але й співавтором роману, запропонував іншу назву, звернувшись до біблійної історії Іова «Коли б смуток мій вірно був зважений, а з ним разом нещастя моє підняли на вазі, то тепер воно тяжче було б від морського піску, тому нерозважне слова мої кажуть!.. Чи дикий осел над травою реве?.. Хіба реве віл, коли ясла повні?».[1] Вважав, що таким чином пояснить, чого людська сила є пропащою... Звичайно, коли наповнити ясла та нагодувати вола, — він і не подумає ревти... Але ж людина — не віл, а образ і подоба Божа... Та іноді роздивитися це дуже важко...

Ні, Чіпка — це не багатостраждальний Іов. Ні, за обставинами життя — Іов мав багато чого, доки не втратив, Чіпці і втрачати особливо не було чого, бо окрім баби Оришки, він не мав люблячої душі, а клаптик землі важко назвати багатством. Ні тим більше за своїм бунтарським світоглядом: малим виколює очі іконі, підлітком із помсти підпалює сарай господаря, дорослим скочується на шлях пияцтва, грабіжництва і вбивства, ще й ідейно мотивуючи свої злочини. «А хіба ми ріжемо? Ми лише рівняємо багатих із бідними». «Він бунтує проти несправедливості, лицемірства, брехні, але його спротив оснований на ненависті – до людей, світу, на звинуваченні у власних негараздах інших, обставин, долі, однак у той же час Чіпка не спромігся зазирнути у своє єство, відшукати в ньому причини відсутності внутрішнього миру».[2]

Зазирнемо у його душу, і з сумом впевнимося, що перший варіант назви таки мав для цього усі підстави: сила виявилася таки пропащою. Адже мав він її, ту силу, незважаючи ні на що: допитливий розум, яскраво виражені якості лідера, сміливість, прагнення до правди, здатність на глибоке почуття кохання навіть тоді, коли, на перший погляд, уже потопив себе у горілці... Недарма таємно кохає, жаліючи його, тиха наймичка Христя, недаремно

1 Книга Іова 6: 2-5

2 Матвєєва Т. Гріх як абсолют світу абсурду: (за романом Панаса Мирного та І. Білика «Хіба ревуть воли, як ясла повні?») // https://md-eksperiment.org/post/20181127-grih-yak-absolyut

і «правильний» Грицько у порівнянні зі своїм другом дитинства не викликає симпатії, бо перший живе за принципом крайньої хати та сорочки, яка ближче до власного тіла, а другий прагне захищати своїх земляків у земстві («А може я, мамо, людям у пригоді стану… добро яке зроблю…»), і де (звісно же!) виявився не до двору — чорна кістка серед панів. Хто винен у його деградації? Соціальна несправедливість? Оточення, яке змалку відштовхувало від себе байстрюка-безбатченка? Батько-двоєженець чи матір, яка, не даючи дитині ані краплини тепла, зганяла на ньому всю злість за своє безталання? А може, він сам?

Отак і читаєш роман, то співчуваєш, то відчуваєш відразу, то засуджуєш, то виправдовуєш... До того самого епізоду, який неможливо забути, навіть якщо книга прочитана-перегорнута раз у житті, за шкільною програмою...

«— Ря-а-туй-те... Ой... рят-у-у-йте! — кричало щось під вікном молодим дитячим голосом...

Мотря тихенько вийшла надвір — та трохи не омліла... Перед нею стояла літ десяти дівчинка, в одній сорочці, об'юшеній кров'ю, боса, розхристана, розпатлана, — стояла й трусилася...

— Ой, лишенько.., бабусю… Ой… горенько тяжке…, — з плачем ледве вимовляла дівчинка. — Я з хутора… розбишаки були… усіх побили… порізали… постріляли… батька… й матір… діда… бабу… дядьків… дядину… маленького братіка… усіх… усіх… Одна я зосталася… одну мене не знайшли… втекла…

— Цить… ци-ить, моя дитино! — зацитькувала Мотря. — Я знаю, хто ті розбишаки… Мовчи!.. То мій син, клятий!..».

Завершений у 1875 році, а випущений у світ через п'ять років аж у Женеві («дякуючи» Емському указу), в Україні роман Панаса Мирного «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» був виданий у 1905 році. Щось символічне і мало не пророче було в тому, що роман про стихійного бунтаря з'явився на рідній землі у рік, коли заблищали перші іскри страшної пожежі, яка згодом запалає на пів світу... Щось символічне і сумне було у долі автора, який дожив до тих подій, коли вмотивовані більшовицькими ідеями Чіпки, Івани або Василі взялися за ножі, впевнені, як і його герой, що вони не ріжуть, а лише рівняють багатих із бідними. А Панас Якович творив під промовистим псевдонімом — Мирний, і при усьому співчутті до народного горя навряд чи захоплено вітав зміну старого світу за допомогою насильства... А історія Чіпки продовжувалася та й продовжується, і, на жаль, щасливого кінця у ній не видно, бо жорстокістю жорстокість не здолаєш...

Потрійний автопортрет,
або Декілька історій від Оскара Вайльда

(до 130-річчя роману «Портрет Доріана Грея»)

«Митець — творець прекрасного.
Ті, що в прекрасному вбачають бридке, — люди зіпсуті,
які, однак, не стали через те привабливі. Це вада.
Ті, що в прекрасному здатні добачити прекрасне,— люди культурні. На них є надія.
Але справжні обранці ті, для кого прекрасне означає лише одне: красу».
О. Вайльд «Портрет Доріана Грея»

«Немовля, яке впало із далекої зірки, знайшов у лісі дроворуб. І не золотий плащ, у який була загорнута дитина, і не її незвичайна краса, а звичайне людське милосердя змусило бідного чоловіка принести хлопчика додому. Хлопець виріс. Був надзвичайно красивий, але нікого не любив, окрім себе. А коли прогнав матір-жебрачку, втратив свою красу і став бридким не лише у душі, але й ззовні…

У майстерні художника зустрілися троє: художник, його натурник і письменник. Вражений красою юнака, письменник зі справжнім розпачем вигукнув: «Невже і його не мине старість із його потворством?». Художник відповів на це, що готовий малювати портрети молодого красеня щороку, щоб невблаганні процеси старіння відбивалися тільки на полотні. Як зреагував натурник, невідомо…».

Казкова та реальна історії (із другої вирос повноцінний роман) були поєднані ім'ям Оскара Вайльда — чия цитата наведена вище. Він не лише схилявся перед красою у будь-якому вигляді, він боготворив її і служив усім своїм життям. Він би не промовчав, як герой Ф. Достоєвського, на вічне питання: «А правда, що краса врятує світ?!» О ні, він би не став мовчати! Проте, життя впевнено довело: краса і досі не врятувала світ, навіть більше — вона загубила того, хто усе життя був її вірним рабом…

«Портрет Доріана Грея» у першій редакції (13 розділів) був написаний Вайльдом у рекордний для повноцінного роману термін — два тижні, це було парі з американським журналом «Ліппінкост Манслі Мегазін», де і був опублікований роман у 1890 році. Через рік твір згідно з канонами жанру був доповнений ще сімома розділами і передмо-

вою, у якій письменник чітко висловив свою позицію митця та естета. З якою метою писав він цю передмову? Щоб виправдатися перед тими, хто вважав його твір аморальним? Щоб довести щось самому собі? Адже Вайльд-письменник, розповідаючи історію деградації душі Доріана Грея, спростовував докази Вайльда-естета. Недарма казка «Хлопчик-зірка» створювалася ним паралельно із другою редакцією «Портрета…», і проблеми краси і добра, або точніше, зовнішньої краси і душевної потворності, прозвучали чи не з більшою силою, ніж у романі. Трикутник Доріан Грей — Зірковий хлопчик — Оскар Вайльд виявився неправильним. Але в нього ж і трикутник у романі: Безіл Холлуорд (художник) — лорд Генрі (спокусник юного Доріана, такий собі Мефістофель під пером Вайльда) — Доріан Грей. Один добре підготував ґрунт самозакоханості у Доріановій душі, другий — від нічого робити — із холоднокровною цікавістю засіяв її зернами цинізму, а історію падіння третього нещадно віддзеркалював той самий портрет…

Оскар Вайльд навіть не приховував, що ця трійця — це втілення його ж власної натури. «Безіл Холлуорд — це, на мою думку, я сам; лорд Генрі — це я, на думку оточуючих; Доріан — це той, ким би я хотів бути — в інші часи, можливо». У цих словах, принаймні в останніх, є загадка. Яким Доріаном хотів бути Оскар Вайльд, прекрасним юнаком із портрета, чи чудовиськом із роману? У які часи?

Історія Зіркового хлопчика, який ціною багатьох страждань очистив душу, повернув обличчю власну красу, знайшов батьків і став королем, немає щасливого фіналу — він нещадно, не дивлячись на жанр (казка ж бо!), знівельований автором двома фразами: «Але правив він недовго, бо надто великими були його страждання, і через три роки він помер. А той, хто прийшов після нього, правив жорстоко». Не передбачала також щасливого кінця історія Доріана Грея — ідея знищити портрет убиває його самого, і слуги знаходять під полотном, на якому зображений прекрасний юнак, труп потворного старого, у якому навіть неможливо пізнати їхнього господаря. Але хто б міг передбачити, що єдиний роман Оскара Вайльда виявиться фатальним для самого автора! Читацька публіка після публікації «Портрета Доріана Грея» розділилася: одні були у захваті, інші звинувачували автора у всіх смертних гріхах, але це ще були квіточки, ягідки чекали попереду. Події почали розвиватися досить стрімко, протягом одного року: сумнівна дружба із вродливим (ну чим тобі не Доріан Грей!) Альфредом Дугласом, звинувачення з боку батька молодого чоловіка у непристойних стосунках із сином, скандальний судовий процес — і два роки ув'язнення серед особливо небезпечних рецидивістів. І хоча доля відміряла йому ще кілька років життя, автор «Доріана Грея» був зламаний і фізично, і морально. Після звільнення Оскар Вайльд переїхав у Францію, де у 1900 році помер від гострого менінгіту. Смерть його була жахливою, незадовго до неї він повністю втратив слух і мову, а останні дні провів у жахливій агонії… Колись він відповідав своїм критикам десятками листів, зміст яких зводився до одного запитання: а які, панове, ви помітили вади у Доріана Грея? Може, власні? Але чи треба було йому витрачати папір і псувати нерви, коли міг використати як незаперечний доказ лише одну власну фразу: «Ті, хто не помітив моралі у романі, повні лицеміри, бо мораль всього-то і полягає в тому, що вбивати совість безкарно не можна».

Літературна вікторина за романом Оскара Вайльда «Портрет Доріана Грея»

1. «Портрет Доріана Грея» Оскара Вайльда це…:
- казка;
- оповідання;
- *роман із елементами містики.*

2. Що побажав Доріан, дивлячись на свій портрет:
- *щоб він завжди лишався молодий, а старів портрет;*
- щоб ніхто із художників не намалював кращий портрет;
- щоб продати портрет, якомога дорожче?

3. Хто у романі виступає спокусником головного героя:
- художник Безіл;
- *лорд Генрі;*
- Джеймс Вейн?

4. У якій виставі Доріан Грей уперше побачив Сивіллу:
- *«Ромео і Джульєтта»;*
- «Фауст»;
- «Гамлет»?

5. Як змінився портрет після самогубства Сивілли:
- він потемнів;
- *на намальованому обличчі з'явилась зморшка;*
- ніяк не змінився?

6. Кого звинувачував Доріан у власній деградації:
- самого себе;
- лорда Генрі;
- *художника Безіла?*

7. Чому на портреті Доріана Грея не позначилася його добра справа:
- *вона була не безкорисливою;*
- вона була надто малою;
- було вже занадто пізно рятувати душу?

8. Як закінчив своє життя Доріан Грей:
- розкаявся перед природньою смертю;
- здійснив самогубство;
- *смерть прийшла до нього, коли він кинувся з ножом на свій портрет?*

«До добра добра додати, трохи гумору змішати...»

Літературний квест за віршами Григорія Фальковича

Григорій Фалькович (рік народження — 1940) — український поет і прозаїк єврейського походження. Для дітей він написав ряд поетичних збірок, серед яких «Хвацькі вірші» (2011), «Про котів та про собак» (2012), «Корова спекла коровай» (2015), «Шалахмонеси» (2016) та ін. Григорій Фалькович — лауреат премії Лесі Українки 2012 р.

Мета. Ознайомити читачів-учнів 1-4 класу з віршами українського дитячого поета Григорія Фальковича.
Обладнання. Книги Григорія Фальковича, конверти з питаннями.
Умови. У грі беруть участь дві команди, які виконують завдання або відповідають по черзі на питання і отримують за це уривок із вірша Григорія Фальковича. Виграє та команда, яка першою складе вірш.

Етап ПЕРШИЙ. Абетка стане у пригоді.
Прочитати зашифровану назву вірша Григорія Фальковича.
Завдання до першої команди:
22-17-11-15 — 23-11-25-11-15
(«Смик-тиндик»)
Завдання до другої команди:
9-19-3-23-12-20-29-11-15
(«Жовтопшик»)

Етап ДРУГИЙ. Фотовірш + вірш у картинках
Прочитати вірш, замінивши картинки на слова.

Для першої команди:

«Уікенд»

Тиша.	Сон.	Будильник (мал.)	Ранок
Мама.	Тато.	Джек.	Сніданок.
Сумка (мал.)	Термос (мал.)	Ковбаса (мал.)	
Ліфт.	Автобус (мал.)	Шлях.	Краса!
Стежка.	Ліс (мал).	Дуби.	Ялиці.
Вуж.	Гриби (мал.)	Пташки.	Суниці (мал.)
Білка (мал).	Небо (мал.).	Синь.	Роса.
Тиша.	Термос.	Ковбаса.	
Комарі.	Вогонь (мал.).	Димок.	
Шлях.	Автобус.	Ліфт (мал).	Замок (мал).
Ванна.	Мило.	Ліжко (мал).	Сон.
Джек	зітхає,	наче	слон.

Для другої команди:
«Я ходив шукав природу»

Я	ходив,	шукав	природу:	
Завітав	був	до	городу (мал.),	
Там	ховались	огірки (мал.)—		
Солоденькі,	не	гіркі.		
Потім	я	ходив	у	лузі,
Де	стояв	лелека (мал.)	в	тузі,
А	навколо —	щедроцвіт,		
Вуж,	бджола (мал.)	й	сусідський	кіт (мал.),
Що	прийшов	за	мною	вслід.
Забрідав	я	в	дальний	ліс (мал.),
Вибрідав	крізь	верболіз,		
Побував	ще	й	у	саду,
Бачив	груші (мал.)	у	меду,	
Бачив	райдуги,	сніги,		
Зливи,	гори (мал.)	береги...		
У	негоду	і	погоду	
Я	ходив —	шукав	природу.	
Що	воно	за	дивина:	
Як	дізнатись,	де	вона?	

Етап ТРЕТІЙ.

Вікторина-подорож до Чудернаського Zoo

Обрати правильну відповідь

Для ПЕРШОЇ команди:

1. Про кого сказано?

Має він багряний ріг,
Має сім зелених ніг,
Сині вуха, хвіст на пузі,
З двох боків — по жовтій смузі...
(Дикопас багряний; Жовтопшик; Бундячок).

2. Чому кусається Кусь-Кусань?

(Тому що злий; тому що голодний; тому що у горлі застряла кістка).

3. Де живе «не риба і не птах» Дротянка?

(У степу; на болоті; у лісі).

4. Що хотів би мати Бундячок?

(Окуляри; крила; книгу).

Для ДРУГОЇ команди:

5. Скільки спить Хропсосе?

(Цілодобово; увесь день; два тижні на рік).

6. Яким був Ланцепуп?

(Веселим; сміливим; соромливим).

7. Що роблять Шалахмунеси?

(Прибирають у хаті; роздають дітям сни; бешкетують).

8. Куди ходить Дробот по середах?

(В гості; до лісу; у клуб на бальні танці).

Етап ЧЕТВЕРТИЙ. Смачного, або Вірші-пироги

Із яких віршів Григорія Фальковича складені вірші?

Для першої команди:

Фокстер'єр любив ковбаску,
Сир, прогулянки і ласку.
Зранку, щойно поїмо,
Ми гуляти ідемо.
Тягну я на повідку
Цю істоту нелегку.
Йшли. Угледіли. Спинились.
Підійшли. Порозумілись.
Запитали у кота
Про його шкільні літа.
Добре, що пухнастий гість
Зранку техніку не їсть.
Це завжди буває так
І не тільки у собак.
(«Фокстер'єр», «Про кота мого кота», «Хто на повідку?», «Приємна зустріч», «Чесний кіт», «Про кішку і комп'ютерну мишку»).

Плазуни і земноводні
Навіть влітку прохолодні.
Склалась думка у Пітона,
Що живе він монотонно.
Він ні з ким не розмовляє,
Він уголос не співає.
«Я охайний, вірний слову,
Знаю українську мову,
Сам собі обід готую
І порядок гарантую».
У пітона все прекрасно,
Він радіє, як дитя.
Головне, це своєчасно
Поміняти стиль життя.
(«Плазуни і земноводні», «Пітон», «Павучок», «Домовлявся Домовий»).

Для другої команди:
Я наївся досхочу –
Тільки дихаю й мовчу,
Бо мені уже до рота
Не пролізе навіть шпрота.
А в меню з моєї ласки
Був банан, кільце ковбаски,
Батарейка в целофані,
Сир солодкий у сметані,
Ряска й блюдечко пшона...
А проблема в нас одна:
Їстимеш усе гуртом —
Станеш отаким котом.
(«*Не давайте* мені їсти», «Чим кого нагодувати», «Хто зустрівся *в* животі»).

Літо. Ранок. Вітер. Віти
Лип, каштанів, яворів...
І летять до квітів квіти
Найдивніших кольорів.
Ми Русанівським каналом
Пливемо усім кагалом
А кагал — одна сім'я:
Тато з мамою і я,
Раз — бабуля, два — бабуля,
Плюс одна болонка Джуля,
Плюс два наші дідусі,
Вийшло вісім — значить, всі!
Де хлюпоче хвиля чиста —
Примостився міст до міста,
І, як вечір настає,
Він шепоче про своє.
Поле. Зорі. Ніч казкова.
Долинає тихий спів.
То лунає колискова:
Не людська, а колоскова —
Найніжніша колискова
Для маленьких колосків.
(«Метелики чи квіти», «Джуля на пароплаві», «Примостився міст до міста», «Колоскова колискова»).

Вірш, які складають команди:
До добра добра додати,
Трохи гумору вмішати,
Сипонути навмання
Чудернацького знання,
Сумотинки —
Дві краплинки,
Ложку сміху —
На утіху,
Співчуття —
Для вороття.

Гарних снів
і гарних днів,
ще краплинку самоти,
знову жменьку доброти
і лунке чарівне слово...
Все — зварилося! Готово!
Гаряченьке — аж пахтить...
Покуштуйте.
Хай щастить!

Тетяна ПЕРВАК

провідний бібліотекар сектору
професійних документів
та ділового спілкування
Національної бібліотеки України
для дітей

ЛИШ ХРАМ ЗБУДУЙ, А ЛЮДИ В НЬОГО ПРИЙДУТЬ

(до 135-річчя від дня народження Степана Пилиповича Постернака)
(27.04.1885 – 19.01.1938)

«...Що за насолода знаходитися в гарній бібліотеці. Дивитися на книги – і то вже щастя. Перед вами бенкет, гідний богів; ви усвідомлюєте, що можна взяти в ньому участь і наповнити до країв свою чашу».
Чарльз Лемб

Український бібліотекознавець, історик, організатор бібліотечної справи в Україні, педагог, філолог, перший офіційний директор Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського Степан Пилипович Постернак народився у селі Степанівка на Чернігівщині в родині священника. Навчався у початковій сільській школі, а згодом – у Ніжинській класичній гімназії. Допомагав малому Степанові у навчанні старший брат Олександр, який на той час працював вчителем у Маріуполі. Про це в листах-спогадах до своєї дружини Софії Савівни Солохненко писав Степан Постернак: «Одно для мене ясно: мене витяг із села й дав змогу вчитися брат. Тепер мій моральний обов'язок – допомогти вчитися його дітям».

У 1906 році, навчаючись на першому курсі Ніжинського історико-філологічного інституту, він активно включився у політичне та громадське життя, брав участь у революційних подіях 1905 року та був заарештований жандармами на кілька місяців. Пізніше юнака звільнили за амністією.

Навчався Постернак гарно, про що свідчить збережена виписка із загальної відомості оцінок: філософія – 5, нова історія – 4, латинська, грецька – 4, педагогіка – 5, богословіє – 4.

У серпні 1908 року, через три роки навчання у Ніжині, Постернак перевівся до Санкт-Петербурзького історико-філологічного інституту і був зарахований на третій курс навчання. Молодий студент із України в повному обсязі намагався використати весь потужний потенціал наукової і культурної столиці Російської імперії. Звичайно, юнак дуже сумував за домом, бо Петербург був «…такий чужий… холодний… не свій. І люди чужі, і все чуже». Але північна столиця з її потужним науковим і культурним потенціалом усе ж таки додала віри у себе Постернаку і сприяла розвитку талановитої особистості. Хлопець гарно навчався, але з четвертого курсу був відрахований за участь у сходці. Степан Постернак мав впертий характер і зміг довчитися, поновивши своє навчання в університеті, закінчив його у 1911 році.

Молодим учителем Степан розпочав свою трудову діяльність у комерційних школах в Умані (1911), потім у Тихорецьку (1912-1914) (місто в Росії, адміністративний центр Тихорецького району Краснодарського краю).

Через конфлікт із директором Тихорецької школи Степан залишив викладацьку роботу, де його не оцінили як талановитого і перспективного вчителя. Навесні 1914 року молодий спеціаліст Степан Постернак переїхав у Таганрог, де працював учителем російської мови та історії, читав лекції та брав активну участь у реорганізації міської бібліотеки імені А. Чехова, розробляв проєкт наближення бібліотеки до населення.

Після Лютневої революції у 1917 році Степан Постернак почав відкрито виступати на мітингах, брав участь у зібраннях української громади в Таганрозі. Цього ж року він переїхав до Києва і почав працювати у складі комісаріату у справах Київської шкільної округи, пізніше – у Міністерстві народної освіти і в учительській семінарії. А коли встановилася радянська влада, був лектором авіаційної школи, Київського та Черкаського інститутів народної освіти, редактором у Книгоспілці, Вукоспілці та Державному видавництві України.

На основі власних спостережень та участі в революційних подіях Степан Постернак написав першу свою працю під назвою «Із історії освітнього руху на Україні за часи революції 1917 – 1919 рр.», де йшлося про політику кожної пануючої влади у галузі народної освіти та національний характер освітнього руху. І саме йому як досліднику історії українського освітнього руху в 1921 році було доручено очолити секцію з історії освіти в Україні при Педагогічній комісії Всеукраїнської академії наук. Майже одразу Постернак став і вченим секретарем Комісії енциклопедичного словника.

Важливим етапом в особистому житті для Постернака була робота у Всенародній бібліотеці України (нині Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського). З 28 березня 1922 року він працював спочатку як член Тимчасового комітету для заснування бібліотеки, а з 26 березня 1923 року став першим офіційним директором бібліотеки.

Ця бібліотека, створена у 1918 році, мала бути національною за змістом фондів, функціями та роллю у суспільному і культурному житті України і спочатку називалася Національна бібліотека Української держави. У 1921 році її офіційно перейменували на Всенародну бібліотеку України при Всеукраїнській академії наук, але в загальному це не вплинуло на ідею бібліотеки розвиватися послідовно і в інтересах України.

Директор бібліотеки ставив за мету два основні завдання – зробити так, щоб книгозбірня стала фундаментальною бібліотекою Всеукраїнської академії наук та Національною бібліотекою України, не дивлячись на труднощі і складний післяреволюційний час.

З самого початку було вирішено питання щодо організації фондів, кадрів. Приватні бібліотеки та багато різних установ надавали книги, які необхідно було зробити доступними для читачів. Було запроваджено тимчасове скорочення обробки літератури, що дало змогу за кілька місяців каталогізувати сотні тисяч одиниць книг у фонд бібліотеки. За підтримки і під керівництвом Степана Постернака ВБУ виросла до четвертої за своїми розмірами бібліотеки СРСР, зібрала велику кількість читачів та виконувала потужну організаційну, краєзнавчу, наукову й педагогічну роботу. Це була бібліотека нового типу, яка активно проводила широку роботу з читачами: організовуючи сотні виставок, складаючи бібліографічні покажчики, надаючи тисячі бібліографічних консультацій, пропагуючи сотні тисяч книг із природничих наук, техніки, економіки.

За час директорства Постернака було організовано наукову діяльність ВБУ: почала функціонувати Науково-дослідна комісія бібліотекознавства й бібліографії та було відкрито аспірантуру для підготовки молодих науковців, пов'язаних із бібліотечною практикою. В аспірантурі викладали найкращі фахівці – М. Сагарда, М. Ясинський, В. Козловський, Д. Балика, і були створені річні курси для бібліотечного персоналу, якими опікувався сам Степан Пилипович.

Увесь цей час Постернак активно друкувався в пресі, виступав із доповідями на усіх нарадах і конференціях, зборах і засіданнях Ради ВУАН щодо питань розвитку та діяльності ВБУ, бібліотечної справи, бібліографії та книгознавства.

Будувалося нове приміщення для бібліотеки, його відкриття мало відбутися на десяту річницю утворення бібліотеки. Та відбулися події 1928–1930 років, які вплинули на подальшу долю Всенародної бібліотеки України; кардинально змінили життя Степана Постернака та організації, якою він керував.

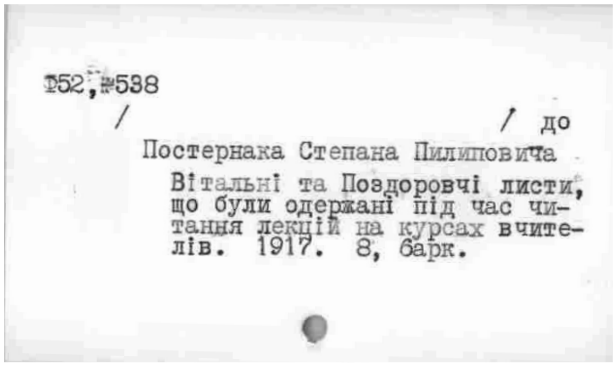
Ф52,№538

/ до

Постернака Степана Пилиповича

Вітальні та Поздоровчі листи, що були одержані під час читання лекцій на курсах вчителів. 1917. 8, бірк.

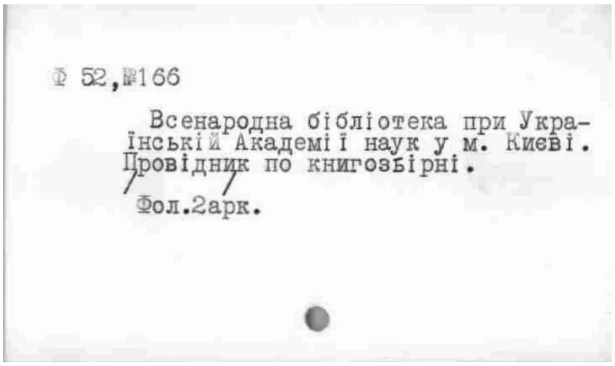
Ф 52,№166

Всенародна бібліотека при Українській Академії наук у м. Києві. Провідник по книгозбірні.

Фол.2арк.

У грудні 1928 року в тогочасній пресі з'явилася інформація зі звинуваченнями на адресу ВБУ та її директора у тому, що від радянського читача приховуються книги, які стосами зберігаються у закритих приміщеннях; що директор бібліотеки дав притулок зібранням «богословам і петлюрівцям». Щоб зняти неправдиві звинувачення з себе та колег, Степан Пилипович опублікував статтю «Ще про роботу Всенародної бібліотеки України Всеукраїнської академії наук», у якій пояснював зростання штату бібліотеки, використання коштів та проведену наукову теоретичну роботу.

У той час під приводом боротьби з «псевдо-вченими» в Академії наук почалося звільнення багатьох талановитих науковців. У середині 1929 – на початку 1930 років був організований процес «Спілки визволення України», пов'язаний з іменами українських учених та діячів культури С. Єфремова та М. Слабченка, які брали участь в українському революційному русі. Ці «чистки» в Академії мали тяжкі наслідки і для ВБУ: імена засновників бібліотеки – членів Тимчасового комітету було дискредитовано. У жовтні 1929 року Степана Пилиповича заарештували за участь в українській контрреволюційній організації, що мала на меті повалення радянської влади та боротьбу за створення української незалежної республіки на зразок УНР.

У зв'язку з арештом Постернака було звільнено з роботи. Під тиском слідчих органів Степан Пилипович був змушений написати зізнання. 26 травня 1930 року його справу закрили, він вийшов на волю.

Ще деякий час після звільнення Постернак очолював Бібліографічну комісію ВУАН, входив до оргкомітету Першої бібліографічної наради УРСР, намагався повернутися до наукової праці, але у 1933 році був знову звільнений з роботи через «чистки». Тривалий час Степан Пилипович не міг ніде влаштуватися на роботу, недовго працював завідувачем відділу бібліотеки Наркомтяжпрому у 1937 році, але 29 грудня того ж року знов був заарештований. Тепер його звинувачували ще і в тому, що він нібито був активним учасником української національної організації, проводив активну антирадянську націоналістичну діяльність, входив до терористичних організацій і був пов'язаний з

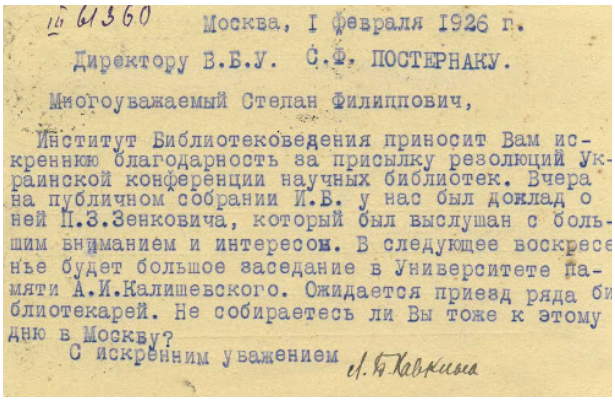
№ 61360 Москва, I февраля 1926 г.

Директору В.Б.У. С.Ф. ПОСТЕРНАКУ.

Многоуважаемый Степан Филиппович,

Институт Библиотековедения приносит Вам искреннюю благодарность за присылку резолюций Украинской конференции научных библиотек. Вчера на публичном собрании И.Б. у нас был доклад о ней П.З.Зенковича, который был выслушан с большим вниманием и интересом. В следующее воскресенье будет большое заседание в Университете памяти А.И.Калишевского. Ожидается приезд ряда библиотекарей. Не собираетесь ли Вы тоже к этому дню в Москву?

С искренним уважением

існуючою у Києві німецькою націоналістичною організацією та агентом німецької розвідки.

За таких жахливих сфабрикованих звинувачень 31 грудня 1937 року на засіданні так званої «трійки» при Київському облуправлінні НКВС УРСР було ухвалено постанову про розстріл Степана Постернака і конфіскацію його майна. Цю постанову виконали 19 січня 1938 року.

Степан Пилипович Постернак був посмертно реабілітований Указом Президії Верховної Ради СРСР від 16 січня1989 року.

Постернак залишив після себе багато досягнень у бібліотечній сфері. Він був доброю, вразливою, талановитою людиною. Знався на музиці, співав, любив свою Батьківщину, свій народ і був свідомим українцем, який вірив у майбутнє своєї країни: «Ми молода нація, повна надій, перспектив блискучого розвитку…», – писав Степан Постернак.

Любов СТАШКО

завідувач науково-методичного відділу КЗ «Львівська обласна бібліотека для дітей» Львівської обласної ради

ДОЗВОЛЬТЕ ЗІЗНАТИСЬ У ЛЮБОВІ

Оскільки жінці, якій виповнилось 55, дозволяється багато, тож скористаюся можливістю і дозволю собі зізнатися у любові. У любові до… бібліотеки.

Кожна людина сама обирає свій шлях. Хтось шукає слави, мріє про подвиги, хтось хоче залишитися непоміченим, а в інших – перемагає жага до знань і любов до книжки.

Я народилася у маленькому мальовничому селі Лопушна, що на Львівщині. З дитинства в мене була особлива любов до книг, до читання. І найяскравішими спогадами дитинства залишилися маленька сільська бібліотека та перша подорож залізницею. Саме тому, коли мені виповнилося 15, сіла я в електричку і поїхала до Львова вчитися «на бібліотекаря» у Львівське училище культури, або ж, як його називають студенти усіх поколінь, «кульок». І моє рішення в родині навіть не обговорювалося, адже всі знали про моє потаємне бажання і про те, що саме у бібліотеці «я не буду нічого робити, а лише читати книги». Але життя швидко спростувало цей міф. Так, понад сорок років тому я обрала професію, який присвятила життя.

Вчитися було цікаво. Я здобувала гідну гуманітарну освіту. Предметів було багато: бібліографія, бібліотекознавство, книгознавство, культура мовлення, машинопис (так, мої молоді колеги, у ті часи також була автоматизація бібліотечних процесів), робота з читачами і література, література, література... А ще чудові викладачі! Але найцікавіше почалося вже після закінчення.

Бібліотека, де я почала працювати і працюю сьогодні, добре відома у місті, та й не тільки у ньому. Знаходиться вона у самісінькому центрі Львова. Кілька поколінь львів'ян з любов'ю називають її «Бібліотека Левеня» або «Леотека». Напевно, ви вже здогадалися, що це Львівська обласна бібліотека для дітей.

Коли я заплющую очі і починаю згадувати, як все було, то ніби мандрую машиною часу в далеке минуле – настільки змінилась моя бібліотека! Дуже змінилася! Тоді я, молода бібліотекарка, бігала по школах, проводила бесіди, огляди літератури, вікторини, демонструвала діафільми за допомогою діаскопа і слайди на слайдоскопі. А найбільшою гордістю нашого молодшого відділу була справжня кіноустановка для дітей (у мене навіть посвідчення кіномеханіка є!), і діти приходили в читальний зал дивитися справжнє кіно!

Минав час… Бібліотека продовжувала змінюватися. З'явилися перші комп'ютери. Пам'ятаю, як деякі бібліотекарі боялися цих нововведень, не розуміли, для чого вони бібліотеці. А зараз? Навіть уявити собі не можу, як раніше працювали без інтерактивної дошки, мультимедійних проєкторів, ноутбуків, електронних читанок, графічних планшетів, 3D-принтера, 3D-ручок, роботів і купи всілякого технічного устаткування… Чого це я не можу уявити? Тільки ж розповідала про слайдоскопи і фільмоскопи.

Комп'ютеризацію бібліотека почала у 1993 році, першою серед бібліотек області. Саме цим роком датується початок створення електронного каталогу бібліотеки. А у 2001 році бібліотека стає партнером Національної бібліотеки України для дітей, яка виграла грант «Дитяча інтернет–жур-

налістика» Міжнародного фонду «Відродження». Завдяки цьому в бібліотеці створено гурток «Дитяча інтернет–журналістика», твори юних журналістів друкуються в Молодіжному комп'ютерному альманасі «Умка». У 2002 році бібліотека стала переможцем конкурсу LEAP – II «Інтернет для читачів публічних бібліотек» і отримала грант Посольства США в Україні на відкриття інтернет-центру. В грудні 2002 р. двері інтернет-центру було гостинно відчинено. Ця подія фактично стала початком ери входження бібліотеки в інформаційний простір, і з того часу реалізовано десятки проєктів, що дозволили бібліотеці стати однією з провідних в Україні у галузі впровадження новітніх технологій в роботу бібліотек.

У далекому 1999 році змінилася структура бібліотеки, кардинально оновилася робота мого рідного методичного відділу. Науково-методичний відділ стає відділом науково-консультативної підтримки бібліотек, соціології, інновацій та маркетингу. Щорічні семінари для ведучої ланки фахівців – заступників директорів ЦБС області по роботі з дітьми присвячувалися розкриттю актуальних тем: впровадженню автоматизації, інтерактивних форм у практику роботи, переобладнанню і новій філософії бібліотечного простору, питанням сервісу і рекламі сервісних послуг. Для проведення навчання активно використовувалися найрізноманітніші форми: творчі дискусії, професійне спілкування, діалоги, ділові зустрічі, круглі столи тощо; проводилися уроки майстерності, майстер-класи. Програмно-цільове планування допомагало створенню нової соціальної моделі бібліотеки. Програми допомагали вирішувати важливі проблеми: формування нового ядра фонду дитячої книги у кожному регіоні, створення інклюзивного простору для дітей з інвалідністю, бібліотеки сімейного читання, розширення сфери впливу бібліотеки – охоплення студентів профільних ВНЗ, залучення партнерів, співпраця і проведення разом із ГО «Форум видавців» найбільшої події – Всеукраїнського конкурсу «Найкращий читач України». Наш відділ бере найактивнішу участь в усіх цих визначних подіях.

Методисти ніколи не сидять без роботи. На нас покладено й функцію розподілу дитячої літератури для бібліотек області, яка надходить за державними та обласними програмами поповнення бібліотечних фондів. А коли бібліотек понад тисяча, то це завдання не з простих.

Багато чого можна згадати. Поїздки по бібліотекам області; десятки, сотні маленьких сільських бібліотек, які я відвідала; професійні конкурси, які організовувала наша бібліотека, щоб відшукати вмотивованих, талановитих бібліотекарів із цих маленьких бібліотек, спонукати їх до розвитку, до творчості, до нестандартних підходів. Бібліотечні зірки, проєкти, реклама, робота з читачами – це далеко не повний перелік тематики професійних конкурсів, завдяки яким на бібліотечному небосхилі Львівщини з'явилися нові зіркові імена. А ще соціологічні дослідження, впровадження інновацій, обласний день читання, конструкторське бюро бібліотекарів, участь у конкурсах, конференціях (один Львівський міжнародний бібліотечний форум чого вартий!), організація і проведення семінарів… Ох, не просто бути методистом.

Не просто, але приємно. Завдяки активній міжнародній діяльності вдалося відвідати бібліотеки Польщі, Білорусії, налагодити контакти і реалізувати спільні проєкти, обмінятися досвідом. Працівники бібліотеки неодноразово нагороджувалися почесними грамотами Міністерства культури, обласної держадміністрації, громадських установ, а у 2009 році заступнику директора бібліотеки було присвоєно звання «Заслужений працівник культури».

Лариса Анатоліївна ЛУГОВА, як і моя улюблена бібліотека, цьогоріч теж ювілярка. Вона особливий директор «своєї» бібліотеки та «своїх» найкращих працівників. Про них вона говорить, і ви можете у цьому переконатись самі, у своєму мініпроєкті «80 слів директорки» за хештегом #моїнайкращі.

Напевно мені пощастило, що працюю саме у цій бібліотеці. Бібліотеці, яка має своє обличчя, постійно змінюється, в якій працює дружня і креативна команда. І я щаслива, що ось вже понад 36 років щодня йду до бібліотеки, вкладаю своє вміння і душу, любов і надію в улюблену справу. І хоч дехто з огляду на наші невеликі зарплати жартує, що бібліотекар – це не професія, а малооплачуване хобі, я жодного разу не пошкодувала, що одного дня сорок років тому сіла в електричку і поїхала до Львова вчитися «на бібліотекаря»…

Книжкові новинки Національної бібліотеки України для дітей

Кращі видання українських видавництв, які отримала бібліотека у другому кварталі 2020 року

Список підготували:
В. Красножон – завідувач відділу довідково-інформаційного обслуговування НБУ для дітей;
Н. Загоруйко – завідувач відділу комплектування фонду НБУ для дітей.

Дошкільнятам та дітям молодшого шкільного віку

1. **Бордін К.** Велика книга різдвяних ігор : найкращі настіл. ігри для спіл. забав у різдв. пору / К. Бордін ; іл. авт. — Львів : Вид-во Старого Лева, 2019. — [21] с. : іл.

2. **Вожеляд А.** Як змайструвати старшого брата : посіб. з анатомії та майстрування / А. Вожеляд ; іл. авт. — Харків : Ранок, 2019. — 60 с. : іл.

3. **Кейєр Г.** Книга всіх речей : повість / Г. Кейєр ; пер. з нідерл. Я. Довгополого ; худож. А. Данчишин. — Львів : Урбіно, 2019. — 152 с. : іл. *Одна з найкращих дитячих книжок всесвітньовідомого нідерландського письменника, лауреата премії Астрід Ліндгрен.*

4. **Купріян О.** Мамонт : для читання дорослими дітям / О. Купріян ; літ. агенція «BaraBooka» ; іл. Г. Олійко. — Харків : Ранок, 2019. — [29] с. : іл. *Оповідання допоможе дорослим і дітям спільно проговорювати та глибше розуміти важливі емоції і почуття.*

5. **Лаґеркранц Р.** Яка ж я була щаслива / Р. Лагеркранц ; худож. Е. Еріксон ; зі швед. пер. Г. Кирпа. — Харків : Крокус, 2020. — 119 с. : іл. *Дивовижні пригоди дівчинки-першокласниці.*

6. **Лаґеркранц Р.** Даня та її клопоти / Р. Лагеркранц ; худож. Е. Еріксон ; зі швед. пер. Г. Кирпа. — Харків : Крокус, 2020. — 103 с. : іл. *Надзвичайно теплі історії від шведських письменниці та ілюстраторки, удостоєних премії імені Астрід Ліндґрен, вперше перекладені українською мовою.*

7. **Лоскот С.** Кукарача і Зубна фея / С. Лоскот ; намал. Надьожна. — Харків : Ранок, 2019. — 47 с. : іл. — (Читальня. Рівень 2) (Дбайлива серія). *Третя книжка про пригоди відьми Кукарачі розважить читача знайомим теплим гумором і розповість про перетворення ворожості на дружбу.*

8. **Лущевська О.** 101 маяк : [оповідання] / О. Лущевська, Д. Бандаренка ; літ. агенція «BaraBooka» ; намал. О. Драчковська. — Харків : Ранок, 2019. — [29] с. : іл. *Оповідання про те, що робити, коли сон не приходить.*

9. **Лущевська О.** Геній на 5 секунд / О. Лущевська ; мал. Г. Бонд. — Харків : Ранок, 2019. — 31 с. : іл. — (Читальня. Рівень 1). *Захопливе оповідання про те, як стати генієм як Альберт Ейнштейн.*

10. **Мамчич О.** Ким працюватиме Яся : [оповідання] / О. Мамчич ; літ. агенція «BaraBooka» ; намал. О. Ребдело. — Харків : Ранок, 2019. — [23] с. : іл. *Книжка про те, як обрати майбутню професію, як не просто правильно визначитись і зробити власний вибір.*

11. **Манів Г.** Киці-мандрівниці. Кн. 2 : Друг по листуванню : Велика Британія. Греція. Туреччина / Г. Манів ; худож. Д. Печенкін. — Київ : Рідна мова, 2019. — 48 с. : іл. — (Неймовірні пригоди). *Короткі пізнавальні оповідання.*

12. **Нікітінський Ю.** Вовчик, який осідлав бомбу : [повість] / Ю. Нікітінський ; ху-

дож. А. та Д. Нечаєвські ; з рос. пер. І. Андрусяк. — Київ : Час майстрів, 2019. — 135 с. : іл. — (Рекомендуємо прочитати). *Про звичайнісіньких бешкетних хлопчаків, у життя яких увірвалася війна і змусила покинути рідні домівки.*

13. **Поттер Б.** Казка про білченя Горіхама ; Казка про Джеміму Качку-О'Зерну / Е. Поттер ; пер. з англ. Ю. В. Лисенка ; худож. оформ. та адапт. іл. Є. В. Вдовиченка. — Харків : Фоліо, 2019. — 127 с. : іл. — (Шкільна бібліотека української та світової літератури).

14. **Поттер Б.** Казка про кролика Пітера / Е. Поттер ; пер. з англ. Ю. В. Лисенка ; худож. оформ. та адапт. іл. Є. В. Вдовиченка. — Харків : Фоліо, 2019. — 90 с. : іл. — (Шкільна бібліотека української та світової літератури).

15. **Поттер Б.** Казка про Рудого і Квашеного / Е. Поттер ; пер. з англ. Ю. В. Лисенка ; худож. оформ. та адапт. іл. Є. В. Вдовиченка. — Харків : Фоліо, 2019. — 122 с. : іл. — (Шкільна бібліотека української та світової літератури).

16. **Поттер Б.** Казка про поросятка Робінзона : казки / Е. Поттер ; пер. з англ. Ю. В. Лисенка ; худож. оформ. та адапт. іл. Є. В. Вдовиченка. — Харків : Фоліо, 2019. — 119 с. : іл. — (Шкільна бібліотека української та світової літератури).

17. **Різдво** : кн., в якій сховалася душа / іл. авт. — Київ : Час майстрів, 2019. — 63 с. : іл. — (Найкраще — дітям).

18. **Рідна колисанка** : зб. нар. колиск. пісень (з нот. дод. і карт. України) / упоряд. І. Бойко, К. Айріян ; вступ О. Змієвської ; післямова М. Сніжної ; пер. укр. О. Москальця, Л. Ганішевської, І. Гончарук [та ін.] ; худож. О. Здор. — Київ : Веселка, 2019. — 31 с. : іл. + 1 к., 1 кн. — Текст мовами світу. — Дод. 1: Рідна колисанка : нот. дод. до зб. нар. колиск. пісень / передм. Г. Довженок. — Дод. 2: Основні місця розселення в Україні білорусів, болгарів, вірмен... : [карта України]. *Збірник – частина інклюзивного проєкту, мета якого сприяти соціалізації та самоідентифікації дітей із інвалідністю. Через QR-коди та посилання, розміщені на сторінках книжки, забезпечується доступ до спеціального сайту з аудіоальбомом колискових.*

19. **Стус Т.** Коники винахідників : [оповідання] / Т. Стус ; намал. І. Панаріна. — Харків : Ранок, 2019. — 47 с. : іл. — (Читальня. Рівень 3).

20. **Терьохіна К.** Слон під ліжком : [казк. оповідання] / К. Терьохіна ; іл. авт. ; пер. з рос. А. Чердаклі. — Київ : Час майстрів, 2019. — 101 с. : іл. — (Рекомендуємо прочитати).

21. **Ткачук Г.** Білка Квасоля та Опівнічний Пожирака : [казка] / Г. Ткачук ; мал. Н. Кащак ; літ. агенція «BaraBooka». — Харків : Ранок, 2019. — 69 с. : іл.

22. **Ткачук Г.** Моя найтихіша книжка : для читання дорослими дітям / Г. Ткачук ; намал. Н. Сорожинська ; літ. агенція «BaraBooka». — Харків : Ранок, 2019. — [23] с. : іл. *Оповідання про дівчинку та її маму, які найбільше люблять тишу. Ця книжка про те, як навчити дитину цінувати тишу і спокій.*

23. **Штефан А.** Калюжа : [оповідання] / А. Штефан ; літ. агенція «BaraBooka» ; намал. М. Трушковська. — Харків : Ранок, 2019. — [23] с. : іл.

24. **Штефан А.** Мармуровий пес : [оповідання] / А. Штефан ; іл. Надьожної. — Харків : Ранок, 2019. — 47 с. : іл. — (Читальня. Рівень 3).

25. **Ясіновська Н.** Шоколадне печиво : [оповідання] / Н. Ясіновська ; мал. С. Ясіновська. — Харків : Ранок, 2019. — 31 с. : іл. — (Читальня. Рівень 1).

Дітям середнього та старшого шкільного віку

1. **Андрусяк І.** Сірка на порох : іст.-пригод. повість / І. Андрусяк ; іл. О. Московченко ; обкл. Н. Дойчевої. — Київ : Фонтан казок, 2020. — 131 с. : іл.

2. **Арєнєв В.** Сапієнси : наук.-фантаст. повість / В. Арєнєв ; літ. агенція «Barabooka» ; мал. Л. Квітка ; [післямова авт.]. — Харків : Ранок, 2019. — 220 с.

3. **Воллімен Д.** Професор Астрокіт і світ атомів / Д. Воллімен, Б. Ньюмен ; дизайн та іл. Б. Ньюмена ; пер. з англ. М. Сахно. — Львів : Вид-во Старого Лева, 2019. — 63 с. : іл. *Пізнавальне видання допоможе вивчити закони Всесвіту та основні правила, які описують природу нашого світу і всього, що існує поза його межами. відкриє загадки фізики та дасть прості відповіді на складні питання.*

4. **Де Марі С.** Останній ельф : роман / С. Де Марі ; пер. з італ. Р. Скакуна ; обкл. Б. Гдаля. — Львів : Урбіно, 2019. — 311 с. *Розповідь-фентезі про загибель ельфійської раси через всесвітній катаклізм.*

5. **Калюта І.** Ман чжу : Китай для допитливих / І. Калюта ; пер. з пол. Б. Антоняк ; іл. Я. Амброжевського. — Львів : Урбіно, 2019. — 223 с. : іл. — (Для допитливих). *Своєрідний чудово ілюстрований путівник Китаєм, де в цікавій і доступній формі подана інформація про культуру та звичаї цієї дивовижної країни.*

6. **Карзан К.** Думай як Леонардо да Вінчі : тренуй мозок, генію / К. Карзан, С. Скалько ; пер. з італ. Л. М. Михайлова ; іл. І. Фульґезу. — Харків : Ранок, 2019. — 95 с. : іл. — (Думай як).

7. **Карзан К.** Думай як Шерлок Голмс : тренуй мозок, генію / К. Карзан, С. Скалько ; пер. з італ. Л. М. Михайлова ; іл. І. Фульґезу. — Харків : Ранок, 2019. — 95 с. : іл. — (Думай як). *Автори книги через дослідження життя і творчості Леонардо да Вінчі та Шерлока Голмса намагаються з'ясувати, як працював мозок цих видатних людей. Книга містить корисні поради, цікаві завдання, що допоможуть кожному навчитися думати, розвинути логіку, кмітливість та впевненість у собі.*

8. **Кокотюха А.** Врятуйте Бетмена : повісті / А. Кокотюха ; худож.-оформ. М. С. Мендор ; худож.-іл. В. С. Печеник. — Харків : Фоліо, 2020. — 96 с. : іл. — (TeenBook To).

9. **Кокотюха А.** Група залізного порядку : повісті / А. Кокотюха ; худож.-оформ. М. С. Мендор ; худож.-іл. В. С. Печеник. — Харків : Фоліо, 2020. — 105 с. : іл. — (TeenBook To).

10. **Кокотюха А.** Полювання мисливців за привидами : повісті / А. Кокотюха ; худож.-оформ. та іл. В. С. Печеник. — Харків : Фоліо, 2020. — 108 с. : іл. — (TeenBook To).

11. **Масао М.** Математик, який перетворився на мурашку / М. Масао ; іл. Кацудзі Вакісака ; пер. з яп. О. Боднарчук. — Чернівці : Книги – ХХІ : Чорні вівці, 2019. — 48 с. : іл. *Пізнавальне видання відомого японського вченого про цікавий і таємничий світ математики.*

12. **Мосс Е.** Дівчата-влогерки : Дивовижна Еббі: королева драми / Е. Мосс ; пер. з англ. Ю. Садоха. — Харків : Ранок, 2019. — 264 с. : іл. — (Дівчата-влогерки).

13. **Мосс Е.** Дівчата-влогерки : Люсі Локет: онлайн-катастрофа / Е. Мосс ; пер. з англ. Ю. Садоха. — Харків : Ранок, 2019. — 271 с. : іл. — (Дівчата-влогерки). *Книжки про те, як завоювати прихильність однолітків, знайти справжніх подруг і щире кохання навіть за допомогою інтернета.*

14. **Пенніпакер С.** Пакс : повість / С. Пенніпакер ; іл. Д. Классена ; пер. з англ. О. Негребецький. — Київ : Рідна мова, 2019. — 207 с. : іл. — (Світовий бестселер рідною мовою). *Про вірну дружбу хлопчика і його лиса, вміння співчувати та допомагати один одному.*

15. **Пічман К.** Хмара : [роман] / К. Пічман ; пер. з нім. Н. М. Спесивцева. — Харків : Ранок, 2019. — 336 с. *Про 16-річну Емму, її невимовний біль у зв'язку з втратою меншого братика, і як невідомий хлопець із фейсбуку допомагає їй пережити труднощі.*

16. **Рассел Р.** Щоденник Ніккі. [Кн.] 3 : Не така вже й талановита поп-зірка / Р. Рассел ; пер. з англ. І. В. Тимошенкова ; вірші А. О. Тимченко. — Харків : Ранок, 2019. — 319 с. : іл. — (Щоденник Ніккі). *Серія книг про дівчинку, яка вирішує шкільні проблеми.*

17. **Тіммеш К.** Дівчата думають про все на світі : розповідь про винаходи, зроблені жінками / К. Тіммеш ; іл. М. Світ. — Харків : Ранок, 2019. — 56 с. : іл.

Вихователям, батькам, учителям

1. **Оклі Б.** Уроки без мороки : хороші оцінки без зайвих страждань / Б. Оклі, Т. Сейновскі, М. Елістер ; пер. з англ. Д. Кожедуб. — Київ : Наш формат, 2019. — 218 с. : іл.

Книга для викладачів, батьків, а також для усіх, хто допомагає дітям навчатись ефективно, швидко, яскраво і просто.